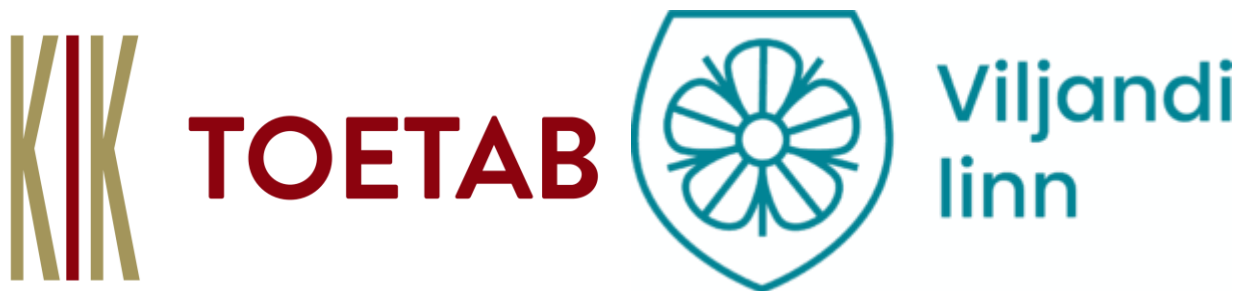

Viljandi Linnavolikogu XX.XX.2026. a
määruse nr ... "Viljandi Linna jäätmekava
2026–2031"
Lisa

Projekteerimine – EEP001085
Projekteerimine – FPR000184
Ehitusprojektide ekspertiiside tegemine – EPE000324
Ehitiste ekspertiiside tegemine – EEK000394
Ehitusjuhtimine – EEJ001255
Ehitusgeodeetilised ja –geoloogilised uuringud - EEG000114
Elektritööd - TEL000717
Omanikujärelevalve – EEO001272

Töö nr **25240-0012**

Töö nimetus **Viljandi linna jäätmekava 2026-2031**

Objekti asukoht **Viljandi linn**

Valdkond **Jäätmekava**

Projektijuhi nimi ja allkiri **Sven Otsmaa**

Kuupäev **02.03.2026**

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	4
2	JÄÄTMEKAVA ÕIGUSLIKUD ALUSED JA KESKKONNAPOLIITIKA	7
2.1	RIIKLIKUD ÕIGUSAKTID.....	7
2.1.1	Ülevaade kavandatavast jäätmereformist.....	8
2.2	VILJANDI LINNA JÄÄTMEKÄITLUSALASED ÕIGUSAKTID.....	8
2.3	EUROOPA LIIDU ÕIGUSAKTID	9
2.4	JÄÄTMEMAJANDUSE KORRALDAMINE	9
2.4.1	Riigi tasand.....	9
2.4.2	Omaavalitsuse tasand	10
2.4.3	Ettevõtte tasand.....	10
2.4.4	Laiendatud tootjavastutus ja probleemtooted	11
2.4.5	Elaniku tasand	13
2.5	JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUDOKUMENDID	13
2.5.1	Riigi jäätmekava	13
2.5.2	Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030.....	19
2.5.3	Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029 seisukohad	20
2.6	JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU	21
3	JÄÄTMEKÄITLUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS	22
3.1	ÜLEVAADE ÜLE-EESTILISEST JÄÄTMEDE SORTIMISUURINGUST	22
3.2	VILJANDI LINNAS TEKIVATE JÄÄTMEDE KOGUSED LIIKIDE JA PÄRITOLU KAUPA.....	25
3.2.1	Üldine ülevaade.....	25
3.2.2	Olme- ja pakendijäätmed.....	28
3.2.3	Puit (20 01 38) ning puitpakendid (15 01 03).....	36
3.2.4	Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08) ning aia- ja haljastujäätmed (20 02 01).....	36
3.2.5	Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02 ja 20 02 03) 36	
3.2.6	Kalmistujäätmed	37
3.2.7	Suurjäätmed (20 03 07) ning probleemtoodete jäätmed (20 01) – kodumasinad, elektroonika, patareid.....	37
3.2.8	Ohtlikud olme- ja pakendijäätmed (20* ja 15*).....	37
3.2.9	Vanaõlid.....	38
3.2.10	Ehitus- ja lammutusjäätmed	39
3.3	JÄÄTMEDE KOGUMINE JA KÄITLUS	40
3.3.1	Jäätmete kogumine ning vastuvõtmine.....	40
3.3.2	Korraldatud olmejäätmeveo süsteem	41
3.3.3	Pakendikogumise süsteem.....	43
3.4	JÄÄTMEDE KÄITLEMINE	44
3.4.1	Ringmajandus.....	45
3.4.2	Jäätmete taaskasutus.....	46
3.4.3	Jäätmete kompostimine.....	47
3.5	KÕRVALDAMIS- JA TAASKASUTUSRAJATISED	48
3.5.1	Viljandi jäätmejaam.....	50
3.6	VILJANDI VARASEMATE AASTATE JÄÄTMEKÄITLUSPROJEKTID JA - INVESTEERINGUD.....	54
3.7	JÄÄTMEVALDKONNA VARASEM RAHASTAMINE	55

3.8	ANDMED VILJANDI LINNA MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÄITLUSKOHTADE NING NENDE KORRASTAMISEKS VÕETAVATE MEETMETE KOHTA	56
4	HINNANG EELMISE JÄÄTMEKAVA EESMÄRKIDE TÄITMISELE	56
5	PLANEERIMINE	59
5.1	EESMÄRKIDE SEADMINE	61
6	JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE	63
6.1	KOGUMISSÜSTEEMIDE VALIK	63
6.2	VILJANDI LINNA KORRALDATAVA JÄÄTMEVEO ARENDAMINE	64
6.3	VAJALIKE JÄÄTMEHOOLDUSRAJATISTE KINDLAKSMÄÄRAMINE	64
6.4	JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA SORTIMISE ARENDAMINE.....	65
6.4.1	Biojätmed.....	65
6.4.2	Pakendijätmed	65
6.4.3	Elektroonikaromud ja ohtlikud jätmed	66
6.4.4	Suurjätmed	67
6.4.5	Ehitus- ja lammutusjätmed	67
6.4.6	Kasutatud tekstiiltooted, jalatsid ja tekstiiljätmed	67
6.4.7	Koondandmed tänase ja planeeritud jäätmekäitluse kohta jäätmeliikide kaupa 68	
6.5	TEAVITUSKAMPAANIAD	70
7	TEGEVUSKAVA JA SELLE MAKSUMUSED	72
8	KOKKUVÕTE	77

Enamkasutatud lühendeid:

KeA - Keskkonnaamet

JK – Jäätmekava

Jääts - Jäätmeseadus

EL – Euroopa Liit

KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

E – ettevõtete jäätmekogused t/a

M – kodumajapidamiste jäätmekogused t/a

Lisad:

1. Jäätmereformiga kaasnevate muutuste lühikokkuvõte;
2. Segaoimejätmete liigilise koostise koondtulemused uuringupiirkondade kaupa (massiprotsent)(Jäätmeanalüüsid OÜ, Riiklik jäätmete sortimisuuring, lõpparuanne, august 2025);
3. Viljandi linna jäätmepunktide ja -jaamade asukohaskeemid;
4. Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimisprojekti asendiplan (ProSystem OÜ, 2021)

1 SISSEJUHATUS

Viljandi linna jäätmekava aastateks 2026–2031 (edaspidi jäätmekava või kava) on kohaliku omavalitsusüksuse arengukava osa, mis käsitleb Viljandi linna jäätmehoolduse arendamist järgneva viieks aastaks. Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse linna arengukavas ja kehtivas Riigi jäätmekavas sätestatud ning toetatakse Jäätmeseaduses sätestatule, sealhulgas käsitletud EL direktiivides nõutavatele sätetele (lähemalt alapeatükis 2.2). Jäätmekava koostamisel arvestatakse kavandatava jäätmereformi elluviimisega lähitulevikus, vastavalt jäätmereformi eelnõu SE 657 sätestatule ja Riigi jäätmekavas 2023-2028, kavandatuga. Jäätmereformist lähemalt alapeatükis 2.1.1 ning kaasnevatest muudatustest annab ülevaate lisa 1.

Jäätmekava eesmärk on käsitleda jäätmehoolduse arendamist, sealjuures rõhutada seatud strateegilisi eesmärke, käsitleda nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ning nende ligikaudset maksumust. Lisaks antakse ülevaade linna jäätmehoolduse hetkeolukorrast (sealhulgas ülevaade linna haldusterritooriumil tekkivate jäätmete liigi, koguse, päritolu ja käitluse kohta ning hinnang tuleviku jäätmevoogudest ja täiendavate jäätmerajatiste infrastruktuuri loomise vajaduse kohta), käsitletakse jäätmekäitluse alternatiive (kui neid on) ning hinnatakse üldisemalt jäätmekäitluse eeldatavat keskkonnamõju.

Viljandi linna alal on korraldatud jäätmeveo piirkonnaks kogu linn tema administratiivsetes piirides.

Käesolev Viljandi jäätmekava vastab täna kehtiva, Vabariigi Valitsuse poolt 15.05.2025 heaks kiidetud ja Vabariigi Presidendi poolt 23.12.2025 välja kuulutatud seadusele. Jäätmereformi käigus koostatud Jäätmeseaduse viimased muudatused viidi sisse Jäätmeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, eelnõu 657 SE raames 09.12.2025. Jäätmeseaduse muudatused jõustuvad (jõustusid) 01.01.2026 ning osa sätteid jõustub 18.02.2027.

Vastavalt kirjeldatud jäätmeseaduse (edaspidi JäätS) § 42 lõiget (1) muudetakse alates 01.01.2026 järgmiselt: „(1) Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava kehtestatakse kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu õigusaktiga, mis on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa ja käsitleb valla või linna jäätmehoolduse arendamist. Jäätmekava võib koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta“.

JäätS § 42 lõige (3) alusel kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava sisaldab:

- 1) tekkivate jäätmete koguseid liikide ja päritolu kaupa ning hinnangut jäätmevoogudele tulevikus;
- 2) kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 3) olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamiseks vajalikke tegevusi aastate kaupa ning asjakohasel juhul käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel tehtud erandeid; [\[RT I, 07.01.2026, 4 - jõust. 17.01.2026\]](#)
- 4) analüüsi, mis tõendab väidetavaid vabastamise asjaolusid ja nende aluste esinemist, kui käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel nähakse ette erand teatud jäätmete liigiti kogumisest vabastamiseks;
- 5) olemasolevate jäätmete kogumissüsteemide ja käitlemistaristu kirjeldust;

- 6) hinnangut vajadusele luua uusi või muuta olemasolevaid kogumissüsteeme, võttes arvesse käesoleva seaduse § 31 lõike 6 alusel erandite tegemise vajadust ning sama paragrahvi lõigetes 7 ja 8 sätestatud põhimõtteid; [RT I, 07.01.2026, 4](#) - jõust. 17.01.2026]
- 7) jäätmehoolduse rahastamist ning jäätmeveo teenustasu kogumist, selle kogumise eesmärgi ja arveldamise korraldust; [RT I, 07.01.2026, 4](#) - jõust. 17.01.2026]
- 8) üldise jäätmekäitluspoliitika kirjeldust;
- 9) ülevaadet jäätmekäitlusega seotud organisatsioonide kohustustest, sealhulgas jäätmekäitlusega tegelevate avalik-õiguslike ja eraõiguslike isikute vahelise vastutuse kirjeldust;
- 10) ülevaadet üldsusele või kindlale tarbijarühmale suunatud teavitamiskampaaniate korraldamisest;
- 11) andmeid minevikus saastunud jäätmekäitluskohtade ning nende korrastamiseks võetavate meetmete kohta;
- 12) kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava rakendamisest keskkonnale avalduva mõju kirjeldust;
- 13) korduskasutuseks ettevalmistamiseks, ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivate olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete energiakasutuse otstarbel põletamise ja ladestamise vähendamise plaani ning energiakasutuse otstarbel põletamise ja ladestamise piiramiseks võetavaid meetmeid; [RT I, 07.01.2026, 4](#) - jõust. 17.01.2026]
- 14) pakendite ja pakendijäätmete kogumise ja vedamise ning taaskasutusorganisatsioonidele üleandmise kava, sealhulgas müügikohtade juurde pakendijäätmete avaliku kogumissüsteemi rajamist; [RT I, 07.01.2026, 4](#) - jõust. 17.01.2026]
- 15) asjakohaseid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid näitajaid ja sihtarvuseid, sealhulgas tekkivate jäätmete koguse ja nende töötlemise kohta ning kõrvaldatavate või energia tootmiseks kasutatavate olmejäätmete kohta;
- 16) prügistamise, sealhulgas mereprügi vältimise, vähendamise ja koristamise meetmeid; [RT I, 05.05.2021, 1](#) - jõust. 15.05.2021]
- 17) korduskasutuse edendamise ja jäätmetekke vältimise kava; [RT I, 07.01.2026, 4](#) - jõust. 17.01.2026]
- 18) teiste kohaliku omavalitsuse üksustega jäätmekava elluviimiseks koostöö tegemise plaani. [RT I, 07.01.2026, 4](#) - jõust. 17.01.2026]

Viljandi linna kui omavalitsusüksuse mõistes on korraldatud jäätmeveo piirkonnaks kogu linn tema administratiivsetes piirides.

Käesoleva jäätmekava koostamise käigus analüüsiti Viljandi linna jäätmemajandust puudutavaid materjale, sealhulgas kooskõlas Eesti jäätmekavaga. EV Kliimaministerium kinnitas Riigi jäätmekava aastateks 2023-2028, 20.12.2023 käskkirjaga nr 1-2/23/534. Riigi jäätmekava aastateks 2023-2028 korrastab ja korraldab jäätmehooldust süsteemselt valdkonna kõigil tasanditel, ühtlustab eesmärgid riigi kui terviku jaoks ning seab sihid ja ülesanded ettevõtetele, elanikkonnale ja kohalikele omavalitsustele. Riikliku jäätmekava visioon on järgmine:

- Jäätmetekke vältimine;
- toodete korduskasutamine ning parandamine;
- tekkinud jäätmete liigiti kogumine on igapäevase käitumise osa;
- Eestis on seda toetav kasutajasõbralik, tõhus, läbipaistev ja toimiv jäätmehierarhiast lähtuv uuenduslik jäätmehooldussüsteem;
- jäätmetest luuakse uut väärtust toormena.

Kava käsitleb kõiki jäätmeliike, mis kuuluvad jäätmeseaduse reguleerimisalasse. Jäätmekava ülesehituses ja sisus on järgitud võimaluste piires Keskkonnaameti poolt koostatud juhendit "Kohaliku omavalituse jäätmekava koostamise juhendmaterjal. Versioon 08.01.2016", kuid antud juhend on tänaseks vananenud.

Käesolev jäätmekava ei ole lõplik ja muutumatu tegevuskava, vaid vajaduse korral muudetav strateegiline dokument. Muudatusi ning täpsustusi jäätmekavas võivad kaasa tuua täiendavad õigusaktide muudatused (lisaks jäätmeseadusele, jäätmereformi rakendumine, selle muutmine, lisauuringute või muu informatsiooni laekumisel ilmnevad hinnangute muutused olukorrale või tulevikutrendidele). Samuti võivad muutusi tuua kaasa prognoosimatud või raskesti prognoositavad muutused poliitilistes või majanduslikes sfäärides.

Kava realiseerimine sõltub lisaks Viljandi linnas toimuvatele arengutele ka laiemalt üle-eestilisest jäätmekäitluse alasest ja üldisest majandusarengust. Seetõttu tuleb käesolevat kava vaadelda dünaamilise dokumendina, mida tuleb perioodiliselt üle vaadata ja korrigeerida.

Käesolev jäätmekava on koostatud Viljandi Linnavalitsuse teenistujate, Keskkonnaameti, Keskkonnaagentuuri ja Sweco Projekt AS konsultantide koostöös.

2 JÄÄTMEKAVA ÕIGUSLIKUD ALUSED JA KESKKONNAPOLIITIKA

Viljandi linna jäätmekava tugineb mitmetele nii riiklikele ja omavalitsuse tasandi õigusaktidele kui ka rahvusvahelistele õigusaktidele ja nõuetele, sealhulgas tuleb järgida planeeringuid, arengukavasid.

2.1 RIIKLIKUD ÕIGUSAKTID

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmemajandusega seonduvat, on ka sissejuhatuses kirjeldatud Jäätmeseadus ning jäätmereformi läbi viimise käigus koostatud **Jäätmeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus**, millega on kaasajastatud ja muudetud eelmist jäätmeseadust ning püstitatud üleriigilised jäätmehoolduse arendamise eesmärgid ja põhimõtted. Jäätmeseadusega määratud eesmärkide saavutamiseks ja jäätmemajanduse planeerimiseks koostatakse riigi ning kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavad. Vastavalt jäätmeseadusele on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne.

Lisaks jäätmeseadusele muudetakse eelnevalt kirjeldatud muudatusega keskkonnaseadustiku üldosa seadust (KeÜS), kaugkütteseadust (KKütS), keskkonnatasude seadust (KeTS), kohaliku omavalitsuse korralduse seadust (KOKS) ja pakendiseadust (PakS).

Jäätmekäitluse järelevalve toimimist reguleerib **keskkonnajärelevalve seadus**, mis kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused. Keskkonnajärelevalve seaduse järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärelevalve teostajatest.

Jäätmeseaduse täiendamiseks muudeti kokkuvõtlikult välja tooduna jäätmete liigiti kogumise, laiendatud tootjavastutuse, jäätmetekke vältimise, kohaliku omavalitsuse üksuste ja riigi jäätmekavade ning jäätmete ringlussevõtu tõhustamisega seotud nõudeid ja meetmeid, et saavutada paremad tulemused jäätmete korduvkasutamise ettevalmistamises ja ringlussevõtus. Samuti täpsustatakse vastutussätete sõnastusi ja karistusmäärasid.

Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded on sätestatud keskkonnaministri 03.06.2022 määruses nr 28 **Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused**.

Alates 2025. aastast peavad kohalikud omavalitused (KOV) korraldama oma territooriumil tekstiilijäätmete liigiti kogumise. Edaspidi on KOVi territooriumil võimalik teha erandeid jäätmete liigiti kogumisest vaid teatud tingimustele vastavuse korral ning need erandid koos põhjendustega seab KOV jäätmekavas ja jäätmehoolduseeskirjas.

Alates 2030. aasta 1. jaanuarist on prügilasse keelatud ladestada ringlussevõtuks või muuks taaskasutamiseks sobivaid jäätmeid, eelkõige olmejäätmeid, välja arvatud jäätmed, mille ladestamine prügilas annab JäätS § 22¹ lõike 1 kohaselt parima keskkonnavalase tulemuse.

Alates 2035. aasta 1. jaanuarist ei tohi prügilasse ladestatavate olmejäätmete kogus ületada 10 massiprotsenti samal aastal tekitatud olmejäätmete üldkogusest. Lisaks kehtestatakse uued sihtarvud olmejäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamisele ja ringlussevõtule ning pakendijäätmete ringlussevõtule.

Alates 2025. aastast tuleb olmejäätmeid korduskasutuseks ette valmistada või ringlusse võtta vähemalt 55 protsenti, aastast 2030 60 protsenti ning 2035. aastaks peab olema ringlussevõtt suurenenud 65 protsendini kalendriaastas.

2.1.1 Ülevaade kavandatavast jäätmereformist

Jäätmereformi eesmärk on hüppeliselt suurendada jäätmete kasutust toorainena ning selle eeldusena muuta jäätmete liigiti kogumine inimestele lihtsaks ja rahaliselt kasulikuks. Tegemist on valdkonna kümnenäendi suurima reformiga, mida tehakse tihedas koostöös valdkondlike ekspertidega ettevõtetes, avalikus sektoris ja teadussektoris ning teiste seotud osapooltega.

Jäätmereformi peamine eeldus ja eesmärk on, et pärast reformi rakendamist suureneb nii liigiti kogumine kui materjalide ringlus:

- Tekib uus ressurss. Eesti majandusse lisandub liigiti kogutud jäätmete näol igal aastal 150 000 tonni uut ressursi.
- Suureneb ringlussevõtt. Enamus liigiti kogutud materjalist saab Eestis ringlusse võetud.
- Sorteerimine on odavam. Kes sorteerib, maksab keskmiselt umbes 5 eurot kuus.
- Sorteerimine on mugav. Konteinerid on kodude lähedal, süsteem on lihtne ning tänu [digitaliseerimisele](#) läbipaistev.
- Väheneb jäätmemah. Ladestatud olmejäätmete maht väheneb 70 000 tonnilt aastas peaaegu nullini.

Elukeskkond on puhtam. Väheneb jäätmereostus ning vajadus loodusvarade kaevandamise järgi.

Eesmärgiks on, et pärast reformi suureneb nii liigiti kogumine kui materjalide ringlus ja maksimaalne taaskasutus.

Ekspertide seisukohalt saab rohkem kui 2/3 meie olmeprügist uuesti kasutada.

Jäätmereform jõustati aastal 2025.

Jäätmereformi tulemuste lühikokkuvõte on esitatud lisa 1.

2.2 VILJANDI LINNA JÄÄTMEKÄITLUSALASED ÕIGUSAKTID

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise erinevaid aspekte.

Viljandi linna jäätmekäitlusalased õigusaktid on:

1. Viljandi linna jäätmehoolduseeskiri. Viljandi Linnavolikogu 29.04.2021 määrus nr 109
2. Viljandi linna jäätmekava aastateks 2021-2026.

3. Viljandi linna jäätmevaldajate registri põhimäärus. Viljandi Linnavolikogu 27.02.2020.2021 määrus nr 63.

Viljandi linna jäätmehoolduseeskirja eesmärk ja reguleerimisala on järgmine:

- (1) Jäätmehoolduseeskiri (edaspidi eeskiri) kehtestatakse eesmärgiga säilitada Viljandi linnas (edaspidi linn) puhas ja tervislik elukeskkond, vähendada jäätmete koguseid ning soodustada jäätmete sortimist ja taaskasutamist.
- (2) Jäätmehoolduseeskiri reguleerib jäätmehoolduse korraldust Viljandi linna haldusterritooriumil.
- (3) Eeskirja rakendatakse koos jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja nende alusel antud riiklike jäätmealaste õigusaktidega.

Viljandi linna jäätmevaldajate registri põhimäärus.

Määrusega kehtestatakse kohaliku omavalitsuse jäätmevaldajate registri (edaspidi register) pidamise kord, andmete koosseis, andmete registrisse kandmise ning registri haldamise kord.

(2) Register on kohaliku omavalitsuse andmekogu, mille asutamise ja kasutamisele võtmise eesmärgid on:

- 1) arvestuse pidamine jäätmevaldajate kohta;
- 2) arvestuse pidamine jäätmevedajate kohta;
- 3) arvestuse pidamine jäätmetekkekohtade (jäätmevaldaja elu- või tegevuskoht), jäätmemahutite ja jäätmeliikide kohta;
- 4) Viljandi Linnavalitsuse varustamine eespool nimetatud informatsiooniga jäätmehoolduse kavandamise, korraldamise ja järelevalve teostamiseks.

2.3 EUROOPA LIIDU ÕIGUSAKTID

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt on oluline raamküsimumi käsitlev Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ (jäätmete raamdirektiiv), millega kehtestatakse õiguslik raamistik jäätmete käitlemiseks ühenduses.

2.4 JÄÄTMEAJANDUSE KORRALDAMINE

2.4.1 Riigi tasand

Kliimaministeriumi ülesanne on koostada riigi jäätmekava, mis annab suunised jäätmehoolduse korraldamiseks. Ministeriumi poolt välja antud õigusaktid seavad piirid, kuidas eesmärke võimalikult hästi ellu viia.

Keskonnaamet on Kliimaministeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis väljastab keskkonnakomplekslube, jäätmelube ja ohtlike jäätmete käitluslitsentse, samuti registreerib jäätmeluba mittevajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sündi seaduses ette nähtud alustel ja ulatuses.

Keskonnaagentuur on Kliimaministeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnavaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine,

elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

2.4.2 Omavalitsuse tasand

Viljandi linna alal on korraldatud jäätmeveo piirkonnaks kogu linn tema administratiivsetes piirides.

Keskne roll jäätmehoolduse korraldamisel on kohaliku omavalitse üksusel, kes määrab arengueesmärgid ja meetodid nende saavutamiseks. Omavalitsusüksusele (edaspidi KOV) on pandud mitmeid kohustusi, täpsemad ülesanded jäätmehoolduse korraldamisel määrab kindlaks jäätmeseadus (JäätS). Jäätmehooldus on JäätS mõistes jäätmekäitlus, sealhulgas selleks vajaliku jäätmerajatiste taristu rajamine ja hooldus, järelevalve jäätmekäitluse üle ning jäätmekäitluskohtade rajamine ja hooldus, sealhulgas järelehooldus. Jäätmehoolduse arendamine on JäätS mõistes jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset.

Vastavalt jäätmeseadusele seisnevad KOVi põhilised ülesanded jäätmehoolduse läbiviimisel järgnevas:

KOV:

- korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.
- korraldab vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti-, tekstiili- ja klaasijäätmete ning kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete liigiti kogumise.
- korraldab biojäätmete liigiti kogumise tekkekohalt, kui neid ei ole võimalik tekkekohal ringlusse võtta.
- korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, biojäätmete ning olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kogumise ja veo. **Pakendijäätmete vedajaga sõlmitakse eraldi hankeleping.**
- korraldab jäätmekava koostamist ja kaasajastamist.
- arendab jäätmealase teabe levitamist, viib läbi jäätmealast nõustamist ja jäätmehoolduse kavandamist või muud tegevust, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset.

Loetelu pole lõplik.

2.4.3 Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust jäätmevaldkonna keskkonnaluba ehk jäätmeluba või keskkonna kompleksluba, sealhulgas jäätmeluba ohtlike jäätmete taaskasutamiseks ja kõrvaldamiseks. Keskkonnakompleksloa omamise korral ei ole vaja eraldi jäätmeluba, sest kompleksloaga sätestatakse ka jäätmete käitlemise nõuded. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlikke jäätmeid, peab ta omama jäätmeluba ohtlike jäätmete taaskasutamiseks ja kõrvaldamiseks.

2.4.4 Laiendatud tootjavastutus ja probleemtooted

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

Laiendatud tootjavastutuse põhimõtte kohaselt peab tootja tagama tema turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise, korduskasutamise või nende kõrvaldamise. Nende tegevustega seotud kulud kannab tootja.

See tähendab seda, et tootja vastutab toote eest alates selle valmistamisest ja/või turule laskmisest kuni selle jäätmeteks muutumiseni ja kuni need jäätmed lakkavad olemast jäätmed. Seega ei ole tootja vabanenud vastutusest, kui ta on enda turule lastud toodetest tekkinud jäätmed kokku korjanud ja need jäätmekäitlejale üle andnud. Tootja peab teadma, mis nendest jäätmetest edasi saab - ta peab teadma, mida see jäätmekäitleja, kellele ta need jäätmed üle annab, nende jäätmetega edasi teeb. Ta peab teadma jäätmekäitluse nn ahelat algusest lõpuni.

Allikas: Kliimaministeerium, 2026

Probleemtooted, millele rakendub laiendatud tootjavastutus:

1. patareid ja akud (alates 1. maist 2004),
2. mootorsõidukid ja nende osad (alates 1. jaanuarist 2005),
3. elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad (13. augustist 2005),
4. rehvid (1. jaanuarist 2005),
5. põllumajandusplast (1. jaanuarist 2013),
6. niisutatud pühkepaberid (31. detsembrist 2024),
7. õhupallid (31. detsembrist 2024),
8. filtriga tubakatooted ja tubakatoodete kasutamiseks mõeldud filtrid (alates 1. jaanuarist 2024),
9. plasti sisaldavad kalapüügivahendid (alates 31. detsembrist 2024),
10. tekstiili laiendatud tootjavastutus (rakendub alates 2028).
 - 10.1. Laiendatud tootjavastutuse kohaldamisalasse kuuluvad kodutekstiilid, rõivad, rõivatarvikud ja jalanõud vastavalt järgnevale nimekirjale.

KN KOOD	KIRJELDUS
61	Kõik grupis loetletud koodid: silmkoelised ja heegeldatud rõivad ning rõivamanused (trikootooted)
62	Kõik grupis loetletud koodid: rõivad ning rõivamanused, v.a silmkoelised või heegeldatud
6301	Tekid ja reisivaibad (v.a 6301 10 00)
6302	Voodipesu, lauapesu, vannilina, käterätikud ning köögirätikud
6303	Kardinad (sh eesriided) ja aknasisekatted (rulood), kardina- või voodidrapeeriingud (volangid)
6304	Muud sisustustarbed, v.a rubriigi 9404 tooted
6309	Kasutatud rõivad ja muud kasutatud rõivaesemed
6504	Kübarad jm peakatted, punutud või valmistatud mis tahes materjalist ribade ühendamise teel, voodri või kaunistustega või ilma
6505	Kübarad jm peakatted, silmkoelised või heegeldatud või valmistatud pitsi, vildi vm riide ühest või mitmest tükist (kuid mitte ribadest), ka voodri või kaunistustega; juuksevärgid mis tahes materjalidest, ka voodri või kaunistustega

4203	Nahast või komposiitnahast rõivad ja rõivamanused (v.a jalanõud ja peakatted ja nende osad ning grupi 95 tooted, näiteks säärised, vehklemismaskid)
6401	Veekindlad jalatsid kummist või plastist välistaldade ja pealsetega, v.a pealeõmmeldud, neet-, polt-, kruvi-, tihvt- vms tallakinnitusega jalatsid
6402	Muud jalatsid kummist või plastist välistaldade ja pealsetega
6403	Kummist, plastist, nahast või komposiitnahast välistaldade ja nahast pealsetega jalatsid
6404	Kummist, plastist, nahast või komposiitnahast välistaldadega ja tekstiilpealsetega jalatsid
6405	Muud jalatsid

2.4.5 Elaniku tasand

Inimese, s.h kodumajapidamise tasandil juhindutakse eelkõige omavalituse jäätmehoolduseeskirjast.

Olmejäätmete käitlussüsteemi toimimise edukus sõltub otseselt kodumajapidamiste teadlikkusest ja valmisolekust jäätmete liigiti kogumisel osaleda. Kodumajapidamise tasandil on peamisteks eesmärgistatud tegevusteks liitumine korraldatud jäätmeveoga, jäätmete tekkekohas liigiti kogumine ja jäätmete üleandmine selleks õigustatud isikule.

2.5 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUDOKUMENDID

2.5.1 Riigi jäätmekava

Kliimaministerium tunnistas 18.07.2023 kirjaga nr 9-2/23/2193-15 Riigi jäätmekava 2023-2028 keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande nõuetele vastavaks.

Riigi jäätmekava koostamise peamine eesmärk on korrastada ning korraldada jäätmehooldust süsteemselt kõigil valdkonna tasanditel, ühtlustada eesmärgid riigi kui terviku jaoks, seada sihid ja ülesanded kohalikele omavalitsustele, ettevõtjatele, tootjatele ja elanikkonnale.

Jäätmekava koostatakse vastavalt jäätmete raamdirektiivi (2008/98/EÜ) artiklitele 28 ja 29, kus on sätestatud kohustus liikmesriikidele kehtestada riigi jäätmekava koos jäätmetekke vältimise programmiga, samuti arvestades jäätmete raamdirektiivi muudatusi (EU) 2018/851).

Riigi jäätmekava on jäätmehoolduse valdkonna strateegiline dokument, mis omakorda on keskkonna valdkonna arengukava osa ja mis annab pikaajalised suunised valdkonna arenguks, sh erinevate toetusmeetmete planeerimiseks.

Riigi jäätmekava KSH läbiviimise eesmärk on tagada jäätmekava koostamisel oluliste keskkonnaaspektidega arvestamine maksimaalsel võimalikul määral. KSH eesmärk on jäätmekava võimalike negatiivsete keskkonnamõjude vähendamine ja positiivsete suurendamine.

Jäätmekavas tuleb arvesse võtta eseme kogu olemusring. See tähendab, et tuleb kavandada, projekteerida, valmistada ja importida eeskätt selliseid tooteid, mis on korduskasutatavad või võimalikult pika kasutusajaga. Samuti tuleb vähendada ohtlike ainete sisaldust materjalides ja toodetes. Jäätmekava sisaldab ohtlike jäätmete ja pakendijäätmete käitlemist, maakondade jäätmehooldust ja jäätmetekke vältimise programmi.

Jäätmekava hõlmab kogu Eesti territooriumi, käsitleb kõiki olulisi jäätmekategooriaid (-liike), mis on jäätmeseaduse ja teiste jäätmeid puudutavate õigusaktide reguleerimisalas. Riigi jäätmekava käsitleb olulisemaid jäätmekäitluse põhimõtteid, annab ülevaate hetkeolukorrast ja riigi jäätmekava 2014–2020 (sealhulgas selle 2022. aastani pikendatud versioon) eesmärkide täitmisest, käsitleb riigi jäätmekava 2023–2028 strateegilisi eesmarke ja meetmeid, sh lähtudes kolmest põhilist uue perioodi eesmärgist.

Uues riigi jäätmekavas on kirjeldatud kolm strateegilist põhieesmärki:

1. kestlik ja teadlik tootmine ja tarbimine ning jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine;
2. ohutu materjaliringluse suurendamine;
3. jäätmekäitlusest tulenevate mõjudega arvestamine ning nende vähendamine nii inim- kui ka looduskeskkonnale tervikuna.

Vastavalt riigi jäätmekava strateegilisele eesmärgile loodud jäätmehierarhiale (joonis 2-1) tuleb esmajärjekorras jäätmeteket vältida ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik ette valmistada korduskasutuseks, siis ringlusse võtta ja muul viisil taaskasutada, et ladestada prügilasse võimalikult vähe jäätmeid.

Tegemist on EL jäätmete raamdirektiivist (2008/98/EÜ) lähtuva põhimõttega, mille järgimist eeldatakse kõigilt liikmesriikidelt.

Jäätmehierarhia diagramm näeb välja järgmine (joonis 2-1).

Joonis 2-1 Riigi jäätmekava jäätmehierarhia

Käesoleva Viljandi linna jäätmekava koostamisel arvestame juba uue Riigi jäätmekava 2023-2028 eelnõuga.

Allikas: Kliimaministeerium

Kuivõrd riigi jäätmekavas 2014-2020 toodud sihttase on mitme indikaatori lõikes 2020. a sihttaseme osas saavutamata, tuleb jätkata pingutusi kõigi kolme strateegilise eesmärgi saavutamiseks.

Joonis 2-2 Jäätmetekke jaotus Eestis 2020. aastal

allikas: Keskkonnaagentuur

Eelkõige saab jäätmetekke vähenemist hinnata selle põhjal, kui palju antud teemale tähelepanu pööratakse (nii inimeste vahelises suhtluses kui ka meediakajastuses). 2020. aastal alustati eraldi regulaarse kampaaniaga ka toidujäätmete tekke vähendamiseks. Samuti näitab selle valdkonna edenemist ettevõtete tegevus (ressursisäästlikumad tehnoloogiad, uued tooted jms) ning mitmed toimunud kampaaniad ja püsivad tegevused (nt Toidupanga ja teiste heategevusorganisatsioonide tegevus toidu ümberjaotamisel, korduskasutatavate toidunõude laenutus üritustel ja festivalidel, Topsiringi ja Eesti Pandipakendi tootevaliku laienemine ja selle kasutamine üha rohkematel üritustel, JSI üle-Eestiline nõude korjandus jms). Lisaks leiab teema aktuaalsus kinnitust tudengite lõputöodes.

Arvestades jäätmetekke statistikat ja viimaste aastate trende, võib väita, et jäätmete teema on aktuaalne ja inimestele oluline.

2.5.1.1 Hetkeolukord

Hetkeolukorra kirjeldamisel 2025. aastal lähtusime viimastest kättesaadavatest ja kontrollitud kvantitatiivsetest andmetest. Jäätmestatistika esitamisel tuginesime Keskkonnaagentuuri (KAUR) 2022. ja 2023. aasta andmetele ja kasutasime nende koostatud jooniseid ja mitmeid tabeleid. Jäätmetekke ja selle koostis erineb piirkonniti ning sõltub suuresti majandusolukorrast, rahvaarvust ja rahva käitumismustritest.

Järgnev joonis 2-3 näitab, et jäätmetekke on viimased kolm aastat olnud langustrendis, kuid paljuski on see seotud põlevkivitööstuse tootmismahdade langusega.

Põhiseisukohad ja -eeldused Eesti jäätmekäitluse arenguks on järgnevad:

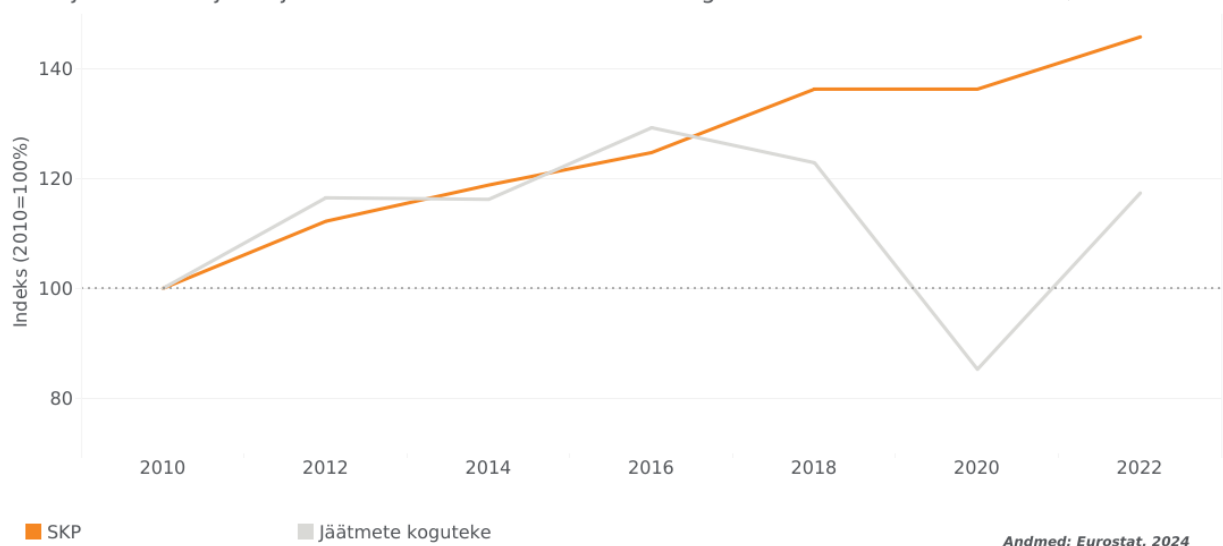
- Ligikaudu 70% Eesti jäätmetest tekib põlevkivitööstuses.
- Olmejäätmeid tekib elaniku kohta vähem kui Euroopa Liidus keskmiselt, kuid väidetavalt ei väärinda Eestis olmejäätmetes sisalduvat ressursi piisavalt.
- Olmejäätmete liigiti kogumine tagab jäätmematerjali parema kvaliteedi, andes seeläbi suurema võimaluse selle ringlussevõtuks.

- Ringmajandusele üleminek vähendab koormust keskkonnale, sõltuvust välismaisest toorainest ning ettevõtjate riske eksporditurgudel.

Hetkeolukord Eesti jäätmetekke alal on järgmine:

- Eestis tekkis 2023. aastal 17.33 miljonit tonni jäätmeid. Jäätmete kogutekke hulka arvestatakse kõikides valdkondades tekkivad jäätmed, näiteks olmejäätmed, ehitus- ja lammutusjäätmed, põlevkivitööstuse jäätmed jne.
Allikas: Keskkonnaagentuur, 2025
- Elaniku kohta tekkis hinnanguliselt üle kolme korra rohkem jäätmeid kui Euroopa Liidus keskmiselt just põlevkivisektori suure jäätmetekke tõttu. 2022 a andmetel tekkis Eestis 16 752 kg ja Euroopa Liidus keskmiselt 4991 kg jäätmeid. Suurem oli see vaid Soomes.
Allikas: Eurostat, 2025
- Jäätmetekke kasv oli 2018-2022. aastatel majanduskasvust väiksem ehk jäätmetekke indeks oli SKP indeksist väiksem. Seda soodustavad näiteks tarbijate teadlikkuse kasv, tõhusam ressursikasutus ja ringmajanduse põhimõtete rakendamine.

Eesti jäätmetekke ja majanduskasv võrrelduna 2010. aastaga

Joonis 2-3 Eesti jäätmetekke ja majanduskasv võrrelduna 2010. aastaga (allikas: Keskkonnaagentuur)

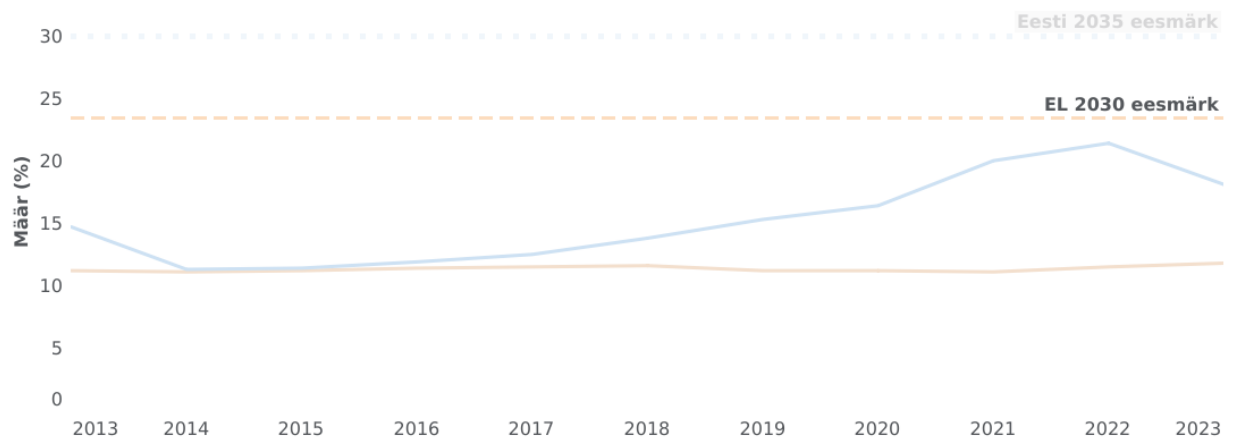
Üle-Eestiline jäätmetestatistika aastatel 2022-2023 on järgmine:

- Kõigist Eestis tekkinud jäätmetest 2022. aastal hinnanguliselt 65% taaskasutati, 32% ladestati ja 1,4% põletati energia saamise eesmärgil. Euroopa Liidus keskmiselt 40,8% taaskasutati, 32% ladestati ja 6.4% põletati. Jäätmete taaskasutamise taset suurendasid oluliselt näiteks põlevkivi aherainest killustiku tootmine ning ehitus- ja lammutusjäätmete kõrge taaskasutamise määr (ca 90%). Samas arvestatava osa taaskasutusest moodustab kasutamine tagasitäiteks, kuigi eelistama peaks kasutuselevõttu materjalina.

Allikad: Eurostat, 2022, Keskkonnaagentuur, 2025

- Plastpakenditest võeti 2022. aastal ringlusse 44% (kehtiv sihttase on 22,5%, 2025. aastast 50%) ja kõigist pakendijäätmetest 74% (kehtiv sihttase on 55%, aastast 2025 65%). Tutvu Euroopa Liidu pakendijäätmete statistikaga [siin](#) ja Eesti pakendijäätmete statistikaga [siin](#). *Allikas: Keskkonnaagentuur, 2025*
- Ringleva materjali määr oli Eestis 2023. aastal 18,1% (joonis 2-4). See tähendab, et üle 80% majanduses kasutatavast materjalist oli uus toormaterjal. Euroopa Liidus tervikuna oli ringleva materjali määr 11,8% ning teiste maailma regioonidega võrreldes on eurooplased tarbinud taaskasutatud materjale rohkem.

Ringleva materjali määr: Eesti ja EL27

Allikas: Eurostat, 2024

Joonis 2-4 Ringleva materjali määr Eestis ja EL-is

allikas: Keskkonnaagentuur

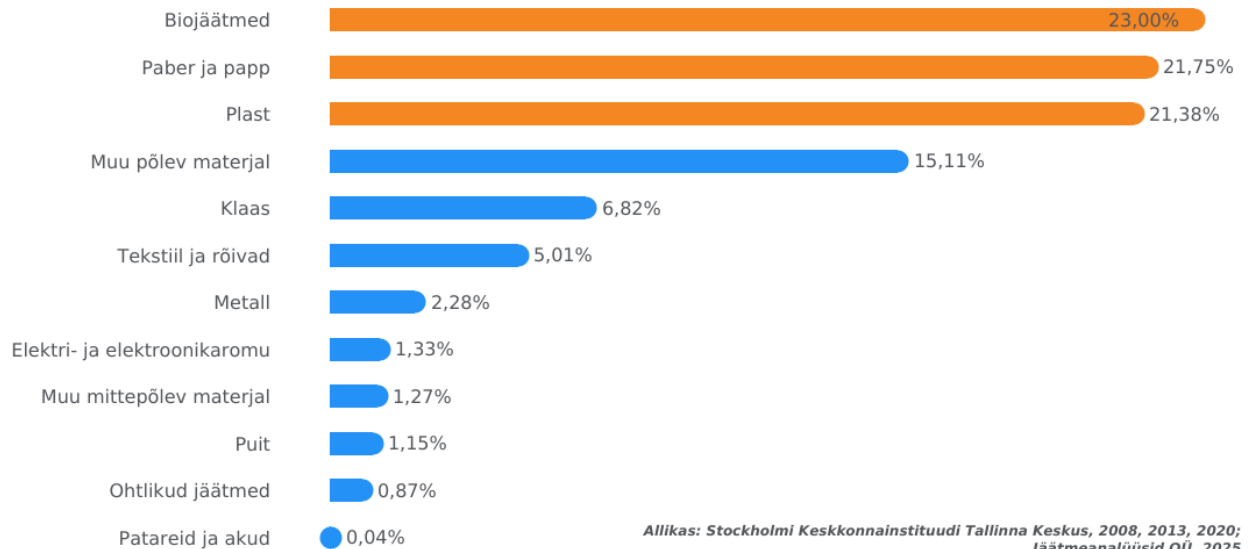
Järgnevalt olmejätmete teke ja koostis Eestis, mis on järgmine.

- Olmejätmeid tekib Eestis elaniku kohta vähem kui Euroopa Liidus keskmiselt, kuid Eesti väidetavalt ei väärinda olmejätmetes sisalduvat ressursi piisavalt.
- Olmejätmeid tekkis 2023. aastal elaniku kohta hinnanguliselt 27% vähem kui Euroopa Liidus keskmiselt – Eestis 373 kg, Euroopa Liidus keskmiselt 511 kg. *Allikas: Eurostat, 2025*
- Olmejätmetest võeti 2023. aastal ringlusse Eestis 38% ja Euroopa Liidus 48% (kehtiv sihttase on 55%). *Allikad: Eurostat, 2025, Keskkonnaagentuur, 2025*
- Mida rohkem jätmeid kogume liigiti ja sorteerime, seda rohkem saame neid ringlusse võtta ja uuesti kasutada. Olmejätmeid koguti liigiti 2023. aastal 43%, sinna hulka on arvestatud ka jäätmekäitleja poolt välja sorditud jätmed. Valdav osa olmejätmetest kas põletati energia saamise eesmärgil (42,7%) või ladestati prügilas (7,4%). Teisisõnu, Eesti ühiskonna jaoks läks 2023. aastal kaduma 57% olmejätmetes sisalduvast ressursist. *Allikas: Keskkonnaagentuur, 2025*
- Olmejätmetest moodustavad suure osa biojätmed, paber ja kartong ning plast – kõiki ligikaudu veerandi. Kui erimaterjalist pakendid kokku liita, on neid segaolmejätmetes kõige rohkem (ligikaudu 38%). Just biojätmete ja pakendite liigiti kogumine aitab enim kaasa ringlussevõtu eesmärkide saavutamisele.

- Eestis on toimiv [pandipakendi](#) süsteem, mille kaudu kogutakse ligi 90% turule lastud ühekordselt kasutatavatest plastist joogipudelitest ehk saavutatud on 2025. aastaks seatud sihttase (77%).

Segaolmejäätmete koostis Eestis

2025

Allikas: Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus, 2008, 2013, 2020; Jäätmeanalüüsid OÜ, 2025

Joonis 2-5 Segaolmejäätmete koostis Eestis Allikas: Riiklik jäätmete sortimisuuring Jäätmeanalüüsid OÜ, 2025

2.5.2 Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030

Keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna ala-valdkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest.

Eesti suundumused vastavalt Keskkonnastrateegiale on jäätmete osas järgmised:

- Üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsalt taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema.
- Efektivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise.
- Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust.
- Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuvõtet silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi.
- Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale.
- Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt.

- Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnanõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiad.

Keskkonnastrateegia eesmärk: Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed ühelt poolt jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning teiselt poolt majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini.

Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

Keskkonnastrateegia mõõdikutest ja meetmetest (tegevussuundadest) teeme lähemalt juttu arendamise ja tegevuskava koostamise peatükkides.

2.5.3 Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029 seisukohad

Viljandi linna arengustrateegia 2040+ ja Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029 võeti vastu Viljandi Linnavolikogu 25.09.2025 määrusega nr 75.

Vastavuses eelkirjeldatud põhimõtetega määratleb ka Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029 (edaspidi arengukava), et jäätmemajanduse valdkonnas on eesmärgiks vähendada jäätmete tekkimist ning suunata tekkivad jäätmed maksimaalselt taaskasutusse.

Probleemina on arengukavas välja toodud jäätmete liigiti kogumise vähesed võimalused.

Jäätmehoolduse arendamist käsitleb Viljandi linna jäätmekava 2021-2026. Olmejäätmete vedu linnas toimub korraldatud jäätmeveona. Perioodil 01.04.2025-31.03.2027 teostab korraldatud olmejäätmevedu Eesti Keskkonnateenus AS. Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikideks on segaolmejäätmed, paber ja kartongijäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed ning pakendijäätmed. Viljandi jäätmejaam asub Pärnu mnt 36 kinnistul. Jäätmejaamas võetakse vastu tavajäätmeid (olme,- pakendi,- ehitus,- tekstiilipuidujäätmeid; elektroonikaromu ja rehve), ohtlikke jäätmeid ning taaskasutatavaid materjale. Uusi jäätmekäitluskohti linna territooriumil ei ole ette nähtud.

Jäätmete taaskasutamise korraldamine linna territooriumil on pidev protsess ning sõltub Euroopa Liidu nõuetest, mille kohaselt aastaks 2025 oli muuhulgas eesmärgiks suunata 55% olmejäätmeid ringlusse, aastal 2030 60% ja aastal 2035 vähemalt 65%.

Arengukavas on ühe vajadusena käsitletud jäätmejaama ajakohastamine ning kinnistule lisaks jäätmejaamale täiendava funktsiooni planeerimine.

Allikas: Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029

2.6 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU

Jäätmeseaduse kohaselt on jäätmehoolduse arendamine oma haldusterritooriumil kohaliku omavalitsuse üks ülesannetest. Jäätmekavas püstitatud eesmärkide realiseerimine on positiivse mõjuga ümbritsevale keskkonnale, kuna kavas loetletud tegevused aitavad korrastada jäätmekäitlust, suurendada jäätmete sortimist ja taaskasutust, edendada ja soodustada ringmajandust, teise ressursi teket ja ettevalmistamist ning vähendada prügilasse ladestatavate jäätmete koguseid, seega ka ohtlike jäätmete sattumist keskkonda.

Järelevalve tõhustamise, korraldatud jäätmeveo toimimise ja sihipärase teavitustööga on võimalik vähendada prügi omavaliliste maha paneku kohtade tekkimist ja muud seadusevastast jäätmete kõrvaldamist, nagu näiteks jäätmete isetegevuslikku ladestamist, põletamist, samuti matmist.

Vältimaks negatiivset keskkonnamõju, on tähtis pakkuda elanikele liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks maksimaalselt mugavaid võimalusi kogumispunktide ja vajadusel nende laiendamise näol. Samuti tuleb tõhustada avalikkuse teavitamist jäätmete sorteerimise kohustusest ning liigiti kogumise vajadustest. Kõik see suurendab jäätmete liigiti kogumist ja vähendab ladestatavate jäätmete hulka, sealhulgas koormust keskkonnale.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 33 lõige 1 kohaselt on keskkonnamõju strateegilise hindamine (KSH) kohustuslik kui planeerimisdokument koostatakse, selle alusel kavandatakse KeHJS seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud tegevust või kavandatav tegevus on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga, lähtudes KeHJS seaduse § 6 lõigetes 2–4 sätestatust. Jäätmekavaga ei kavandata keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud tegevusi. Jäätmekavaga ei kavandata eeldatavalt tegevusi, mis võiksid avaldada olulist mõju või põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi, seada ohtu inimese tervist, heaolu, kultuuripärandit või vara. Kavandatavate tegevustega ei kaasne mõjusid Natura 2000 võrgustiku alale või mõnele muule kaitstavale loodusobjektile. Jäätmekavas kavandatavate tegevuste keskkonnamõju olulisus selgitatakse tegevuste edasisel kavandamisel planeerimis- ja projekteerimisstaadiumites ning kui tuvastatakse olulise keskkonnamõju esinemise võimalus, viiakse läbi detailplaneeringute keskkonnamõju strateegilised hindamised või keskkonnamõju hindamised vastavate projektide tasandil.

Jäätmekäitlus mõjutab keskkonda kõigis etappides: jäätmete kogumisest kuni lõppkäitluseni. Viljandi linna jäätmekava laiem eesmärk on jäätmetest tingitud keskkonnamõju vähendamine jäätmekäitlust arendades: tegevuskava elluviimine ei tohi avaldada kokkuvõttes olulist kahjulikku mõju.

3 JÄÄTMEKÄITLUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

3.1 ÜLEVAADE ÜLE-EESTILISEST JÄÄTMEDE SORTIMISUURINGUST

Uuring „Riiklik jäätmete sortimisuuring“ teostati Jäätmeanalüüsid OÜ poolt 2024. ja 2025. aastal. Sortimisuuringu käigus analüüsiti järgmiste jäätmeliikide koostist:

- Segaolmejäätmed.
- Liigiti kogutud segapakendijäätmed.
- Liigiti kogutud paberi- ja kartongijäätmed.
- Liigiti kogutud biojäätmed.
- Elektroonikaromu, sh patarei- ja akujäätmed.
- Ehitus- ja lammutussegapraht.
- SUP-direktiivi reguleerimisalasse jäävate toodete sisalduse hindamine avalikes kogumismahutites ja risustuseladel.

Viimati loetletud SUP-direktiiv kujutab endast ühekordse plasti direktiivi. Direktiiviga soovitakse vähendada teatavate, eeskätt ühekordsete plasttoodete keskkonnamõju.

Segaolmejäätmete sortimisuuring teostati eelnevalt kirjeldatud töö raames neljal aastaajal järgmistel ajaperioodidel:

- Esimene uurimisperiood/etapp (suvi): juuni–september 2024
- Teine uurimisperiood/etapp (sügis): oktoober–november 2024
- Kolmas uurimisperiood/etapp (talv): veebruar 2025
- Neljas uurimisperiood/etapp (kevad): mai 2025

Segaolmejäätmete sortimisuuringu käigus analüüsiti järgmiste piirkondade segaolmejäätmete koostist:

- Tallinna Kesklinna linnaosa (Tallinna erinevate elamutüüpidega piirkond)
- Tallinna Kristiine linnaosa (Tallinna suurelamutega piirkond)
- Tallinna Nõmme linnaosa (Tallinna väikeelamutega piirkond)
- Pärnu linn (muu suurema linna piirkond)
- Rakvere linn (väiksema linna piirkond)
- Rakvere vald (maapiirkond)

Segaolmejäätmete sortimisuuringu uuringupiirkondade valikul arvestati, et piirkonnad hõlmaksid tüüpilisi segaolmejäätmete tekkepiirkondi – suurlinn Tallinn (Eesti suurim linn ja olmejäätmete tekitaja) ja selle erinevaid linnaosi, muid linnalisi asulaid (suurem linn Pärnu ja väiksem linn Rakvere) ja ka maapiirkonda (Rakvere vald).

Viljandi linna puhul kasutasime jäätmekavas alusmaterjalina väiksema linna, Rakvere uuringuandmeid.

Segaolmejäätmete ligikaudne koostis jäätmeliigiti on esitatud eelneval joonisel 2-5 ja lisa 2 tabelina.

Põhjaliku ülevaate Jäätmeanalüüsid OÜ augustis 2025 avaldatud töö tulemustest saab järgnevalt lingilt:

https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2025-09/Sortimisuuringu%20aruanne%202025_0.pdf

Põhijäreldused segapakendi sortimisuuringust, mis haakuvad kaudselt ka jäätmereformiga, esitame järgnevalt.

Liigiti kogutud segapakendijäätmete sortimisuuring viidi läbi neljal aastaajal 2024. aasta juunist kuni 2025. aasta maini.

Uurimispiirkondade valikul lähtuti sellest, et uuringusse oleks kaasatud nii erinevad asustuspiirkonnad kui ka erinevate taaskasutusorganisatsioonide hallatavad eri tüüpi pakendijäätmete kogumissüsteemid.

Sortimisuuringus analüüsiti järgmiste piirkondade ja taaskasutusorganisatsioonide kogumissüsteemide kaudu kokku kogutud segapakendijäätmete koostist:

- Tartu (suurlinn, kogumismahutitega kohtkogumine), Tootjavastutusorganisatsioon (TVO).
- Tallinn (suurlinn, kohtkogumine/kollase koti teenus), Tootjavastutusorganisatsioon (TVO).
- Harjumaa (segapiirkond, avalik konteiner), Eesti Pakendiringlus (EPR).
- Läänemaa (maapiirkond, avalik konteiner), Eesti Pakendiringlus (EPR).
- Pärnu (väikelinn, avalik konteiner), RP Pakend/Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO).
- Tallinn (suurlinn, avalik konteiner), RP Pakend/Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO).

Igal proovivõtuperioodil võeti valitud uuringupiirkonnas kogutud jäätmekoormast 4 proovi.

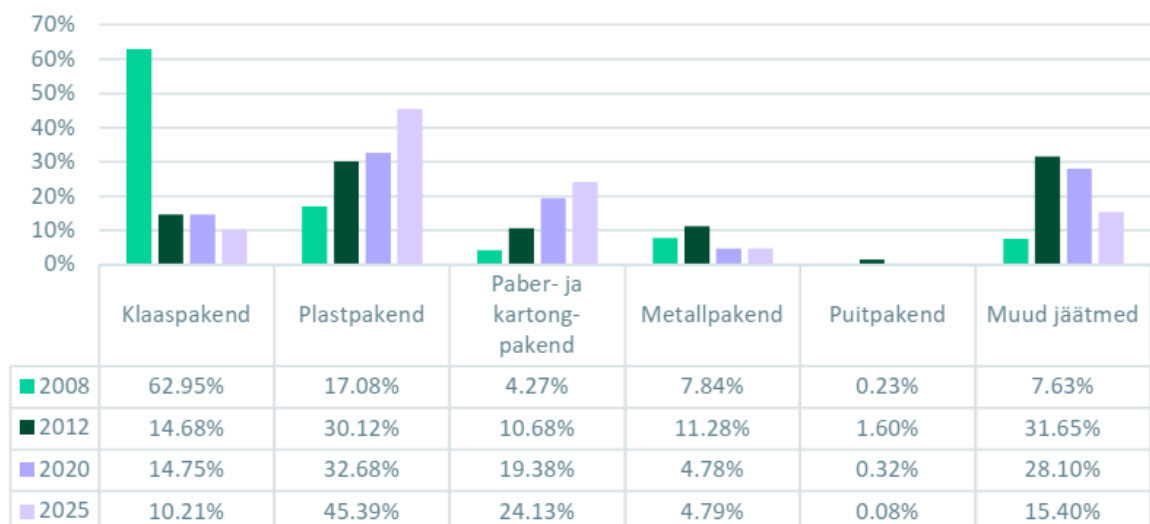
Liigiti kogutud segapakendijäätmete sortimisuuringu tulemused on esitatud allolevas tabelis 3-1.

Tabel 3-1 Segapakendijäätmete koostis uuringupiirkondade ja tootjavastutusorganisatsioonide kaupa (massiprotsent)

Jäätmeliik	Suurlinn, kohtkogumine konteineriga, TVO	Suurlinn, kohtkogumine kollase kotiga, TVO	Segapiirkond, avalik konteiner, EPR	Maapiirkond, avalik konteiner, EPR	Väikelinn, avalik konteiner, ETO	Suurlinn, avalik konteiner, ETO	Kogumissüsteemide keskmine*
1. Klaaspakend	8,19	18,51	3,47	10,21	20,14	0,77	10,21
Värviline klaaspakend	3,18	7,27	1,49	1,87	8,76	0,36	3,82
Värvitu klaaspakend	5,01	11,24	1,97	8,33	11,37	0,40	6,39
2. Plastpakend	56,75	39,89	50,63	46,19	31,38	47,50	45,39
Kilepakend	22,81	16,12	22,20	23,82	14,04	16,81	19,30
PET-pudel (tagatisrahaga)	1,87	2,70	2,50	2,08	3,09	5,23	2,91
PET-pudelid (muud)	5,91	3,92	4,48	4,49	1,76	4,58	4,19
HDPE	4,90	2,55	4,69	3,00	3,35	4,22	3,78
PS	0,83	0,85	1,61	1,02	0,65	1,46	1,07
PP	14,50	9,62	12,15	8,77	5,44	11,88	10,39
Määratlemata	5,93	4,12	3,01	3,02	3,06	3,32	3,74
3. Paber- ja kartongpakend	20,20	27,16	24,34	21,48	22,63	28,94	24,13
Paber-, kartong- ja papppakend	10,90	16,88	17,60	13,22	17,67	21,36	16,27
Joogikartong	9,30	10,28	6,74	8,26	4,96	7,58	7,85
4. Metallpakend	5,80	5,14	4,82	4,54	2,83	5,63	4,79
Alumiiniumpakend	0,00	0,19	0,13	1,16	0,06	0,12	0,28
Alumiiniumpurgid (tagatisrahaga)	0,05	0,37	0,63	0,53	0,38	0,44	0,40
Teraspakend	5,68	3,55	3,87	2,77	2,02	4,47	3,73
Aerosoolpakend	0,08	1,03	0,18	0,08	0,24	0,24	0,31
Muu metallpakend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13	0,36	0,08
5. Puitpakend	0,10	0,00	0,00	0,01	0,32	0,06	0,08
6. Muud jäätmed	8,96	9,31	16,74	17,57	22,69	17,11	15,40

Muu klaas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36	0,06
Vanapaber	2,29	4,01	1,31	3,40	13,93	6,75	5,28
Muud / segaolmejäätmed	6,17	5,24	15,00	13,79	6,53	8,13	9,14
Ehitus- ja lammutusjäätmed (v.a muu klaas)	0,50	0,05	0,43	0,39	2,23	1,87	0,91
KOKKU	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

*Aritmeetiline keskmine

Joonis 3-1 Muude jäätmete (võõriste) osakaal segapakendijäätmetes

Joonis 3-2 Pakendiliikide osakaalud segapakendijäätmetes

Muude jäätmete sisaldus liigiti kogutud segapakendijäätmetes oli Eestis keskmiselt 15,4%, kuid väikelinnades koguni 22,7%. Liigiti kogutavate segapakendijäätmete risustamine muude jäätmetega sõltub palju sellest, kuidas pakendeid kogutakse. Avalike kogumismahutite segapakendijäätmed sisaldasid selgelt (sisuliselt poole) rohkem muid jäätmeid kui kohtkogumise (sh kotiga kogumine) teel kogutud pakendijäätmed (vt Joonis

3-1). Seega toetavad analüüsitulemused pakendijäätmete kohtkogumise laiemat arendamist ehk ühte jäätmereformiga kavandatavat meetet Eestis. Pakendijäätmete konteinerisse visatakse nii segaolmejäätmeid kui ka vanapaberit (ajalehed ja ajakirjad). Vähemal määral jõuab konteinerisse muid jäätmeid. Teatud määral tuvastati analüüsitud proovides ka ehitus- ja lammutusjäätmeid (keskmiselt 0,91%, koos muu klaasiga 0,97%). Üle poole segapakendijäätmete proovides leiduvatest ehitus- ja lammutusjäätmetest moodustas ehituspuit. Ehitus- ja lammutusjäätmetena võib vaadelda ka muud klaasi (keskmine sisaldus analüüsitud jäätmetes 0,06%), mis valdavalt oli aknaklaas. Pakendikonteinerite prügistamine muude jäätmetega viitab inimeste jätkuvalt madalale teadlikkusele ja käitumisharjumustele.

Võrreldes varasemate üle-Eestiliste sortimisuuringutega (SEI 2020, 2013 jt) näitasid 2025. a uuringu tulemused plastpakendi ning paber- ja kartongpakendi osakaalu jätkuvalt suurenemist kogutud segapakendijäätmetes (vt joonis 3-2). 2020. aasta uuringuga võrreldes on plastpakendi osakaal suurenenud 33%-lt 45%-ni (võõriseid arvestamata 45%-lt 54%-ni) ning paber- ja kartongpakendi osakaal 19%-lt 24%-ni (võõriseid arvestamata 27%-lt 29%-ni). Klaaspakendi osakaal on mõnevõrra vähenenud (15%-lt 10%-ni, võõriseid arvestamata 21%-lt 12%-ni) ja metallpakendi osakaal on jäänud ligikaudu samaks (5%, võõriseid arvestamata langenud 7%-lt 6%-le) eelmise uuringu tulemustega võrreldes. Muude kogumiskonteinerisse mittesobivate jäätmete osakaal on võrreldes 2020. aastaga aga vähenenud (vastavalt 28%-lt 15%-ni). Kuigi muude jäätmete ehk võõriste sisaldus on liigiti kogutud segapakendi massis jätkuvalt suur, viitab see siiski kogumissüsteemi ja teavituse teatud paranemisele võrreldes varasemate uuringutega.

3.2 VILJANDI LINNAS TEKKIVATE JÄÄTMETE KOGUSED LIIKIDE JA PÄRITOLU KAUPA

3.2.1 Üldine ülevaade

Käesolevas jäätmekavas on olemasoleva olukorra kirjeldamisel kasutatud Viljandi Linnavalitsuse käsutuses olevat informatsiooni ning Keskkonnaagentuuri poolt hallatava riikliku jäätmetestatistika ning -aruannete andmeid. Riikliku jäätmetestatistika andmebaasiks on alates aastast 2020 Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS. Kuni 2019. aastani, k.a, koondati tekitatud, kogutud ning käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal andmebaasi JATS. Mõlemas andmekogudes esitatud andmestik võimaldab saada ülevaadet, kui suur osa tekkivatest jäätmetest kogutakse liigiti, taaskasutatakse või kõrvaldatakse ja kui palju ladustatakse. Statistikat kogutakse jäätmeliikide kaupa omavalitsuse täpsusega ning võimalik on eraldi käsitleda ka tekkivaid jäätmekoguseid ettevõtetes ja kodumajapidamistes.

Käesolevas JK-s käsitleme jäätmekoguseid aastatel 2020-2024.

Allikas: Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS

Jäätmetestatistika võimaldab saada teatud andmeid ka jäätmete käitluse kohta, kuid kahjuks ei peegelda need täielikult tegelikku jäätmemajanduse olukorda omavalitsusüksustes. Peamiseks põhjuseks on, et jäätmevedajatel (jäätmekäitlejatel) ei ole kohustust pidada eraldi arvestust selle kohta, millise omavalitsuse jäätmeid, millises koguses ja kuidas nad taaskasutavad. Taaskasutus jäätmeliikide lõikes kajastub jäätmekäitlejate jäätmevoogudes summaarselt, mitte üksikute omavalitsuste kaupa.

Viljandi linnas elab 02.2026. aasta seisuga 16 629 inimest ja linn on jäätmeseaduse mõistes tiheasustusala. Linnas tekkis aastatel 2020-2024 keskmiselt 49 304 tonni jäätmeid, millest 16% ehk 8094 tonni koguti olmejäätmetena.

Viljandi linna jäätmevaldkonna põhinäitajaid võrdleme Eesti riigi andmetega. Vastav võrdlus on esitatud tabelis, vt tabel 3-2. Andmetest järeldub, et Viljandi linn tekitab 0,27% riigi jäätmevoost.

Olmejäätmete teke elaniku kohta on suurem kui Eesti keskmine, kuid seejuures peab arvestama, et olmejäätmed ei teki mitte ainult kodumajapidamistes vaid ka ettevõtluses ning avalikus sektoris.

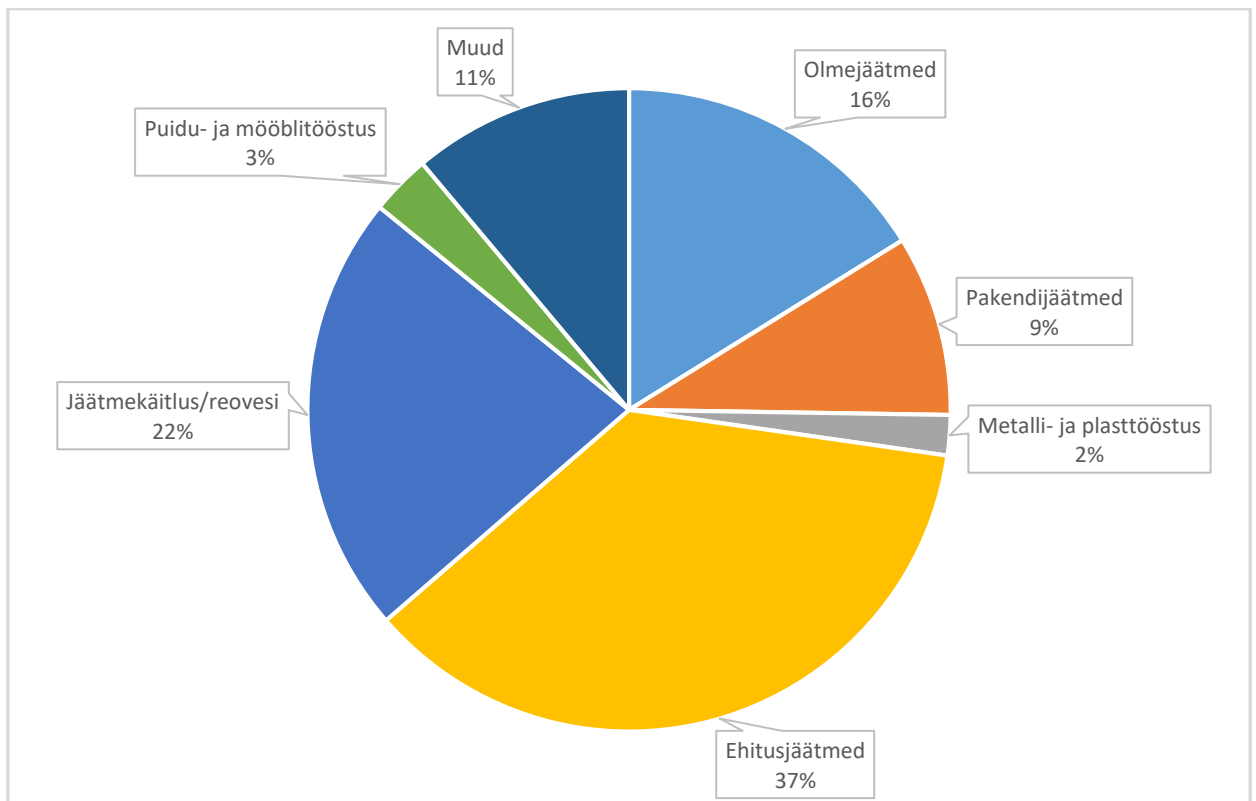
Samuti tuleb arvestada, et olmejäätmete koosseisu lisatakse erinevatel põhjustel tootmistegevuse jääke.

Viljandi linna jäätmete koguteke on olnud viimase nelja aasta jooksul suhteliselt ühtlane, vahemikus ~42 000 t (2022) kuni ~53 000 (2020).

Tabel 3-2 Jäätmetekke võrdlus Viljandi linnas ja riigis (t), keskmine näitaja 2020-2024

Näitaja	Eesti riik tervikuna	Viljandi linn
Jäätmetekke kokku	18 000 000	49 000
Taaskasutamine	13 000 000	19 000
Prügilasse ladestamine	6 000 000	0
Olmejäätmete teke elaniku kohta	391 kg/a	485 kg/a

Viljandi linnas tekkis 2020-2024 keskmiselt 49 304 tonni jäätmeid aastas, millest enamik tekib ehitussektoris, olmejäätmetena ning jäätmekäitluse ja reoveepuhastuse jäätmetena. Joonisel 3-3 on esitatud andmete võrdlused keskmiselt aastatel 2020-2024.

Joonis 3-3 Viljandi keskmine jäätmetekke aastas jäätmeliikide põhised 2020-2024

Jäätmeid tekib kokku 16 tegevussektoris, s.h pakendi- ja olmejäätmed. Jäätmete ke viie möödunud aasta kohta (2020-2024) sektorite kaupa on esitatud tabelis 3-3.

Tabel 3-3 Jäätmete põhigrupi liikide kaupa perioodil 2020-2024 (t/a)

Jäätme- kood	Nimetus	2020	2021	2022	2023	2024
02	Põllumajandus- aiandusjäätmed	61,62	43,19	5,64	48,35	16,90
03	Puidu- ja mööblitööstusjäätmed	1374,04	1287,24	1586,55	709,90	1750,24
04	Tekstiili- ja nahatööstusjäätmed	201,27	220,98	183,41	120,20	167,03
06	Anorgaanilistes keemiaprotsessides tekkinud jäätmed	0	0	0	0	0,020
07	Plastijäätmed	0	0	0	2,81	0
08	Orgaanilised lahustid värvid, lakid, liimijäätmed	270,96	269,56	336,37	221,29	181,68
09	Fotograafiajäätmed	10,37	12,50	6,41	5,80	7,89
10	Katlamajadest tekkinud jäätmed	23,70	26,97	64,96	15,31	78,99
12	Metallide töötlemisel tekkinud jäätmed	1119,24	1215,11	1366,39	1218,89	1007,20
13	Õli ja vedelkütuse jäätmed	40,98	49,68	34,69	27,70	73,69
14	Muud orgaanilised lahustid	1,70	0,20	3,63	0,20	3,67
15	Pakendijäätmed, absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid	6837,22	4134,69	3882,55	4048,91	3873,83
16	Muud jäätmed, s.h. elektroonikaromu, romusõidukid, vanarehvid, praaktoted	2018,36	3641,95	2140,53	3139,62	3700,66
17	Ehitus- ja lammutusjäätmed	18499,34	16745,63	13077,66	24814,51	16734,05
18	Loomade ja inimeste tervishoiujäätmed	1,97	1,96	1,80	1,63	1,92
19	Jäätmekäitlus ja reoveepuhastus	14215,96	14812,20	11869,76	11138,84	11237,36
20	Olmejäätmed	8814,80	7951,59	7402,17	6558,62	9742,93
Kokku		53491,53	50413,43	41962,50	52072,58	48578,04
Olmejäätmed keskmiselt 2020-2024						8094
Kõigi jäätmeliikide keskmine 2020-2024						49304

Tekkinud ja kogutud ohtlikest jäätmetest enamus on orgaanilisi lahusteid või muid ohtlike aineid sisaldavad värvi- ja lakijäätmed; ohtlike ainetega saastatud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid; romusõidukid; pliikud ja asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid.

3.2.2 Olme- ja pakendijäätmed

Olme- ja pakendijäätmed on omavahel kõige tihedamalt seotud jäätmete grupid. Suurema osa olmejäätmetest moodustavad pakendijäätmed. Õigusaktides, analüüsides ja jäätmeveolepingutes käsitletakse kodumajapidamistes tekkivaid olme- ja pakendijäätmeid koos. Seetõttu on ka käesolevas jäätmekavas vaadatud kõiki samast materjalist jäätmeid, kui see on võimalik, ühtse grupina.

(1) Olmejäätmed on vastavalt JäätS § 7:

1) kodumajapidamistest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patareid ja akud ning suuremõõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel;

2) muudest allikatest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, mis on oma koostise ja omaduste poolest kodumajapidamisjäätmete sarnased.

(2) Olmejäätmete hulka ei kuulu tootmis-, põllumajandus-, metsandus-, kalandus-, septiku ega kanalisatsioonivõrgu ja reovee töötlemise jäätmed, romusõidukid ega ehitus- ja lammutusjäätmed.

Eesti õigusruumis ei toimu veel olmejäätmete eristamist kodumajapidamise jäätmeteks (*household waste*), kohaliku omavalitsuse jäätmeteks (*municipal waste*) ja ettevõtluse jäätmeteks (*business waste*). Seetõttu näitavad olmejäätmete tekke arvud Viljandi linnas nii kodudes, avalikes asutustes kui ka ettevõtluses tekkinud jäätmeid, mis oma koostise poolest olmejäätmeveo süsteemi sobivad. Jäätmearuandluses käsitletakse küll jäätmeid eraldi ettevõtete ja kodumajapidamiste jäätmekogustena, kuid otsene kasutus- ja lisandväärtus sellel teabel puudub.

Pakend on mistahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kätte toimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusingi vältel (PakS § 2 lg 1). Pakendid jagunevad müügi-, rühma- ja veopakenditeks sõltuvalt kasutusotstarbest ning korduskasutus- või ühekorrapakenditeks vastavalt kasutamise kordadele (PakS § 3 lg 1 ja 2).

Kohaliku omavalitsuse organ korraldab pakendijäätmete kogumist oma territooriumil, määrates tingimused jäätmehoolduseeskirjas ja eesmärgid jäätmekavas (PakS §15).

Eestis on pakendijäätmete taaskasutusele kehtestatud eesmärgid, mida peavad saavutama pakendite turule laskvad pakendiettevõtted. Antud ülesanne on delegeeritud taaskasutusorganisatsioonidele, kes koguvad pakendijäätmed kokku ning suunavad taaskasutusse.

Taaskasutusorganisatsioon on pakendiettevõtjate poolt pakendi- ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldamise eesmärgil loodud Keskkonnaministeeriumi poolt akrediteeritud organisatsioon.

Viljandi linna territooriumil nagu enamikus teistes Eesti omavalitsusüksustes koguvad tagatisrahata müügipakendeid tasuta järgmised taaskasutusorganisatsioonid:

- MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ehk ETO;
- Eesti Pakendiringlus OÜ ehk EPR;
- Tootjavastutusorganisatsioon OÜ ehk TVO.

Pandiga joogipakendite kogumist ja taaskasutamist korraldab:

- Eesti Pandipakend OÜ, kelle koostööpartner on RVM Systems OÜ (taaraautomaatide ja muude kogumisseadmete maaletooja ja operaator).

Elektri- ja elektroonikaseadmete ning patareide ja akude tootmise ja müügiga tegelevate ettevõtjate poolt on loodud järgmised organisatsioonid:

- MTÜ EES-Ringlus ehk MTÜ Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus;
- OÜ Eesti Elektroonikaromu.

Viimased kaks nimetatut: MTÜ EES-Ringlus ja OÜ Eesti Elektroonikaromu, koguvad elektri- ja elektroonikajäätmeid Viljandi jäätmejaamas, moodustades elektri- ja elektroonikajäätmete ühiskogumispargi ning tehes nimetatud jäätmete kogumisel ja edasisel ettevalmistamisel omavahelist koostööd. Viljandi Linnavalitsusel on sõlmitud lepingud MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsiooni (edaspidi ETO), Eesti Pakendiringlus OÜ (edaspidi EPR) ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ-ga (edaspidi TVO).

Pakendiseadus määrab pakendite kogumiskohtade miinimumarvu. Jäätmekava koostamise hetkel on Viljandi linnas kogumiskohtade arvu ja tiheduse osas nõuded täidetud. Viljandis kogutakse segapakendeid 53, paber- ja papppakendeid 25 ning klaaspakendeid 14 kogumiskohas ning pandipakendeid saab tagastada 20 tagastuskohas, enamasti taaraautomaadis. Asukohad lingil:

<https://eestipandipakend.ee/tagastuspunktid>

Avalike pakendikonteinerite asukohad on näidatud joonisel 3-4.

Viljandi linna avalikud pakendikonteinerid

Legend

Pakendikonteinerid

- Klaas
- Papp ja paber
- Segapakend
- Vajab täpsustamist

Joonis 3-4 Viljandi linna avalikud pakendikonteinerid (teenindavad ETO, EPR, TVO) (allikas Viljandi linnakoduelht)

Vastavalt jäätmeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus § 6 Pakendiseaduse muutmine lõige (4): Tiheasustuslal kogutakse olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmed tekkekohal eraldi kogumismahutisse järgmiselt:

- 1) paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega;
- 2) joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega.

Ehk teisisõnu kaob liigiti kogumise puhul mõiste „segapakend“. Kui klaaspakendi jäätmeid on kohustuslik eraldi koguda juba aastaid, siis alates uue jäätmeseaduse jõustumisest tuleb eraldi koguda ka paber- ja kartongpakendijäätmeid ja joogikartongi koos plast- ja metallpakenditega.

Vastavalt keskkonnaministri 10.06.2022 määrusele nr 28 Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused¹. § 2. Olmejäätmete liigiti kogumine

- Lõige (1) Olmejäätmete liigiti kogumist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus kooskõlas jäätmeseaduse §-ga 31.
- Lõige (2) Selleks, et tagada jäätmematerjali parem kvaliteet, suurendada selle taaskasutusvõimalusi ning vältida olmejäätmete sortimisel ülearust energia- ja tööjõukulu, peab jäätmetekitaja kasutama kõiki võimalusi olmejäätmete liigiti kogumiseks nende tekkemomendil ja nende üleandmiseks jäätmekäitlejale liikide kaupa.
- Lõige (3) Jäätmetekitaja on kohustatud liigiti koguma vähemalt järgmisi jäätmeliike jäätmeseaduse § 2 lõike 5 alusel: kehtestatud jäätmenimistu jäätmeliikide või alajaotiste koodidega:
 - 1) paber ja kartong (20 01 01);
 - 2) plastid (20 01 39);
 - 3) metallid (20 01 40);
 - 4) klaas (20 01 02);
 - 5) biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);
 - 6) biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08);
 - 7) bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03);
 - 8) pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid

- (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07) ja tekstiilpakendid (15 01 09);
- 9) puit (20 01 38);
- 10) tekstiil (20 01 10, 20 01 11);
- 11) suurjätmed (20 03 07);
- 12) probleemtoodete jätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36);
- 13) ravimijätmed (20 01 32, 20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*, 20 01 98*);
- 14) käesolevas lõikes nimetamata ohtlikud jätmed (jätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga „*” tähistatud jätmed) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*.

Käesolevas jäätmekavas analüüsi perioodil 2020-2024 tekkinud olmejätmete tekkekoguseid, tulemused on esitatud tabelis 3-4.

Kokkuvõtlikult on olulisemad Viljandi linna näitajad järgmised:

- olmejätmeid koguti aastas keskmiselt 8094 tonni, millest 3113 tonni kogutakse liigiti (38%)(vt tabel 3-4);
- pakendijätmeid kogutakse keskmiselt 5778 tonni, millest 4402 tonni liigiti, seejuures arvestame kogutekke hulka nii eriliikidena kogumise, segapakendite hulgas kogutud kui oletuslike kogustena uuringujärgsete massprotsentide järgi segaolmejätmete hulka sattavana;
- Aastatel 2020-2024 koguti liigiti keskmiselt 38% kogu olmejätmete tekkemahust.
- Kui arvestada olmejätmete hulka ka neile nii olemuslikult kui tekketüübilt väga sarnased pakendijätmed, koodiga 15 01, moodustab aga liigiti kogutud olme- ja pakendijätmete hulk aga juba ligi 60%, mis on hea tulemus.
- Eraldi tuleb ära märkida, et aastal 2024 paranes liigiti kogutavate olmejätmete hulk võrreldes 2023. aastaga oluliselt ka ilma pakendijätmeid (kood 15 01) arvestamata, moodustades 57% - seega on 2024. a seisuga Viljandis saavutatud 2025. aasta sihttase: 55 protsenti ning aastaks 2030 nõutava sihttaseme, 60 protsenti, saavutamine on vägagi reaalne (vt tabel 3-4). KAUR jäätmearuandluse alusel kasvas 2024. a hüppeliselt biolagunevate jätmete ning üllatuslikult just haljastujätmete, mitte niivõrd köögi- ja sööklajätmete, eraldi liigiti kogumise kasv.

Järgnev tabel annab ülevaate olmejätmete kogutekest ning selle jaotusest segaolme- ja liigiti kogutud jätmete vahel. Viimane on väga oluline näitaja kogu jäätmekäitlus- ja tarbimiskultuuri arengus.

Tabel 3-4 Olmejätmete koguteke ning selle jaotus prügiks (segaolmejätmeteks) ja liigiti kogutavateks jätmeteks

Aasta	Olmejätmeid kokku, t	Segaolmejätmeid, t	Liigiti kogutud olmejätmeid, t	Liigiti kogutud olmejätmete osakaal, %
2020	8815	6409	2406	27
2021	7952	5056	2896	36
2022	7402	4552	2850	39
2023	6559	4717	1842	28
2024	9743	4172	5571	57
keskmiselt	8094	4981	3113	38

Allikas: siin ja edaspidi KAUR jäätmearuanne 2020-2024 (Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS)

Eelnevast tabelist on näha, et liigiti kogutud jäätmete hulk on viimase viie aasta jooksul kasvanud ning segaolmejäätmete hulk selgelt kahanenud.

Järgneva tabeli teises ja kolmandas veerus on toodud reaalsed andmed Viljandi linnas kogutud jäätmete kohta kuid neljandas, viiendas ja kuuendas veerus arvestasime Jäätmeanalüüsid OÜ eelnevalt kirjeldatud uuringu tulemuste alusel erinevate jäätmeliikide prognoositavaid osakaale segaolmejäätmetes ja selle alusel nende koguteket.

Järgneva tabeli (3-5) arvestused ja prognoosid käivad Viljandi linna kohta. Kuna Viljandi linna uuringutöös eraldi ei analüüsitud, võtsime aluseks Rakvere kui Eesti väikelinna näidise ja suuruselt Viljandile lähedase linna statistilise näite. Uuring on mõeldud laialdaseks kasutamiseks kogu Eestis. Koondasime andmed ka diagrammi (joonis 3-5).

Tabel 3-5 Olme- ja pakendijäätmete keskmised tekkemahud ja prognoositavad suhteprotsendid Viljandi segaolmejäätmetes perioodil 2020-2024

1	2	3	4	5	6	7
Jäätme nimetus (kood)	Liigiti kogutud Viljandi linnas t/a	Osakaal liigiti kogutud olme- või pakendi jäätmetest Viljandi linnas, %	Osakaal segaolmejäätmetes, %*	Osakaal segapakendi-jäätmetes, %**	Oletuslik koguteke t/a*	Liigiti kogutud osakaal oletuslikust kogutekest, %***
Paber ja kartong (20 01 01)	1048	33	9,98		1545	65,01
Plastid (20 01 39)	0,27	0,0	2,19		109	0,24
Metall (20 01 40, 20 01 40 01, 20 01 40 02, 20 01 40 03, 20 01 40 04, 20 01 40 05)	547	17,57	0,44		569	96
Biol. köögi- ja söökla-jäätmed (20 01 08)	253	8,13	19,87		1243	20,39
Biol aia- ja haljastu-jäätmed (20 02 01)	324	10,41	10,22		833	36,52
Puit (20 01 38)	3,61	0,04	2,47		126,65	2,91
Tekstiil (20 01 10 ja 20 01 11)	16,91	0,21	4,52		242,06	5,86
Suur-jäätmed (20 03 07)	186,48	5,97	0		186,48	100,00

1	2	3	4	5	6	7
Jäätme nimetus (kood)	Liigiti kogutud Viljandi linnas t/a	Osakaal liigiti kogutud olme- või pakendi jäätmetest Viljandi linnas, %	Osakaal segaolme-jäätmetes, %*	Osakaal segapakendi-jäätmetes, %**	Oletuslik koguteke t/a*	Liigiti kogutud osakaal oletuslikust kogutekkest, %***
Probleemtoodete jäätmed (20 01)	18,04	0,59	1,66		100,72	15,73
Ohtlikud jäätmed (20 01* ja 15 01*)	344,15	11,05	0,36		362,08	93,84
Paberi- ja kartongpakendid (15 01 01)	1537	49,37	8,31	22,63	2033	79,64
Plastpakendid (15 01 02)	681	21,88	17,86	31,38	1603	49,47
Klaas (20 01 02) ning klaaspakend (15 01 07)	919	35	6,87	20,13	1355	67,81
Puitpakendid (15 01 03)	653	14,83	0,16	0,32	661	98,44
Metallpakendid (15 01 04)	138,28	3,28	1,48	2,83	214,98	70,85
Muu põlev materjal, mis ei kuulu liigiti kogutavate jäätmete alla	632		12,7	22,69 (võõrised, mis ei tohiks olla segapakendi hulgas)		
Kokku			100,00	100,00		

***Märkus:** Vastavalt uuringule: Riiklik jäätmete sortimisuuring. Jäätmeanalüüsid OÜ, august 2025 (Viljandi linna prognooside aluseks võetud Rakvere kui sarnase elanike arvuga väikelinna andmed)

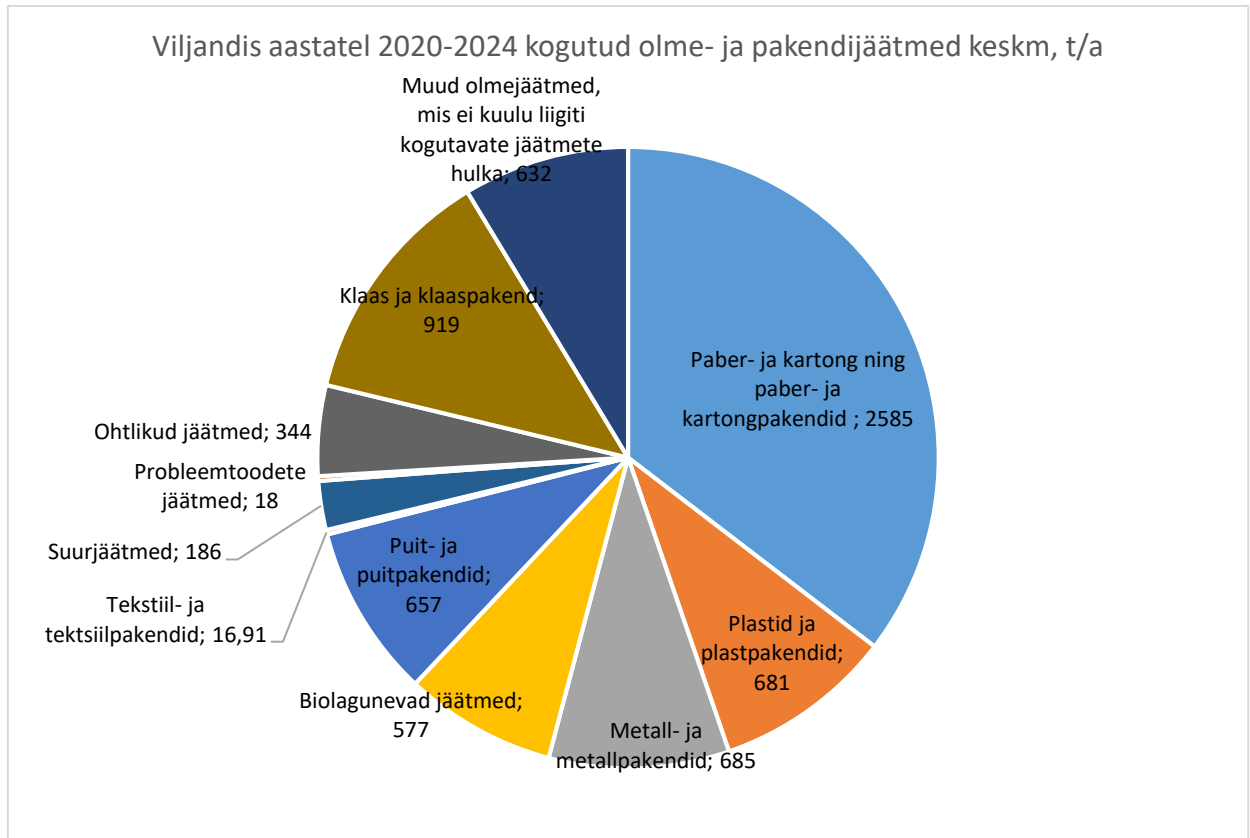
**Pakendijäätmete puhul arvestame kogutekkel nii liigiti kogutud, segaolme- kui segapakendijäätmete oletuslike kogustega vastavalt Jäätmeanalüüsid OÜ uuringule

***Pakendijäätmete puhul arvestasime liigiti kogutud jäätmete osakaalu hulka ka segapakendijäätmed (perspektiivis kaotatakse mõiste „segapakendijäätmed“ ära)

Tabeli viimases reas on oletuslik kogus segaolmejäätmeid ehk prügi, mida ei ole võimalik käsitleda liigiti kogutavate jäätmetena ehk nn. „tõeline prügi“. Viimase alla kuuluvad hügieenitooted, aluspesu, muud tekstiilijäätmetena mitte käsitletavat katkised,

määrduvad või läbikulunud rõivad, mähkmed jm. Segapakendi hulgas on tegemist n-ö mistahes võõristega, mis ei tohiks kuuluda segapakendi konteinerisse paigutavate jäätmete hulka (sealhulgas ohtlikud ja/või ehitusjätmed).

Paberi ja kartongijäätmete liigiti kogumine toimib Viljandis hästi ja on loodud eeldused jäätmete materjalina ringlussevõtuks.

Joonis 3-5 Viljandi linnas aastatel 2020-2024 kogutud olme- ja pakendijätmed

Järgnevalt kirjeldame Viljandis aastatel 2020-2024 kogutud jäätmeid keskmise aastase kogusena materjalide ja jäätmeliikide järgi. Alapeatükid võtavad muuhulgas kokku tabelis 3-5 ja joonisel 3-5 välja toodud info.

3.2.2.1 Paber ja kartong (20 01 01) ning paberi- ja kartong-pakendid (15 01 01)

Viljandi linnas on kogutud viimase viie aasta jooksul liigiti keskmiselt 2585 tonni paberit, pappi ning paber- ja papp-pakendeid, mis on ülekaalukalt suurim osa kogutud olme- ja pakendijätmetest. Paberi ja kartongi kogused jaotuvad järgmiselt: 1048 t moodustab n-ö vanapaber ja 1537 t paber- ja papp-pakendid.

Kahe eraldi jäätmeliigi osas kokku kogutakse liigiti ca 72% materjalist. Kogumine ja üleandmine toimub täna nii korralise veona kui paberi ja papi ning segapakendi avalikesse konteineritesse. Jäätmereformi ja jäätme- ning pakendiseaduse muutmise tulemusena kaob edaspidi segapakendi kogumine ning koguda tuleb eraldi paber- ja kartongpakendijätmed koos paberi- ja kartongijätmetega ning joogikartong koos plast- ja metallpakendijätmetega. Samuti muutub vähemalt tiheasustusaladel nagu Viljandi linn, olmes tekkivate tagatisrahata pakendijätmete kogumine korraldatud jäätmeveo raames läbiviidavaks tegevuseks.

3.2.2.2 Plastid (20 01 39) ning plastpakendid (15 01 02)

Viljandi linnas on kogutud viimase viie aasta jooksul keskmiselt 681 tonni erinevaid plastikuid aastas.

Sellest vaid väike osa (ca 0,27 tonni aastas) kogutakse plastikust esemetena ning ülejäänud pakendiliigiti. Eeldatav plastikmaterjali teke Viljandis on ca 1700 tonni aastas, seega liigiti kogutakse ca 40% materjalist. Täiendavalt toimub tagatisrahaga plastpakendite ehk pandipakendite kogumine, mille kogumispunkte enamasti taaraautomaatide näol on Viljandis 20.

Eelnevast saab järeldada, et plastijätmete liigiti kogumine ei toimu Viljandis kõige efektiivsemalt, kuid see ei ole KOV-i tegemata töö või puudujääk, sest probleem on üleüldine. Jäätmereformi ja jäätme- ning pakendiseaduse muutmise tulemusena kaob edaspidi segapakendi kogumine ning koguda eraldi paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijätmetega ning joogikartong koos plast- ja metallpakendijätmetega.

Plastijätmete liigiti kogumisel on kandev roll pakendiorganisatsioonidel, kuna enamus antud plastijättest on plastpakendid. Olmelise päritoluga plastijätmete taaskasutamise piiratud võimaluste tõttu (nii Eesti kui välisriikide vaates) ei ole otstarbekas linna poolt rakendada täiendavaid liigiti kogumise lahendusi enne, kui selleks on olemas majanduslik eesmärgistatus.

3.2.2.3 Metallid (20 01 40) ning metallpakendid (15 01 04)

Metalle kogutakse Viljandi linnas aastas keskmiselt (materjalina) 685 tonni, millest 547 tonni kogutakse olmejäätmetena ning 138 tonni pakenditena. Metallijätmete koguteke pakendites ning segaolmejäätmetes on ca 787 tonni. Seega liigiti kogutakse kokku 86% tekkivast metallijätmete mahust ning kuna segaolmejäätmetes on neid juba täna üliväike kogus ning eeldame, et segapakenditest enamus saadakse samuti eraldi kätte, on tänane kogumine tegelikkuses juba piisavalt efektiivne.

3.2.2.4 Klaas (20 01 02) ning klaaspakend (15 01 07)

Klaasijätmeid saab linnas üle anda Viljandi jäätmejaamas, pandipakendite kogumiskohtades ja TKO-de pakendijätmete kogumisvõrku.

Klaaspakendeid kogutakse linnas liigiti keskmiselt 919 tonni aastas. Olmejäätmetena Viljandis klaasi aastatel 2020-2024 ei kogutud, vähemalt ei sisaldu see KAUR jäätmearuandes. Vaadates eelnevalt kirjeldatud 2025. a uuringut, kogutakse ka üle-Eestiliselt klaasi eraldi olmejäätmetena väga vähe või praktiliselt ei koguta.

Klaaspakendijätmete kogutekkeks saab hinnata ca 1375 tonni aastas, seega liigiti kogutakse kokku 68% tekkivast mahust.

Kuna klaas on materjal, millele on Eestis olemas ringlussevõtmise võimekus, on otstarbekas kaaluda meetmete rakendamist klaasi liigiti kogumise tõhustamiseks. Lihtsaim võimalus on klaasi hõlmamine korraldatud jäätmeveoga (sarnaselt vanapaberi kogumisega).

3.2.2.5 Tekstiil (20 01 10) ning tekstiilpakendid (15 01 09)

Alates 2025. aastast peavad kohalikud omavalitused (KOV) korraldama oma territooriumil tekstiilijätmete liigiti kogumise. Samas on tekstiilijätmete puhul Eestis tõhusaim meede jätkuvalt jäätmetekke ennetus (taaskasutuskeskused), sealhulgas korduskasutus, kuna ringlussevõtul ja taaskasutava toorme ettevalmistamisel hetkel peale ainuüksi eraldi kogumise veel suuremat mõõdet pole. Jättkuvalt suunatakse suurem

osa taaskasutamiseks ja teisele ringile suunamiseks kõlbmatuid tekstiiljätmeid põletusse, sealhulgas liigiti kogutuna. Edaspidi on KOVi territooriumil võimalik teha erandeid jäätmete liigiti kogumisest vaid teatud tingimustele vastavuse korral ning need erandid koos põhjendustega seab KOV jäätmekavas ja jäätmehoolduseeskirjas.

Tekstiiljätmed, mis ei ole otseselt taaskasutamiskõlblikud, tuleb alates 01.01.2025 koguda eraldi ja anda üle Viljandi jäätmejaamas, sest segaolmejäätmete hulka neid enam seaduse järgi paigutada ei tohi.

Käesoleva jäätmekava perioodi jooksul saab inimestes kujundada üksnes tekstiiljätmete eraldikogumise harjumusi, sest ringmajanduses taaskasutatava teisese toorme tootmiseks pole Eestis ja ka mujal Euroopas suuresti veel võimekust.

3.2.3 Puit (20 01 38) ning puitpakendid (15 01 03)

Puitu on võimalik Viljandis ära anda jäätmejaamas ning pakendina segapakendite konteinerisse. Liigiti kogutakse aastas keskmiselt 657 tonni puitjätmeid, millest olmelise tekkega puiduna antakse aastas üle ca 4 tonni ning ülejäänud pakendipuiduna. Liigiti kogutud puitjääde moodustab 62% olme- ja pakendipuidu eeldatavast kogutekkest.

3.2.4 Biolagunevad köögi- ja sööklajätmed (20 01 08) ning aia- ja haljastujätmed (20 02 01)

Biojätmed koosnevad põhiliselt köögi- ja sööklajätmetest ning aia- ja haljastujätmetest. Viljandis on vastavalt 01.01.2024 jõustunud kohustusele korraldatud jäätmeveoga hõlmatud köögi- ja sööklajätmete kogumine. Väljaspool korraldatud jäätmeveo süsteemi ehk isekompostijateks on tänase seisuga 418 erakinnistut. Korraldatud vedu teostatakse 606 kinnistult, millest suurem osa on ametkonnad ja korterelamud.

Biolagunevaid köögi- ja sööklajätmeid kogutakse aastas kokku 253 tonni, mis moodustab liigiti kogutud olmejäätmetest 8,92% ning eeldatavast biojätmete kogutekkest 20,39%.

Aia- ja haljastujätmeid kogutakse liigiti 324 tonni, mis moodustab 9,92% liigiti kogutud olmejäätmetest ning eeldatavast kogutekkest 36,52%.

Mõlemad jäätmeliigid on sobilikud ka tekkekohal kompostimiseks. Tulenevat biojätmete tekkemahust ja olemusest, on otstarbekas tagada jäätmejaamas efektiivne kompostimistoimingu võimekus. Nagu eelnevalt kirjeldatud, kasvas 2024. a hüppeliselt biolagunevate jätmete liigiti kogumine. Kuna suur osa eramutest kasutab isekompostimist, siis ilmselt jääb oluline osa liigiti kogutud ja kohtkompostitud biolagunevatest jätmetest statistikast välja, samas on 2025. a uuringu järgi ka 2024-2025. a segaolmejäätmete hulgas jätkuvalt suur kogus nii köögi- ja sööklajätmeid (19,87%) kui aia- ja haljastujätmeid (10,22%).

3.2.5 Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujätmed (20 02 02 ja 20 02 03)

Pinnast ja kive (20 02 03) koguti perioodil 2020-2024 vaid aastal 2024 ning seda 1,3 t. Materjali kasutati täitematerjalina. Samaks otstarbeks on seda soovitatav ka perspektiivis kasutada.

3.2.6 Kalmistujäätmed

Viljandi linnas on kodulehe andmetel viis kalmistut:

- Metsakalmistu: 137 177 ruutmeetrit;
- Vana kalmistu: 70 187 ruutmeetrit;
- Pauluse koguduse kalmistu: 17 581 ruutmeetrit;
- Toome kalmistu: 10 800 ruutmeetrit;
- Hiie kalmistu: 2000 ruutmeetrit.

Segaolmejäätmete kogumiseks kalmistutelt on sõlmitud leping Viljandi Linnahoolduse ja jäätmevedaja vahel ning vedu toimub korralise veo raames.

Linnahooldus kogub kalmistul tekkivad haljastujäätmed *big bag* kottidesse ja viib jäätmejaama.

3.2.7 Suurjäätmed (20 03 07) ning probleemtoodete jäätmed (20 01) – kodumasinad, elektroonika, patareid

Suurjäätmed on oma koostiselt ja olemuselt nagu segaolmejäätmed, mida on jäätmeiks muutunud keeruline ja majanduslikult ebaotstarbekas millekski muuks taaskasutatavaks materjaliks ümber töödelda. Suurjäätmed on suureformaadilised esemed, mis ei mahu konteinerisse. Suurjäätmetega on teatud juhtudel seotud heakorraprobleemid, kuna vähemalt varasematel perioodidel kippusid need loodusesse, sealhulgas metsa alla sattuma.

Viljandi linnas kogutakse suurjäätmeid ca 186 tonni aastas, mis moodustab 5,97% liigiti kogutud jäätmetest.

Elektroonikajäätmete kogumissüsteem ning taaskasutusse suunamise süsteem on Eestis tõhus tänu tootjavastutuse süsteemile, mis võimaldab jäätmevaldajal anda jäätmed üle vastavates kogumispunktides, milleks on Viljandis jäätmejaam.

Elektroonikajäätmeid kogutakse Viljandis aastas ca 39 tonni, mis moodustab 1,25% liigiti kogutud jäätmetest ning liigiti kogutakse kokku eeldatavast tekkemahust ca 30%.

Valdav enamus kogutud elektroonikajäätmetest olid ohtlikud (ca 86%), seetõttu on oluline vältida ohtlike jäätmete sattumist keskkonda.

Patareide ja kaasaskantavate akude üleandmise võimalus on kauplustes, koolides, tanklates ning asutustes, milles on selleks ette nähtud kogumisvahendid.

3.2.8 Ohtlikud olme- ja pakendijäätmed (20* ja 15*)

Üheks jäätmete ringlussevõttu välistavaks asjaoluks on materjalide saastumine või segunemine ohtlike jäätmetega. Pakendid on ohtlikud, kui need sisaldavad või on määratud ohtlike ainetega.

Ohtlikke olmejäätmeid kogutakse Viljandis keskmiselt ca 183 tonni aastas ning ohtlikke pakendeid ca 7 tonni aastas, mis kokku moodustavad 6,1% liigiti kogutud olmejäätmetest ja 0,16% kõikidest kogutud pakenditest, s.h 0,18% liigiti kogutud pakenditest.

Täpsem ülevaade ohtlikest jäätmetest on esitatud joonisel 3-6 KAUR jäätmearuandest.

Alamgrupp	Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	Materjal.. 2	Koguteke (sh kogutud)				
				2020	2021	2022	2023	2024
15 01	15 01 10 01*	Ohtlike aineid sisaldava..	233	0,159	0,321	0,061	0,000	0,000
		Ohtlike aineid sisaldava..	233	0,000	0,000	0,000	0,234	0,216
	15 01 10*	Ohtlike aineid sisaldava..	233	4,340	3,167	5,043	7,212	15,450
	Kokku			4,499	3,488	5,104	7,446	15,666
Kokku				4,499	3,488	5,104	7,446	15,666
20 01	20 01 13*	Lahustid	112	0,000	0,000	0,531	0,226	0,004
	20 01 14*	Happed	121	0,042	0,000	0,000	0,054	0,151
	20 01 15*	Leelised	122	0,000	0,000	0,000	0,000	0,016
	20 01 17*	Fotokemikaalid	214	0,104	0,004	0,028	0,198	0,000
	20 01 19*	Pestitsiidid	211	0,000	0,122	0,217	0,184	0,009
	20 01 21*	Luminestsentslambid ja ..	843	1,819	0,734	1,919	2,158	1,464
	20 01 23 11*	Klorofluorosüsivesinikke ..	821	77,869	78,695	0,670	60,455	0,125
	20 01 23 12*	Klorofluorosüsivesinikke ..	821	0,580	0,000	0,000	22,052	0,000
	20 01 23*	Klorofluorosüsivesinikke ..	821	0,000	74,025	43,135	0,000	39,909
	20 01 26*	Õli ja rasv, mida ei ole nim..	132	2,308	3,292	1,302	1,233	0,933
	20 01 27*	Ohtlike aineid sisaldava..	213	28,653	27,182	17,989	26,821	27,307
	20 01 29*	Ohtlike aineid sisaldava..	214	0,036	0,012	0,182	0,361	0,258
	20 01 33*	Koodinumbritega 16 06 0..	841	0,825	0,686	0,376	3,666	0,957
	20 01 35 11*	Ohtlike osi1 sisaldavad k..	823	0,158	0,028	0,021	0,060	0,000
	20 01 35 12*	Ohtlike osi1 sisaldavad k..	823	42,405	35,462	22,450	5,677	20,288
	20 01 35 14*	Ohtlike osi1 sisaldavad k..	823	22,930	32,352	22,786	32,343	3,126
	20 01 35 15*	Ohtlike osi1 sisaldavad k..	823	23,628	26,304	17,990	10,313	2,212
	20 01 35 16*	Ohtlike osi1 sisaldavad k..	823	12,214	9,394	6,664	9,044	2,778
	20 01 35*	Ohtlike osi sisaldavad ka..	823	0,000	1,285	0,000	0,000	0,074
	20 01 95*	Antibiootikumid	212	0,000	0,000	0,000	0,026	0,000
20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	212	0,227	0,404	0,518	0,603	0,867	
Kokku			213,798	289,981	136,778	175,474	100,479	
Kokku			213,798	289,981	136,778	175,474	100,479	
			218,297	293,469	141,882	182,920	116,145	
			218,297	293,469	141,882	182,920	116,145	
			218,297	293,469	141,882	182,920	116,145	

Joonis 3-6 Väljavõte KAUR jäätmearuandest 2020-2024 Viljandis kogutud ohtlike olme- ja pakendijäätmete kohta

3.2.9 Vanaõlid

Vanaõli koguteke (teke ja kogumine) Viljandis aastatel 2020-2024 on näidatud tabelis 3-6.

Vanaõli on ohtlik jääde, mida kõige rohkem tekib auto- ja remonditöökodades, aga samuti kodustes garaažides või töökodades. Õlijäätmete kogumine, säilitamine ja üleandmine peab toimuma liigiti, s.t segunemine ei ole lubatud. Õlide keskkonda sattumist tuleb eriti hoolsalt vältida. Ka kodumajapidamises tekkinud õli ja rasv peab eraldi kogutud olema, s.t ei tohi lasta kanalisatsioonisüsteemi, vaid eeldab üleandmist jäätmetena.

Jäätmevaldajad saavad kodumajapidamises ja ettevõtete töökodades tekkinud õli anda üle jäätmejaamas. Vähesel määral on võimalik koduköögis tekkinud õli ja rasva (määrdundu toiduvalmistamise nõud) panna segaolmejäätmete hulka.

Viljandi linnas tekib erinevaid ohtlikke õli sisaldavaid jäätmeid kuni 100 tonni aastas (määrdeõlid, õlifiltrid, õlisegune vesi, õlipüüniste setted, vana toiduõli- ja rasv) ning 2024. a kogused ületavad varasemate aastate koguseid märkimisväärselt.

Tabel 3-6 Vanaõli tekkinud kogused Viljandis 2020-2024

Kood	Nimetus	2020	2021	2022	2023	2024
12 01 07*	Halogeenivabad mineraalõlipõhised metallitööstusõlijäätmed (välja arvatud emulsioonid ja lahused)	2,060	1,960	2,600	2,510	2,120
13 01 13*	Muud hüdraulikaõlid	1,708	8,438	1,230	0,315	47,196
13 02 05*	Mineraalõlipõhised kloorimata mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid	1,265	0,000	0,000	0,000	0,000
13 02 06*	Süntetilised mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid	14,826	13,153	10,028	17,792	15,087
13 02 08*	Muud mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid	1,101	3,788	5,729	3,507	4,087
13 05 06*	Õlipüünistes lahutatud õli	11,500	0,000	0,000	0,000	0,000
16 07 08*	Õli sisaldavad jäätmed	0,000	4,580	6,200	17,335	32,060

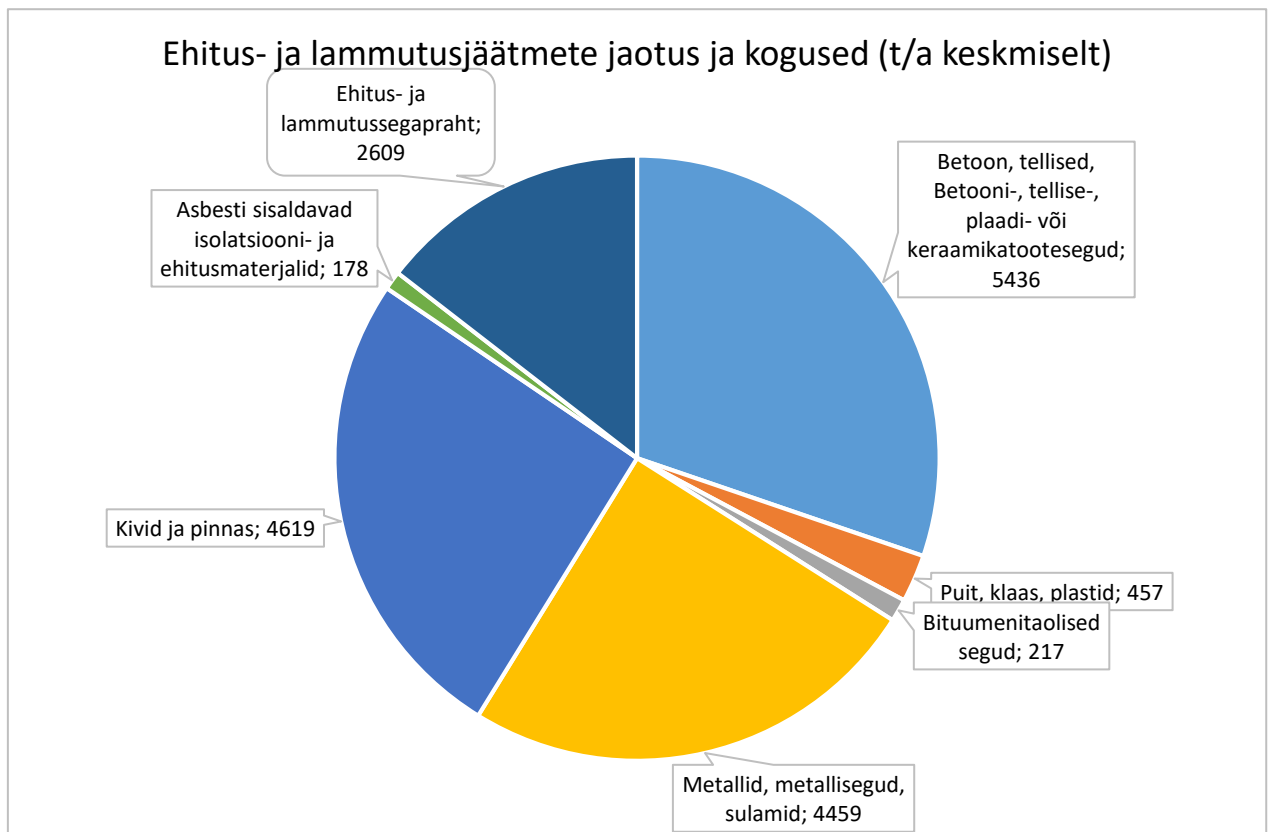
3.2.10 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmeid kogutakse linnas keskmiselt 10 763 tonni aastas, peamiselt Viljandi jäätmejaamas.

Jäätmetest kogutakse liigiti 65%, ohtlikke ehitusjäätmeid tekib ca 1,7% kogumahust.

Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab üle anda Viljandi jäätmejaamas.

Ülevaate ehitus- ja lammutusjäätmete koostisest ja jaotusest annab diagramm (joonis 3-7).

Joonis 3-7 Ehitus- ja lammutusjäätmete jaotus ja kogused (2020-2024 t/a keskmiselt)

3.3 JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLUS

Jäätmeid kogutakse kas kinnistupõhiselt regulaarselt korraldatud jäätmeveo raames või ajutiselt hooajaliste vedude alusel, nt aia- ja haljastujäätmete vedu, ohtlike jäätmete kogumisringid.

Avalikus ruumis kogutakse jäätmeid püsivate tingimuste alusel kontaineritega nii Viljandi linna poolt kui laiendatud tootjavastutuse organisatsioonide poolt.

Ajutisi jäätmete kogumilahendusi rakendatakse avalike ürituste jäätmeveo teenindamisel, mis nõuavad erilahendusi ning jäätmete järelkoristust.

Eraldi kogumissüsteem on kalmistutel, kus kogutakse eraldi aia- ja haljastujäätmeid ning segaolmejäätmeid.

Jäätmekäitlusettevõtted ja Viljandi jäätmejaam võtavad vastu jäätmeid teistelt ettevõtetelt või eraisikutelt.

Jäätmete kogumise tingimused määratakse kõikide jäätmeliikide osas Viljandi linna jäätmehoolduseeskirjaga.

3.3.1 Jäätmete kogumine ning vastuvõtmine

Ülevaade jäätmete üleandmise ning kogumise toimivatest lahendustest on esitatud tabelis 3-7.

Tabel 3-7 Jäätmete kogumine ja vastuvõtmine Viljandi linnas

Jäätmeliik	Üleandmise võimalused
Olmejäätmete kogumine ja käitlus	Korraldatud jäätmevedu; Viljandi jäätmejaam (Pärnu mnt 36, Viljandi linn) ning AS Kuusakoski (Vaksali tn 44, metallid, ohtlikud jäätmed, vanasõidukid, rehvid koos velgedega, elektri- ja elektroonikajäätmed)
Ohtlike jäätmete kogumine ja käitlus, s.h vanaõlid	Viljandi jäätmejaam; AS Kuusakoski (ainult komplektis, eraldi õlisid vastu ei võeta); kogumisringid
Pakendijäätmed	Korraldatud jäätmevedu; Viljandi jäätmejaam; TKO-de avalikud konteinerid
Biologunevad jäätmed	Korraldatud jäätmevedu, isekompostimine; Viljandi jäätmejaam
Ehitus- ja lammutusjäätmed	Viljandi jäätmejaam
Elektroonikaromud	Viljandi jäätmejaam; Kuusakoski AS (kompleksselt)
Kantavad akud ja patareid	Viljandi jäätmejaam; TKO-d; kauplused; asutused; koolid

3.3.2 Korraldatud olmejäätmeveo süsteem

Viljandi linnas toimub korraldatud jäätmevedu kohaliku omavalitsusüksuse korraldatud kontsessioonihanke ja -lepingu alusel. Viljandi linn moodustab ühe jäätmeveo piirkonna.

Riigihanke lepingu pikendamise tulemusena osutab Viljandi linnas 01.04.2025 – 31.03.2027 korraldatud jäätmeveo teenust AS Eesti Keskkonnateenused. Korraldatud jäätmeveo rakendumine puudutab olmejäätmete, paber ja kartongijäätmete ning biologunevate köögi- ja sööklajajäätmete vedu. Korraldatud jäätmeveo korra täitmine on kohustuslik kõigile Viljandi linna füüsilistele ja juriidilistele isikutele, korteriühistutele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele, kes linna haldusterritooriumil maaüksust omavad.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud erinevate jäätmeliikide kogumise nõuded Viljandi linnas on järgmised:

1. Kõigis üksik-, kaksikelamutes ja korterelamutes tuleb eraldi kogumismahutitesse koguda segaolmejäätmed (20 03 01).
2. Kõigis üksik-ja kaksikelamutes ja korterelamutes tekkivad biologunevad köögi- ja sööklajajäätmed tuleb (20 01 08) liigiti koguda ja kompostida oma kinnistu piires, anda üle jäätmevedajale või viia Viljandi jäätmejaama. Kõigil jäätmevaldajatel on võimalik osta või rentida köögi- ja sööklajajäätmete kogumiseks eraldi kogumismahuti, mida jäätmevedaja tühjendab.
3. Kui kinnistul on 10 ja enam korteriga elamu, tuleb eraldi kogumismahutitesse koguda paber ja kartong (20 01 01).
4. Üksik-ja kaksikelamutes tekkiv paber ja kartong (20 01 01) tuleb liigiti koguda ja anda üle jäätmevedajale või viia Viljandi jäätmejaama. Kõigil jäätmevaldajatel on võimalik osta

või rentida paberi ja kartongi kogumiseks eraldi kogumismahuti, mida jäätmevedaja tühjendab.

Jäätmevaldajate koguarv Viljandis on 3496. Kehtivaid lepinguid on 3454. Aktiivseid vabastusi on 42 objektil. Kontrollimisel selgus, et JäätS § 128 lõikes (6) nimetatud juhtumeid, kus osa jäätmevaldajatest asub väljaspool olmejäätmete kogumissüsteemi, Viljandis ei ole, s.t jäätmevaldajatega on sõlmitud lepingud 100 protsendiliselt. Kirjeldatud 42 vabastust on ajutised ning ka vabastatud klientidel on tegelikult lepingud sõlmitud, kuid ajutiselt peatatud.

Korraldatud jäätmeveo raames kogutakse 199 kinnistul jäätmeid liigiti (paber ja kartong). Segaolemejäätmeid kogutakse suurema kui 2500 liitrise jäätmemahutiga 59 kinnistul, neist 18 jäätmevaldajal on oma konteiner.

Biologunevate köögi- ja sööklajäätmete üleandmiseks kasutatakse valdavalt 80 (281 tk) ja 140 (283 tk) liitriseid mahuteid (umbes 93% klientidest), ülejäänud kasutavad 240 liitrist mahutit. Veosagedus on keskmiselt 1 kord 14 päeva tagant.

Biologunevate jäätmete (köögi- ja sööklajäätmed ja haljastujäätmed) kompostijaks on end märkinud 418 kinnistut, konteineriga annab biojäätmeid ära 605 kinnistut, põhiliselt köögi- ja sööklajäätmed, sest kliendid on korterelamud, kus haljastujäätmeid tekib vähe. Korralise jäätmeveo lepingu alusel toimub vedu (tühjendamine) järgmiste (tabel 3-8) konteinerite ja jäätmeliikide lõikes.

Tabel 3-8 Ülevaade Viljandi linnas paiknevatest korralise jäätmeveoga hõlmatud konteineritest

Mahuti, l	Segaolemejäätmed	Paber ja kartong	Pakendijäätmed	Biojäätmed
80	613	3		281
100	13		44 (kott)	
120	214		32*	1
140	890	5		283
150	7			
240	1384	18		40
340	67		84**	
360	109	4		
370	34			
600	7	2		
660	210	126	41***	
770	50	2		
800	6	1		
1000		1		
1100	168	19		
1200		3		
1300	1	6		
1500	9		46**** (neist sūvamahuteid 8)	
2500	50	2		
4500	41	1		
1600		1		

Mahuti, l	Segaolmejäätmed	Paber kartong ja	Pakendijäätmed	Biojäätmed
3000	3	4		
3500	1			
5000	14	1		
Isekompostijad				418
Kokku	3891	199	247	1023

Märkused: Jäätmevedaja esitas andmed vahemikena, mistõttu on täpsed konteinerite mahtude jaotused teadmata

*80-140 l

**240-370 l

***660-770 l

****üle 1100 l

3.3.3 Pakendikogumise süsteem

Pakendijäätmete tekkekohal üle andmiseks on Viljandi linnas sõlmitud 247 lepingut. Nendest eraisikute lepinguid on 91 ning ülejäänud 156 lepingut on sõlmitud korteriühistute, lasteaedade, koolide ja teiste juriidiliste isikutega.

Kilekotti kasutavad 44 klienti (100 l), mahutit (80-140 l) 32 klienti, mahutit (240 – 370 l) 84 klienti, (660 – 770 l) 41 klienti ning üle 1100 l mahutit kasutab 46 klienti, millest süvamahuteid on 8.

Tagatisrahata müügi pakendeid koguvad Viljandi linna territooriumil jäätmevaldajatelt tasuta taaskasutusorganisatsioonid: MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO), OÜ Eesti Pakendiringlus (EPR) ning OÜ Tootjavastutusorganisatsioon (TVO). Linnavalitsusel on kõigi kolme taaskasutusorganisatsiooniga (TKO) koostööleping.

Pakendiseadus määrab pakendite kogumiskohtade arvu ühe taaskasutusorganisatsiooni kohta. PakS § 17¹ lõike 1 punkti 1 kohaselt peab igal taaskasutusorganisatsioonil olema Viljandi linnas vähemalt 10-15 kogumise kohta, milles võetakse vastu kõiki pakendijäätmematerjale.

Kõik jäätmevaldajatel tekkivad pakendijäätmed (15 01) tuleb liigiti koguda ja viia avalikku kogumispunkti (pakendikonteinerid), anda üle jäätmevedajale või viia Viljandi jäätmejaama. Kõigil jäätmevaldajatel on võimalik tekkekohal kogumiseks osta või rentida pakendijäätmete kogumiseks eraldi kogumismahuti, mida jäätmevedaja tühjendab. On võimalik kasutada ka jäätmekotti, mida jäätmevedaja tühjendab. Täna ei ole pakendijäätmete üleandmine jäätmevaldajale veel kohustuslik, kuid see on võimaldatud juba praegu. Igal juhul on kõigil jäätmevaldajatel kohustus pakendijäätmete liigiti kogumiseks ja pakendite sattumise vältimine segaolmejäätmete hulka.

Pakendijäätmete avalike kogumispunktid/konteinerid jaotuvad materjali ja TKO järgi järgmiselt.

Tabel 3-9 Pakendijäätmete konteinerite jaotus materjali ja TKO järgi

Taaskasutusorganisatsioon	Segapakend	Paber/ papp	Puit	Klaas	Metall	Plast
MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO)	19	6	-	6	-	-
Eesti Pakendiringlus OÜ (EPR)	15	18	-	8	-	-
Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO)	19	1	-	-	-	-
Kokku	53	25	-	14	-	-

Tabelist nähtub, et hetkel on TKO-del pöhirõhk segapakendi kogumisel ning eraldi metall, plast- ja joogikartongi veel ei koguta.

Tootjavastutusorganisatsioonid pakuvad ise korteriühistutele ja muudele jäätmevaldajatele teenust pakendijäätmete kogumiseks kinnistutel. Kuna tegemist on nii-öelda vabaturu teenusega, siis puuduvad ametlikud andmed teenuse mahu osas.

Samuti pakub pakendikonteinerite ja tühjendamise teenust kontsessioonilepingu alusel korraldajate teostatav AS Eesti Keskkonnateenused.

3.4 JÄÄTMETE KÄITLEMINE

Jäätmekäitlus laiemalt on kogu jäätmetega seonduv majandustegevus: jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendaja või edasimüüja tegevus.

Jäätmekäitlus kitsamas mõistes on jäätmete töötlemine, mille viise nimetatakse järgmisteks toiminguteks:

Korduskasutus tähendab, et toodet või asja kasutatakse uuesti selle esialgsel otstarbel ning asi või toode ei ole veel jäätteks muutunud. Korduskasutus on viis, kuidas jäätmeteket vältida.

Korduskasutuseks ettevalmistamist tehakse jäätmetega. Jäätmeteks muutunud tooteid või tootekomponente kontrollitakse, puhastatakse või parandatakse selleks, et neid saaks korduskasutada ilma muu eeltötluseta (näiteks purustamise või ümbersulatamiseta).

Taaskasutamine on laiem koondnimetus sellistele jäätmetega tehtavatele toimingutele, mille peamine tulemus on jäätmete kasutamine kasulikul otstarbel nii, et need asendavad muid materjale (näiteks loodusvarasid, mida muidu ammutatakse) või jäätmete ettevalmistamine asendamaks muid materjale tootmises ja majanduses laiemalt.

Taaskasutamise alla kuuluvad nii korduskasutuseks ettevalmistamine, ringlussevõtt kui ka muu taaskasutus (näiteks energiakasutusega põletamine).

Ringlussevõttu tehakse jäätmetega ja see on kitsam mõiste kui taaskasutamine. Jäätmeid töödeldakse toodeteks, materjalideks või aineteks, et neid saaks kasutada esialgsel või muul eesmärgil.

3.4.1 Ringmajandus

Ringmajandus majandusmudelina seab esikohale ressursside jätkusuutliku kasutamise ning eesmärk on siduda majanduskasv lahti taastumatu toorme kasutamisest. Seega ei hõlma see vaid jäätmekäitlust, vaid ka kõike seda, mis jäätmete tekkimisele eelneb – see tähendab asjade pikaealisust ja jagamist ning oskusi asju hoida ja parandada. Samuti on ringsuse tuumküsimus, milliseid tooteid saab jäätmepõhisest toormest luua.

Ringmajandus on tõhus alternatiiv praegu valitsevale lineaarsele majandusmudelile ehk „tooda-tarbi-viska minema“, mis vajab suurt kogust sisendit ning tekitab palju kasutuid jäätmeid. See ei ole keskkonna vaatest jätkusuutlik lahendus ning ei vasta tänapäevase ühiskonna vajadustele pikemas ajavaates. Meie planeedi loodusvarad on piiratud, mistõttu on ka majandusarengu seisukohalt oluline leida jätkusuutlik viis nende kasutamiseks.

3.4.1.1 Ringsuse põhimõtted ringmajanduses

Ringsuse edendamiseks on tarvis tooteid disainida nii, et need oleksid vastupidavad, parandatavad ning nende tootmiseks kasutatud materjalid oleksid ringlussevõetavad. Nende tootmisel peaks tekkima võimalikult väike jalajälg ning tootmisel tekkinud ülejäägid võiksid leida mujal kasutust. Näiteks selle asemel, et lammutada olemasolev hoone, tekitada suures koguses raskesti töödeldavaid jäätmeid ning ehitada värskelt kaevandatud ressurssidega uus, saame oskusliku renoveerimisega hoone eluiga korduvalt pikendada.

Toodete pikema kasutuse tagavad mugavad järelturu võimalused näiteks riidele, mööblile, elektroonikale ja sõidukitele – kui endal asja enam vaja ei lähe, võib seda vaja minna kellelgi teisel. Ressursside säästmiseks on mõistlik kasutada toodet võimalusel selle eluea lõpuni. Seejärel saab selle suunata ringlusse uute asjade tootmiseks. Eesmärk on loodu hoidmine võimalikult kaua ja kõrgel väärtustasemel - üldjuhul annab see nii rahalist võitu kui ka säästab keskkonda.

3.4.1.2 Ringsuse põhimõtete rakendusvõimalused ettevõtetele

Ringsuse lahendused avardavad ettevõtete jaoks erinevate teenuste pakkumise ja kasumi teenimise võimalusi. Lisaks klassikalisele tootmisele puudutab ringmajandus ka muid ärimudeleid, näiteks transpordivahendite jagamist. Heaks näiteks on ka ettevõtted, mis pakuvad erinevate toodete ümbertöötlemist või parandust. Edukat ettevõtete koostööd iseloomustab ka tööstussümbioos, mille eesmärk on kinnise tootmistsükli saavutamine, kus ühe ettevõtte jäätmed, jääksoojuse või muud kõrvalsaadused kasutab ära teine ettevõtte.

Eestis on ringmajandus tõusnud viimastel aastatel tugevamalt fookusesse ning siin on mitmeid häid ringmajandava käitumise näiteid. Jäätmematerjali ringlusse suunamiseks on meil Eestis mitmeid tehaseid näiteks klaasile, akudele, erinevat tüüpi plastile ja biojäätmetele. Hiljuti avati ka Maardus käitluskeskus ehitusjäätmete väärdamiseks.

3.4.1.3 Lühiülevaade Lasnamäe ringmajanduskeskusest

Tänaseks on valminud Eesti moodsaim ringmajanduskeskus Tallinnas Lasnamäel, aadressil Punane tn 68a. Ringmajanduskeskus kujutab endast puitkonstruktsioonidest rajatud ringmaja, mille fassaadi ehitusel ja siseviimistlusel on kasutatud väga palju taaskasutuspuitu ja lammutuse käigus tekkinud, kuid kõlblikke telliseid.

Lisaks jäätmete vastuvõtmisele on samal kinnistul parandustöökojad, õppeklassid ja taaskasutusruumid, kus elanikud saavad meistrite juhendamisel ise oma vanu asju remontida või ümber teha, kasutades jäätmejaama toodud materjale.

Hoone ise on ringikujuline ning seal paiknevad lisaks jäätmehooldus-, kordus- ja taaskasutusüksustele puhke- ja konverentsiruumid ning kohvik.

Tallinna jäätmekava 2022-2026 üks tegevuskavadest on olemasolevate jäätmejaamade: Paljassaare, Pärnamäe, Pääsküla ja Rahumäe jäätmejaamade ümberehitamine ringmajanduskeskusteks ning lisaks rajada uusi ringmajanduskeskusi, et nendega oleks kaetud kõik linnaosad.

3.4.2 Jäätmete taaskasutus

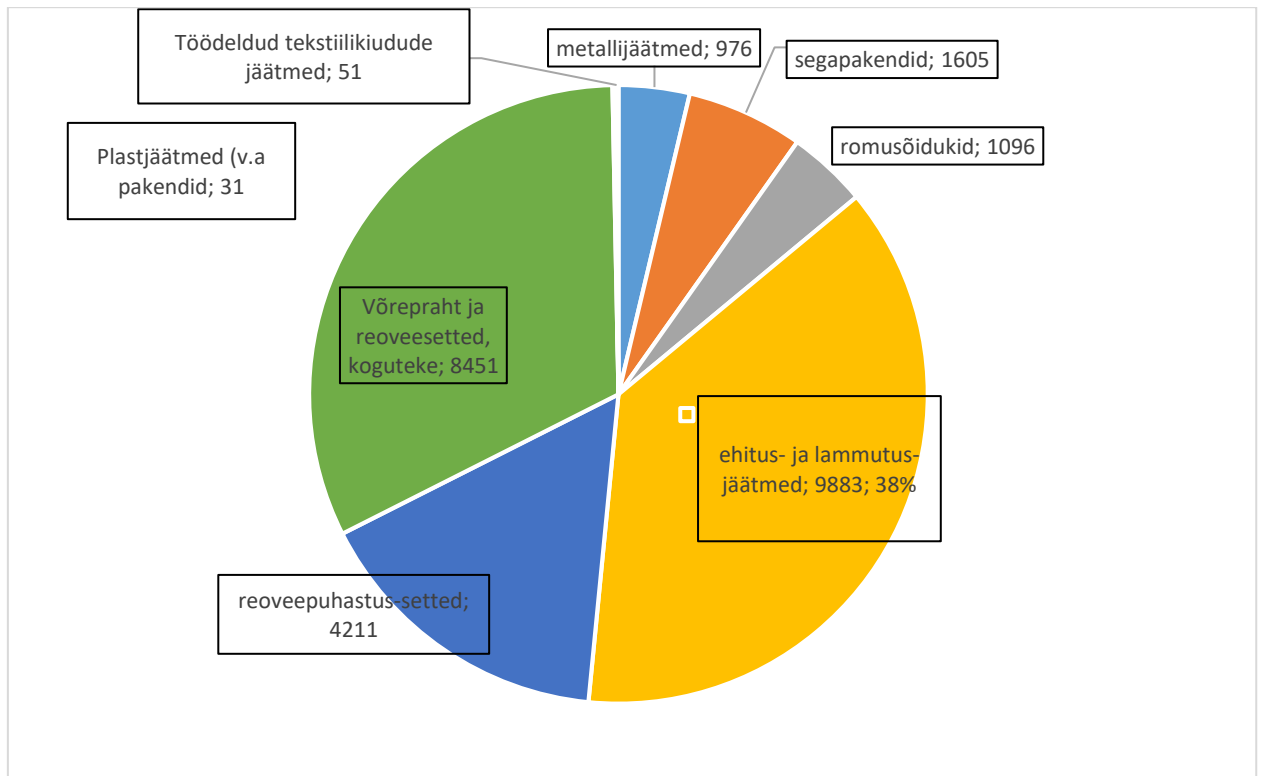
Vabariigi Valitsuse 08.12.2011. a määrusega nr 148 on kehtestatud Jäätmete taaskasutamise- ja kõrvaldamistoimingute nimistud¹, mille alusel tähistatakse kõiki toiminguid koodiga. Iga jäätmekäitlusega tegelev ettevõtte peab oma tegevuse registreerima ning tulemustest üks kord aastas läbi aruandluse teavitama.

Euroopa Liidu jäätmedirektiivides on kehtestatud jäätmehierarhia põhimõte (joonis 2-1), millest lähtudes on soovitatav jäätmekäitlust planeerida ja korraldada. Sama põhimõtet ja strateegilisi eesmärke järgib Eesti riigi jäätmekava, mille alusel tuleb esmajärjekorras jäätmeteket vältida ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik ette valmistada korduskasutuseks, siis ringlusse võtta ja muul viisil taaskasutada, et ladestada prügilasse võimalikult vähe jäätmeid. Nagu eelnevalt kirjeldatud, on jäätmetekke vältimise põhimeetodiks eseme või toote võimalikult pikaajaline kasutamine ning ka korduskasutamine mõne teise kasutaja poolt.

Jäätmehierarhiat kujutav diagramm on jäätmekava varasemates peatükkides esitatud joonisel 2-1, lk 15

Viljandi linnas taaskasutati aastatel 2020-2024 keskmiselt 18 906 tonni jäätmeid (KAUR jäätmearuanne 2020-2024, keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS), mis pärinevad 11-st jäätmepõhigrupist (joonis 3-8). Suurem osa ehk keskmiselt vähemalt 1000 t aastas või selle lähedane kogus pärineb järgmistest jäätmegruppidest:

- Metallide ja plastide töötlemisjäätgid, täpsemalt mustmetallide töötlusviilmed ja treilaastud (kood 12 01 01), keskmiselt: 976 t/a.
- Segapakendid (kood 15 01 06), keskmiselt: 1605 t/a.
- Romusõidukid (kood 16 01 04*), keskmiselt: 1096 t/a.
- Ehitus- ja lammutuspraht, põhiliselt metallid ning kivid ja pinnas (koodid 17 04 05 ja 17 05 04), keskmiselt: 9883 t/a.
- Jäätmekäitlusettevõtete ja reoveepuhastuse jäätmed (üle 90% kood 19 08 05 reoveepuhastussetted), keskmiselt: 4211 t/a.

Joonis 3-8 Jäätmete taaskasutuskogused Viljandi linnas (keskmiselt 2024, t/a)

Ülejäänud gruppide jäätmeid taaskasutati oluliselt vähem, enamasti alla 500 t/a ning näiteks olmejäätmete puhul (kood 20) jäi keskmine taaskasutus aastatel 2020-2024 alla 100 t/a. Samas kogutekkelt (keskmiselt 8094 t/a) jäävad olmejäätmed võrreldavasse suurusjärku ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutusega. Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutus moodustab aga keskmiselt kolmandiku kuni poole selle tekkest (mõnel aastal on kogused isegi võrreldavad, kuid ehitusjäätmed seisavad ka tihti kauem laoplatsil ning Viljandi puhul toimub ka sissevedu naaberomavalitsustest), mis näitab antud jäätmegrupi suurt potentsiaali teisese toorme ettevalmistamiseks.

Käitlustoimingutest on suurima mahuga toiminguks taaskasutuseks ettevalmistamine R12, (keskmiselt ligikaudu 9000 t) ja jäätmete taaskasutamine tagasitaitena, mille korral sobivaid jäätmeid kasutatakse maa-alade täitmiseks, taastamiseks, R5t ning neist omakorda:

- R12s – jäätmete taaskasutamisele eelnev sortimine, keskmiselt ligi 8000 t.
- R12o - bioloogiline eeltötlus, keskmiselt ligikaudu 4000 t/a.
- R5t - jäätmete taaskasutamine tagasitaitena, ligikaudu 6800 t/a.

Ülejäänud taaskasutustoiminguid teostati aastatel 2020-2024 tunduvalt väiksemas mahus.

3.4.3 Jäätmete kompostimine

Jäätmete kompostimine on biolagunevate jäätmete nõuetekohane komposteerimine kas tekkekohal või selleks ettenähtud asukohas. Viljandi linna suurim köögi- ja söögijäätmete ning aia- ja haljastusjäätmete vastuvõtuvõimekus on Viljandi jäätmejaamal, kuhu tuuakse biolagunevad jäätmed nii jäätmevaldajatelt, kuid komposteerimist jäätmejaamas ei teostata, tegemist on ümberlaadimisjaama ja vahelaoga.

Kokku koguti Viljandi linnas jäätmevaldajatelt aastatel 2020-2024 aastas keskmiselt 577 t köögi- ja söökla- ning haljastujäätmeid. Seevastu reoveepuhastis tekkis reoveesetet ja võreprahti üle kümne korra rohkem, ligikaudu 8400 t/a.

Viljandi linna kaguservas asub AS-ile Viljandi Veevärk kuuluv olmereoveepuhasti setete komposteerimisväljak, millel kompostimismahu optimaalne võimekus on ca 10 000 tonni aastas. Reaalne käideldav toormuda kogus nagu eelnevalt mainitud, oli aastatel 2020-2024, keskmiselt 8400 t/a ning saadav kompost moodustab ligikaudu 3500 t/a (allikas: Viljandi linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2025 – 2036).

Suurem osa toormudast moodustab vesi, toormuda tihendatakse ja veetustatakse enne kompostimisele suunamist, üleliigne vesi juhitakse tagasi reoveepuhastusprotsessi.

Viljandi linnas ei ole reoveepuhastist eraldi, s.t lisaks Viljandi Veevärk AS lahendusele biojäätmete kompostimist seni arendatud turunõudluse puudumise tõttu.

3.5 KÕRVALDAMIS- JA TAASKASUTUSRAJATISED

Viljandis puuduvad tegutsevad jäätmete kõrvaldamisrajatised. Jäätmeoaga jäätmete käitlusrajatised on esitatud tabelis 3-10. Olulisemad (mitte kõik) kõrvaldamisrajatised (jäätmekäitluskoht) on esitatud ka skeemil lisas 3.

Tabel 3-10 Viljandi linna jäätmekäitlusrajatised*

Objekti nimi	Käitleja	Tegevuse kirjeldus vastavalt keskkonnaloale või -registreeringule
Metallijäätmete kogumiskoht (Vaksali tn 44, Viljandi)	AS Kuusakoski	<ul style="list-style-type: none"> - Metallijäätmete kogumine ja sorteerimine R12s; - ehitus-lammutusjäätmete kogumine ja sorteerimine R12s; - Elektri- ja elektroonika seadmete käitlemine R12s; - Vanarehvide käitlemine R12s; - Romusõidukite käitlemine R12s; - Pliiakude käitlus R12s; - Muud ohtlikud jäätmed R12s.
Raua 10a pinnasetäitekoht	Simonet OÜ	Jäätmete taaskasutamine või kõrvaldamine. R5t - jäätmete taaskasutamine tagasitäitena
Raua 8A/12 jäätmekäitluskoht	Simonet OÜ	Jäätmete taaskasutamine või kõrvaldamine. R5m - mehaaniline ringlussevõtt, sealhulgas anorgaaniliste ehitusmaterjalide ringlussevõtt ja pinnase puhastamine, mille tulemuseks on pinnase taaskasutamine; R5t - jäätmete taaskasutamine tagasitäitena, mille korral sobivaid jäätmeid kasutatakse maa-alade täitmiseks, taastamiseks või kaevandatud maa-ala korrastamiseks

Objekti nimi	Käitleja	Tegevuse kirjeldus vastavalt keskkonnaloale või -registreeringule
Leola 47 pinnasetäitekoht	Kivikodu OÜ	Jäätmete taaskasutamine või kõrvaldamine – R5m - mehaaniline ringlussevõtt, sealhulgas anorgaaniliste ehitusmaterjalide ringlussevõtt ja pinnase puhastamine, mille tulemuseks on pinnase taaskasutamine; R5t - jäätmete taaskasutamine tagasitäitena, mille korral sobivaid jäätmeid kasutatakse maa-alade täitmiseks, taastamiseks või kaevandatud maa-ala korrastamiseks
Viljandi jäätmejaam, Pärnu mnt 36, Viljandi	Eesti Keskkonnateenused AS	Vee erikasutus; Jäätmete käitlemine - laia profiiliga suuremalhuline tava ja ohtlike jäätmete vastuvõtt ja käitlemine,
Pärnu mnt 37 katlamaja	Rovex OÜ	Puidujäätmete põletamine R1 - jäätmete kasutamine peamiselt kütusena või energiaallikana muul viisil; Puidujäätmete kütmine katlamajas soojuse saamise eesmärgil.
Tartu tn 123, Viljandi linn, Viljandi maakond Kösti reoveepuhasti komposteerimisväljak	AS Viljandi Veevärk	Vee erikasutus; Jäätmete käitlemine bioloogiline töötlus

***Märkus:** Eesti Jäätmekäitlus OÜ poolt varem hallatud ja opereeritud, aadressil Raua tn 5b, Viljandi linn, asunud jäätmekäitluskoht on alates 01.02.2026 oma tegevuse lõpetanud

Järgnevalt anname lühiülevaate Viljandi vallas paiknevatest, kuid linnaga vahetult piirnevatel aladel paiknevatest jäätmekäitluskohtadest/-punktidest, mida kasutavad ka Viljandi linna elanikud ja ettevõtted.

Tabel 3-11 Viljandi valla Viljandi linna lähikümbruse jäätmekäitlusrajatised

Objekti nimi	Käitleja	Tegevuse kirjeldus vastavalt keskkonnaloale või -registreeringule
Tomuski tee 10, Mustivere küla, Viljandi vald tavajäätmete käitluskoht	Eesti Vanapaber OÜ	Tavajäätmete käitluskoht, ümberlaadimisjaam, vaheladu
Tomuski tee 10, Mustivere küla, Viljandi vald metallijäätmete käitluskoht	Cronimet Nordic OÜ	Metallijäätmete käitluskoht
Paala tee 75, Mustivere küla, Viljandi vald pinnasetäite koht	Hannes Kivistik	Pinnase ladestamine, muu tegevus
Viiratsi ohtlike jäätmete	Epler&Lorenz AS	Ohtlike jäätmete käitluskoht

kogumiskoht, Iva tee 17 Mäeltküla küla, Viljandi vald		
Tomuski tee 10, Mustivere küla, Viljandi vald jäätmekäitluskoht	Marico EST OÜ	Tavajäätmete käitluskoht, ümberlaadimisjaam, vaheladu

Olulisim jäätmekäitlusrajatis olmejäätmete liigiti kogumise seisukohalt on Viljandi jäätmejaam. Lähemalt järgnevas alapeatükis.

3.5.1 Viljandi jäätmejaam

Olemasolevad andmed:

- Kinnistu aadress: Pärnu mnt. 36
- Katastritunnus: 89718:001:0074
- Sihtotstarve: 100% Jäätmeheidla maa
- Krundi pindala: 137136 m²

Jäätmejaama rajamisaasta: 2009.

Kinnistul asub jäätmejaama olme- ja sorteerimishoone.

Kinnistu maa sihtotstarve on jäätmeheidla maa. Kinnistu on enamus külgedelt ümbritsetud maatulundusmaaga, idas paikneb Viljandi ringtee, kagus ringristmik ja lõunas Pärnu mnt ja elamumaa. Hoonetele ja ehitistele juurdepääs on Pärnu maanteelt. Kinnistu lõunaküljel on olemasolev asfaltkattega juurdesõidutee ja parkimisala. Parkimisala mahutab maksimaalselt 6 autot. Lähim elamumaa kinnistu paikneb jäätmejaama kinnistu lõunapiirist ligikaudu 75 m kaugusel.

Sorteerimishoone on riskülikukujulise põhiplaaniga, 45 x 15 m suurune, ühekorruselise mahuga (sorteerimishoone sisevaade joonisel 3-9). Kõrval kinnistutel paiknevad hooned on olemasolevast hoonest rohkem kui 100 m kaugusel.

Vahetult tänasest jäätmejaamast loodes, samal kinnistul, asub suletud endine Viljandi prügila. Prügilasse lõpetati jäätmete ladestamine 2009. a, peale uue jäätmejaama käiku andmist, lõplikult realiseeriti vana prügila sulgemisprojekt aastal 2012. Käesoleval ajal toimub vana prügila katendi alt biogaasi kogumine, kuid tulemus ei ole kuigi efektiivne.

Jäätmejaama opereerib AS Eesti Keskkonnateenused, maakasutuseks on sõlmitud linnaga rendileping.

Jäätmejaamas võetakse vastu tavajäätmeid (olme-, pakendi-, ehitus-, tekstiili- ja puidujäätmeid; elektroonikaromu ja rehve), ohtlikke jäätmeid ning taaskasutatavaid materjale. Kohati paigutatakse suurjäätmeid ja elektroonikaromu lahtistesse konteineritesse ning suurjäätmeid lahtise taeva alla maapinnale (joonis 3-10).

Jäätmejaamas toimub muuhulgas põletamisele suunatava materjali ehk RDF (refuse-derived fuel) väljasortimine ning kohapealsele ladustamisele kuulub vaid sellest üle jääv materjal (joonis 3-11).

Jäätmejaama võivad jäätmeid tuua kõik inimesed, hinnakiri on aga linnaelanikele soodsam, võrreldes väljaspool linna elavate elanikega ning see kehtib alates Viljandi vallas asuva Mustla jäätmejaama käiku andmist, 2022.

2020. aastal soetati jäätmejaama uus autokaal ning rajati kaalule betoonalus ning pealesõidutee. Samal aastal korraldati ka hange „Jäätmejaama taristu renoveerimiseks vajalikud projekterimistööd“.

Tänapäeval jäätmejaamal on terve rida puudusi:

- Jaam on territoriaalselt ebasobiva kujuga, suurematel autodel on keeruline manööverdada, palju tuleb tagurdada, puudub ringtee väljasõiduks. Korraga mahub jäätmejaama platsidele väga vähe sõidukeid.
- Aegunud ja ebatäiuslikud on liigiti kogutud jäätmete kogumiskonteinerid, väga vähe on hooneid, suur osa kogutud jäätmetest paikneb lageda taeva all (joonised 3-10, 3-12).
- Vähe on asfaltpinda, mistõttu kipuvad teed ja platsid märjemate või sulailmadega minema pehmeks ja mudaseks.
- Jäätmejaam ümbritsev piirdeaed pole täielik ja vajab tervikuna väljavahetamist.
- Ebamugavas asukohas on operaatoriruum, võiks olla autokaalule lähemal või lausa selle kõrval.

Joonis 3-9 Jäätmejaama sorteerimishoone sisevaade (vasakul fotol)

Joonis 3-10 Koduelektroonikat ja suurjäätmeid ladustatakse lahtistes konteinerites ja ka lageda taeva all

Joonis 3-11 RDF ehk põletusmaterjalist üle jäänud segaolmejäätmete jäägid
Joonis 3-12 Ette valmistatud ja pakendatud paberi- ja pappjäätmed (põhiliselt papp-pakendid)

3.5.1.1 Lühiülevaade jäätmejaama rekonstrueerimisprojektist

Jäätmejaama rekonstrueerimisprojekti on koostanud Arhitektuurinurk OÜ ning tehnovõrkude joonised ProSystem OÜ aastal 2021.

Projekteeritud hoonete ja Pärnu mnt vahele on ette nähtud asfaltkattega ala, mis kulgeb ümber hoonete, moodustades hoonete vahele õueala ja jätkudes kuni kinnistu põhjapoolse küljeni, kus paiknevad biojäätmete ja jäätmete ümberlaadimise alad (vt lisa 4).

Projekteeritud hoone ehitustööd on tellija soovil ette nähtud välja ehitada etapiviisiliselt. Krundi reljeef on suhteliselt tasane. Kõrgem maapind on krundi põhjapoolsel küljel ja madalam lõunapoolsel küljel. Asfaltplatsid on varustatud restkaevudega. Asfaltkatte kalded on restkaevude suunas. Hoonete katustelt kogutakse sademevesi lehtritega kokku ja suunatakse sademeveekanaliseerimisele.

Platsidelt ja teedelt juhitakse sademevesi sademeveekanaliseerimisele.

Jäätmejaama rekonstrueerimisprojektiga muudetakse parkimislahendust ja liikluskorraldust. Olemasolev juurdepääs krundile ja parkimisaladele toimub Pärnu mnt tänavalt krundi lõunapoolselt sissesõidust.

Seoses uute hoonete ja ehitiste projekteerimisega on projekteeritud uus asfaltkattega tee, mis kulgeb ümber hoonete, moodustades hoonete vahele õueala ja jätkudes kuni kinnistu põhjapoolse küljeni, kus paiknevad erinevate jäätmete ümberlaadimise alad. Lahendus parandab oluliselt sõidukite manööverdamistingimusi ja kahandab tagurdamisvajadusi.

Jäätmekogumine ja käitus toimub vastavalt kehtivatele jäätmekäitluse eeskirjadele. Konteineritele on tagatud prügiveoauto ligipääs. Konteinerite hulk tagab nõuetekohase jäätmete sorteerimise võimaluse.

Jäätmete sorteeritud kogumise jaoks tuleb konteinerid tähistada vastavalt jäätmete liigile. Ehitamisel tekkivad jäätmed sorteeritakse ehitusplatsil ja viiakse ära jäätmete kogumiskohta või taaskasutatakse. Ehitusjäätmeid vedav isik peab olema registreeritud

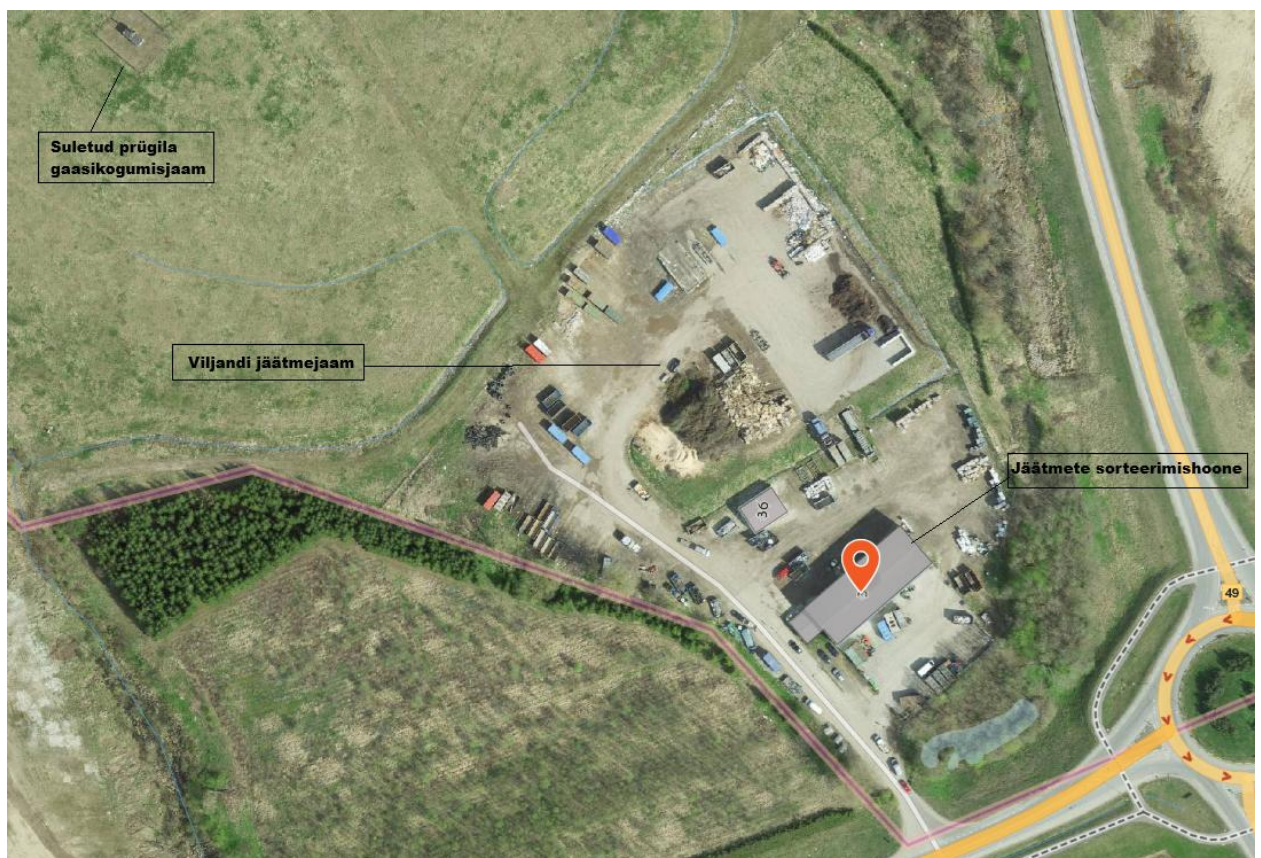
Keskkonnaametis. Ehitusjätmeid ei tohi anda vedamiseks, kõrvaldamiseks või taaskasutamiseks üle isikule, kellel puudub vastav jäätmeluba.

Jäätmejaama tehnilised andmed vastavalt põhiprojektile on järgnevad:

- Ehitusalune pind: 1726,3 m²
- Ehitisi /hooneid: 4:
 - Olmeplokk (POS.2) 179,6 m²
 - Varjualune (POS.4) 112,3 m²
 - Varjualune (POS.6) 253,4 m²
 - Sorteerimishall (POS.7) 1181 m²

Allikas: Jäätmejaam – Pärnu mnt.36, Viljandi linn, Viljandi linn, Viljandi maakond, põhiprojekt. Töö nr: 1620, Arhitektuurinurk OÜ, 2021 ning Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimisprojekti asendiplaan, põhiprojekt, ProSystem OÜ, 2021.

Seoses territooriumi katmisega asfalkattega välistatakse suuresti ka platside ja teede muda ja pori probleemid.

Joonis 3-13 Viljandi jäätmejaama asukoha üldskeem

Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimisprojekti asendiplaan on esitatud lisa 4.

Lisa 4 esitatud jooniselt on näha ka rekonstrueerimise käigus välja ehitatavad tehnovõrgud, sh veetorustik, kanalisatsioonitorustik, sademevee kanalisatsioonitorustik, tuletõrjehüdrant, õlipüüdur, sidekaablid, elektrikaablid jt. Nii reovesi kui sademevesi on ette nähtud ühendada Viljandi linna vastavate tehnovõrkudega isevoolselt. Kinnistu veevarustus tagatakse Mai tn ja Pärnu mnt ristil paikneva olemasoleva veevõrgu baasil.

Jäätmejaama rekonstrueerimise käigus on planeeritud välja ehitada:

- Uus käitlushoone, suletud pinnaga kuni 1200 m² ja 4 sissepääsuga. Uude halli paigutatakse vanast hoonest üle toodav sorteerimisliin ning rajatakse klientide teenindamiseks mööbli uuskasutuskeskus.
- Ehitatakse katusealune konteinerite, ohtlike jäätmete, suurjäätmete ja muude jäätmete paigutamiseks. Katusealune on suletud kolmest küljest ja selle planeeritav pindala on kuni 300 m². Jäätmeid hakkavad kliendid konteineritesse paigutama n-ö ülevalt alla lahendusena.
- Olmehoone, milles on kontor, puhkeruumid, köök, duširuumid ja WC.
- Asfalteeritud plats, 18 000 m² koos sademevee ärajuhtimissüsteemiga, õli- ja liivapüüduriga.
- Kuni 8 betoonplokkidest sektsiooni jäätmete kogumiseks ning äraveoks.
- Piirdeaed automaatväravatega.
- Rajatakse haljastus Pärnu mnt poolsesse külge, luuakse vee- ja kanalisatsioonisüsteem, mis ühendatakse linna ühisveevärgiga. Segoolmejäätmete ümber- ja mahalaadimisala jäätmepressidega.

3.5.1.2 Jäätmekava soovitusel Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimise käigus läbiviidavatest tegevustest

Jäätmekava koostaja soovib luua jäätmejaama rajatavasse olmehoonesse ringmajanduskeskus, kus saab lisaks kasutuskõlblike esemete (tekstiil, rõivad, mänguasjad, kasutuskõlblikud tööriistad, mööbel, kodutarbed (v.a elektrilised!), ehitusmaterjalid jm) toomisele ja üleandmisele neid ka koha peal meistri instrueerimisel ja kaasabil remontida ja kasutuskõlblikuks muuta – arendada välja kasutuskõlblike materjalide ja esemete ladu, mis võimaldab huvilistel nii osta, vahetada kui koha peal parandada ja uuendada vajalikke materjale ja esemeid.

Sisuliselt on eesmärk taaskasutusele eelnev staadium – korduskasutus ehk faas, kus ese ei ole veel muutunud jäätmeks. Nagu eelnevalt kirjeldatud on korduskasutus esmane viis, kuidas jäätmeteket vältida. Taaskasutus on järgmine staadium, kus juba jäätmeks muutunud esemest või toote osadest saab luua teise toorme ja/või materjali.

Korduskasutuseks ettevalmistamist saab aga teha ka jäätmetest või jäätmeid kasutades. Kasutuse lõpetanud, kuid jäätmeteks veel mitte muutunud tooteid või tootekomponente kontrollitakse, puhastatakse või parandatakse selleks, et neid saaks korduskasutada ilma muu eeltötluseta (näiteks purustamise või ümbersulatamiseta).

3.6 VILJANDI VARASEMATE AASTATE JÄÄTMEKÄITLUSPROJEKTID JA -INVESTEERINGUD

Viljandi linnas viimastel aastatel (orienteeruvalt 2021-2024) ellu viidud jäätmealased tegevused on toodud tabelis 3-11.

Tabel 3-12 Viljandi linna jäätmehooldusalased projektid 2021-2024

Projekti nimetus ja realiseerimisaeg	Maksumus, toetuse maksumus	Projekti sisu
Ohtlike jäätmete kogumisringid Viljandi linnas 2023-2024	KIK toetus 37 849,10 €	Viljandi linnas korraldati ohtlike jäätmete kogumiseks 4 ohtlike jäätmete kogumisringi. Sellega anti elanikele paremad võimalused ohtlike jäätmete üleandmiseks

		jäätmekäitlejale. Projekti raames tühjendati laohoone Lao kinnistul ohtlikest jäätmetest ja need anti üle jäätmekäitlejale.
Eterniidijäätmete kogumine Viljandi linnas 2024	KIK toetus 10 138,03 €	Viljandi linna elanikud said anda Viljandi jäätmejaamas tasuta üle majapidamistes tekkinud eterniidijäätmeid vältimaks jäätmete kinnistul ladustamist, ebaseaduslikku keskkonda viimist ja saastusega seonduvat kahju.
Biojäätmete kohtkäitlemise korraldamine Viljandi linnas 2022	Keskkonnaministeeriumi toetus rahvusvahelise kliimakoostööl vahenditest 20 063,96 €	Soetati 150 biolagunevate jäätmete kogumismahutit WEBR MGB 2 / 140L koos Biologic Systems biofiltriga ja 500 biolagunevate jäätmete kodukompostrit Komposter ECO 280L. Tooted jagati Viljandi linna elanikele ja korteriühistutele.
Viljandi jäätmejaama projekteerimine ja autokaalu ostmise 2020-2021	MATA toetus 119 990 €	Koostati Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimise põhiprojekt, mille alusel on võimalik viia läbi rekonstrueerimistööid ja kaasajastada Viljandi jäätmejaam ning osteti jäätmejaama uus autokaal.

Varasemad jäätmehooldusega seotud ja realiseeritud projektid, sh vana prügila sulgemine, on leidnud käsitlemist juba eelneva(te)s jäätmekava(de)s.

3.7 JÄÄTMEVALDKONNA VARASEM RAHASTAMINE

Viljandi linna jäätmevaldkonna eelarvete väljavõtted 2021-2024 on esitatud tabelis 3-12.

Tabel 3-13 Viljandi jäätmehoolduse rahastamine aastatel 2021-2024 (EUR/a)

	2021	2022	2023	2024
Jäätmejaama kaasajastamine, Jäätmehoolduse korraldamine	71217	25812	1148	
Kevadine ja sügisene haljastujäätmete vedu	60 867,84 (kahe aasta peale 2020-2021)	Korraldab jäätmevedaja ja on tasuta teenus	Korraldab jäätmevedaja ja on tasuta teenus	Korraldab jäätmevedaja ja on tasuta teenus
Kultuurisündmusejärgne täiendav jäätmevedu (Viljandi Folk)	1845	993	2650	0
Hallatavate asutuste prügivedu	12 983,70	19 430,06	17 088,44	17 089,57

3.8 ANDMED VILJANDI LINNA MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÄITLUSKOHTADE NING NENDE KORRASTAMISEKS VÕETAVATE MEETMETE KOHTA

Viljandi linnas asub üks minevikus saastunud jäätmekäitluskoht, Viljandi suletud prügila (tabel 3-13, *allikas: Keskkonnaportaal*).

Tabel 3-14 Minevikus saastunud jäätmekäitlusobjekt Viljandi linnas

Jääkreostusobjekt	Staatus/kategooria	Asukoht	Seisund
Viljandi prügila	Viljandi prügila	Pärnu mnt 36	Nõuetekohaselt suletud, keskkonnaaht minimiseeritud

Allikas: Keskkonnaportaal

4 HINNANG EELMISE JÄÄTMEKAVA EESMÄRKIDE TÄITMISELE

Viljandi linna territooriumil kehtib tänase seisuga Viljandi Linnavolikogu 28.01.2021 määrusega nr 101 vastu võetud Viljandi linna jäätmekava 2021-2026. Eelmise perioodi jäätmekava eesmärkide täitmise ülevaade on esitatud järgnevas tabelis, tabel 4-1.

Tabel 4-1 Eelmise perioodi jäätmekavade eesmärgid ja nende täitmine

Eesmärk / tegevus	Elluviimine
Viljandi linna jäätmekava 2021-2026 tegevuskava	
1. Jäätmetekke vähendamine ja elanikkonna keskkonnateadlikkuse edendamine	
Tegevused jäätmetekke vähendamiseks ja vältimiseks	
Aia- ja haljastujäätmete kompostimine oma kinnistul: kompostrite soetamine	Soetatud 500 biolagunevate jäätmete kodukompostrit Komposter ECO 280L. Tooted jagati Viljandi linna elanikele ja korteriühistutele
Suurjäätmete tekke vältimine korduskasutuse võimaluse loomisega Viljandi jäätmejaamas	Korduskasutuse võimalus luuakse jäätmejaama rekonstrueerimise tulemusena (olmehoones), hetkel korduskasutuse võimalus pigem teoreetiline
Teadlikkuse suurendamine: tarbimisel kestlike toodete valimine; kodumasinade ja mööbli parandamise eelistamise põhjuste selgitamine	Elanike teavitamine pidev. Kodulehel palju infot https://viljandi.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/elukeskkond-ja-taristu/jaاتمemajandus/kuidas-sorteerida/
Teadlikkuse tõstmise kampaaniate korraldamine kõikide suuremate sihtrühmade põhiselt. Fookus koostööl haridusasutustega	Toimub pidev teavitamine ja elanikkonna informeerimine, kodulehel täiendatakse infot perioodiliselt
Jäätmete liigiti kogumine	
Pakendijäätmete kogumispunktides segapakendite konteinerite asendamine või täiendamine materjalide kogumise konteineritega, s.h vanapaber, metall ja klaas	Seni olemas vaid segapakendi, klaasi ning paberi- ja pappkonteinerite osas. Vajalik ka eraldi plast-, metallpakendite ja joogikartongi osas. Tegelevad TKO-d
Pakendijäätmete kogumispunktide heakorra tagamine ning suurema prügistamisohuga pakendipunktide asukohtade muutmine	TKO ülesanne
Suurjäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga mugavusteenusena	Toimib. Jäätmevaldajatel võimalik tellida vedu korraliselt vedajalt (tasuline)
Jäätmevaldajate registri abil liigitikogumise nõuete täitmise kontroll	Teostamisel
Jäätmete taaskasutamine	

Eesmärk / tegevus	Elluviimine
Ringmajandusele põhinevate ärimudelite arendamine	Toimub ja tegevust tuleb jätkata
Kösti reoveepuhastussetete käitlusalternatiivide analüüs	Teostamata (analüüsida vajalikkust)
Kompostmulla kasutuselevõtt nõude kehtestamisega avalike objektide haljastamisel	Teostamisel
Jäätmete ohtlikkuse vähendamine	
Ohtlike jäätmete tasuta vastuvõtmine eraisikutelt jäätmejaamas	Toimib, kuid mitte 100%-lt, osa ohtlikke jäätmeid võetakse vastu tasuliselt, nt eterniit, saastunud puit, plast jmt (vt EKT hinnakiri)
Elektroonikajäätmete, s.h patareide, lambipirnide ning akude tasuta vastuvõtt jäätmejaamas ning kauplustest	Toimib
Vanaõli kogumise ning käitlemise nõuetest teavitava elektroonilise infokandja loomine linna koduleheküljele	Teostamata
Järelevalve ettevõtete üle, kelle tegevuse käigus tekivad ohtlikud jäätmed	Teostab Keskkonnaamet
Jäätmehoolduse jätkusuutliku arengu tagamine	
Kõikides linna tegevusvaldkondades s.h ehitus ja planeerimine, haridus, sotsiaalhooldus jne töövõttude, hangete korraldamisel ringmajanduse kriteeriumidega arvestamine	Teostamisel
Jäätmehoolduse rahastamise vähendamine linnaeelarvest ning alternatiivsete rahastusallikate juurutamine („saastaja maksab“ põhimõtte rakendamine)	Viiakse järk-järgult sisse, osaliselt juba toimib
2. Jäätmete taaskasutamise korraldamine	
Korraldatud jäätmeveo arendamine	
Korraldatud jäätmeveo arendamine	Viljandi LV
Riigihanke läbiviimine ja kontsessioonilepingu sõlmimine, lepingu tingimuste täitmise järelevalve	Pidev toiming
Köögi- ja sööklajäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga mugavusteenusena	Hõlmamine kohustusliku korraldatud jäätmeveoga alates 01.01.2024
Lisateenuste valiku täiendamine, s.h vabatahtlikult kogutavate jäätmeliikide lisamine	Vabatahtlikult saab koguda ja üle anda pakendijäätmeid lepingu alusel ja suurjäätmeid tellimuse alusel
Jäätmete kogumislahenduste arendamine	
Korraldatud jäätmeveole täiendavate jäätmeliikide lisamine hankeperioodi alguses või jooksvalt	Tänaseks tuleb kõigis üksik- ja kaksikelamutes ja korterelamutes tekkivad biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08) liigiti koguda ja kompostida oma kinnistu piires, anda üle jäätmevedajale või viia Viljandi jäätmejaama. Kõigil jäätmevaldajatel on võimalik osta või rentida köögi- ja sööklajäätmete kogumiseks eraldi kogumismahuti, mida jäätmevedaja tühjendab.

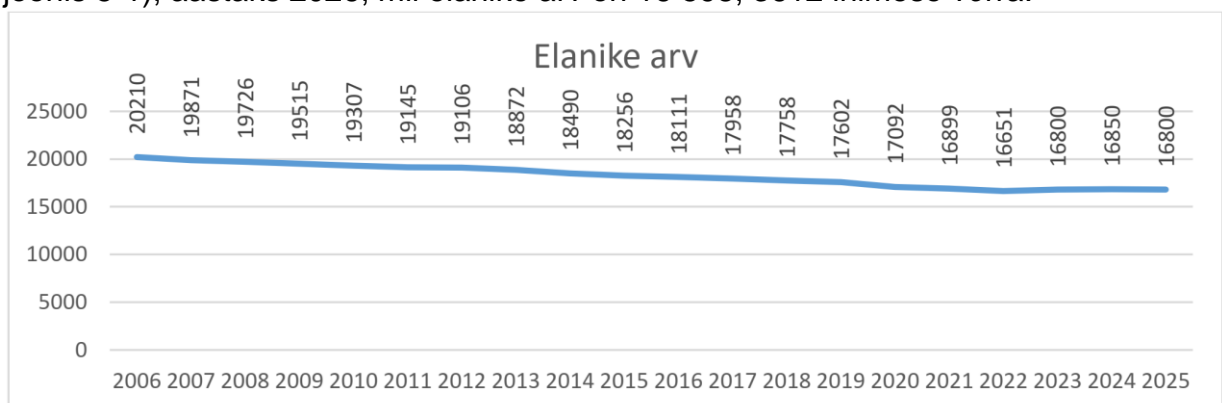
	<p>Kui kinnistul on 10 ja enam korteriga elamu, tuleb eraldi kogumismahutitesse koguda paber ja kartong (20 01 01)</p> <p>Üksik- ja kaksikelamutes tekkiv paber ja kartong (20 01 01) tuleb liigiti koguda ja anda üle jäätmevedajale või viia Viljandi jäätmejaama. Kõigil jäätmevaldajatel on võimalik osta või rentida paberi ja kartongi kogumiseks eraldi kogumismahuti, mida jäätmevedaja tühjendab.</p> <p>Toitlustusasutustes, koolides, lasteaedades, hoolekandeesutustes, toiduainete kauplustes ning kinnistutel, kus tekib biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid peab lisaks segaolmejäätmetele toimuma biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete (20 01 08) liigiti kogumine ja äravedu. Jäätmevedaja peab võimaldama ka teiste korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete liigiti kogumist ja äravedu.</p>
Eesmärk / tegevus	Elluviimine
Uute jäätmemajade planeerimine ja rajamine	Teostatav toetusmeetmete kaudu, nt jäätmete liigiti kogumise taristu arendamise programm, taotleja Viljandi LV
Kompostrite soetamine aia- ja haljastujäätmete kompostimiseks või köögi- ja sööklajajäätmete kompostimiseks	Soetatud 500 biolagunevate jäätmete kodukompostrit Komposter ECO 280L. Tooted jagati Viljandi linna elanikele ja korteriühistutele Elanikud soetanud ka iseseisvalt.
Jäätmekogumisringide korraldamine avaliku ruumi koristamiseks jäätmetest pärast avalikke üritusi	Teostatakse vajadusel pidevalt
Avaliku pakendikogumise võrgustiku arendamine	
Heakorra tagamine pakendikogumise punktides	Tagatud
Turvalisuse ning ligipääsunõuete kehtestamine pakendikogumise ettevõtetele: puuetega inimesed, lapsed, vanurid	Üldjuhul tagatud
Aegunud ohtlike ravimite ja ohtlike ainete määratud pakendite kogumiskohtade määramine ja märkimine linnavalitsuse koduleheküljele	Info kodulehel olemas https://viljandi.ee/keskkond-ehitus-ja-teen/elukeskond-ja-taristu/jaatemajandus/kuidas-sorteerida/
Jäätmejaama/kompostimisväljaku arendamine	
Viljandi jäätmejaamas jäätmete taaskasutuseks vajaliku taristu rajamine	Rajatakse jäätmejaama rekonstrueerimistöde käigus, eeldatavalt aastatel 2027-2028
Inimeste ja väikeautode liikumisala asfalteerimine	Rajatakse jäätmejaama rekonstrueerimistöde käigus, eeldatavalt aastatel 2027-2028
Teeninduseks vajalike ruumide renoveerimine, WC ja pesuruumide rajamine	Rajatakse jäätmejaama rekonstrueerimistöde käigus, eeldatavalt aastatel 2027-2028
Haljastuse, automaatväravate, piirdeaia rajamine	Rajatakse jäätmejaama rekonstrueerimistöde käigus, eeldatavalt aastatel 2027-2028
3. Koostöö arendamine teiste kohalike omavalitsuste ja partneritega	
Jäätmevaldkonna koostööorganisatsioonide tegevusse panustamine	Toimub pidevalt
Jäätmeseaduse eelnõu sätte toetamine, mis	Teostatud

kirjeldab jäätmehoolduse koostööorganisatsiooni rolli ning õiguseid	
Eesmärk / tegevus	Elluviimine
Kohalike omavalitsuste ühiste seisukohtade kujundamine ja esitamine riigile ja ettevõtetele	Pidev protsess
Kohalike omavalitsuste poolsete ringlussevõtu eesmärkide saavutamise kohustuste määramine poliitiliste ning ühiskondlike kokkulepetega	
Seisukohtade kujundamisel osalemine pikaajalise jäätmehoolduse strateegia loomisel	Pidev protsess
Andmete kogumine ning töötlemine ühiste analüüside koostamiseks	Toimub. Pidev protsess
Nutikates ühistes arendusprojektides osalemine	Toimub. Pidev protsess
Naaberomavalitsustega ühistel tingimustel avaliku pakendikogumise arendamine	Toimub. Pidev protsess
Ühine inforuum Viljandi jäätmevaldajatele, nii elanikele, külalistele, hooajalistele puhkajatele ja ettevõtetele üle Eesti Viljandi jäätmehoolduse tingimustest: veebileht, infokandjad. Naaberomavalitsuste kaasamine inforuumi kujundamise ja haldamise tegevustesse	Alustamisjärgus. Jätkuv protsess

5 PLANEERIMINE

Viljandi linnas elab (01.03.2026 seisuga) 16 598 elanikku. Elanike arvu poolest on Viljandi linn suuruselt kuues linn Eestis.

Nagu enamikes Eesti piirkondades, on elanike arv langenud ka Viljandi linnas. Võrreldes 2006. aastaga oli Viljandi linna rahvaarv aastaks 2025 vähenenud 3410 inimese võrra (vt joonis 5-1), aastaks 2026, mil elanike arv on 16 598, 3612 inimese võrra.

Joonis 5-1 Viljandi linna elanike arv rahvastikuregistri andmetel 2006-2025 01.01.2025 seisuga

Viljandi linna rahvaarv on viimastel aastatel stabiliseerunud. S.t langustrend on aeglustunud ja on suhteliselt ühtlane.

Viljandi linna üldplaneeringu koostamise käigus koostati kolm rahvastikuprognooosi stsenaariumi kuni aastani 2040: optimistlik, pessimistlik ja keskmine. Keskmiist stsenaariumi võib tänaste teadmiste alusel pidada ühtlasi kõige tõenäolisemaks. Prognoos viidi läbi tarkvarapaketi "Rändekalkulaator" abil.

Käesolevas jäätmekavas lähtume keskmisest stsenaariumist, mille alusel kahaneb linna elanike arv aastaks 2040, võrreldes aastaga 2024, 12% võrra ehk Viljandi elanike arv aastal 2040 oleks 14 828 inimest (vt ka tabel 5-1).

Elanike arv mõjutab otseselt omavalitsuse jäätmehoolduse korraldamise tingimusi ja eesmärkide saavutamise meetmeid.

Viljandi linna jäätmete koguteke jäätmevaldaja kohta on 2020-2024. a keskmise näitel ca 485 kg (vt ka tabel 3-1) ning kuigi muutusi pole võrreldes 2019. a sisuliselt toimunud (aastal 2019 oli jäätmete koguteke jäätmevaldaja kohta 477 kg), eeldame, et näitaja on langustrendis, mis tõenäoliselt liigiti kogumise edenemise mõjul jätkub.

Ettevõtete lõikes on väga raske prognoose teostada, mistõttu tuleb eeldada, et jäätmetekkes ei ole juriidiliste isikute puhul olulisi muudatusi ette näha.

Tabel 5-1 Rahvaarvu muutuse prognoos Viljandi linnas

Näitajad / perioodid	2025-2030 / kokku	2030-2040 / kokku
Loomulik iive, ränne, taastusränne, rahvaarvu muutus	-4%	-8%
Viljandi linna elanike arvu prognoositav muutus, el arv prognoosiperioodi lõpul kokku*	~16 176* (elanike arv aastal 2030)	~14 828* (elanike arv aastal 2040)

Allikas: Viljandi linna arengukava ja eelarvestrateegia ning Konsultandi arvutused ja prognoosid

*Märkus: seisuga 01.03.2026 on linna elanike arv 16 598

Seoses elanike arvu vähenemisega, tuleks eelduslikult oodata ka olmejäätmete reaalse koguse vähest langust. Elanikkonna keskkonnateadlikkuse arendamine ja jäätmereformi jõustumine aitab eeldatavalt kaasa jäätmete liigiti sorteerimise olulisele paranemisele, mis pigem vähendab omakorda segaolmejäätmete kogust (kuid ei pruugi vähendada olmejäätmete kogust tervikuna), samal ajal suurendades liigiti sorteeritud jäätmete kogust.

Eeldame teatud elanikkonna heaolu paranemist järgneva 5-10 aasta jooksul, mis omakorda eelduslikult veidi kasvatab üldist olmejäätmekogust (mitte segaolmejäätmete kogust) elaniku kohta (tabel 5-2). Olmejäätmete koguteke omavalitsuses on jäätmearuandluse põhjal arvestuslikus ajavahemikus 2020-2024, olnud suurusjärgus 8100 tonni (keskmiselt 8094 t, alapeatükk 3.2.2, tabel 3-4). Hea näitaja on see, et aastatega on vähenenud segaolmejäätmete suhteline kogus üldisse olmejäätmete kogusesse ja „mängib“ kaasa koos olmejäätmete koguse muutusega. Kõigi eelnevate eelduste tulemusel (elanikkonna prognoositav vähenemine perioodil 2025-2040 1972 inimese võrra (n-ö keskmine prognoos); heaolu teatav kasv; keskkonnateadlikkuse jätkuv suurenemine, saame prognoosida aastateks 2025–2030 eeldatava aastase keskmise olmejäätmete koguse elaniku kohta laias laastus võrdseks (või vähesel määral kasvavaks) eelmise viie aasta keskmisega ehk 450 kg/aastas (tabel 5-2).

Perioodil 2020–2024 on pakendijäätmete kogus nii elanikkonna kui ettevõtete peale kokkuvõetuna olnud elaniku kohta keskmiselt 271 kg/a. Seoses sorteerimisharjumuste paranemise ning samuti pideva pakendite hulga tõusuga on vastavalt riigi jäätmekavale oodata pakendite koguse suurenemist ligikaudu 2% aastas elaniku kohta.

Tabel 5-2 Prognositavad jäätmetekke kogused Viljandi linnas 2025-2030

Näitaja / aasta	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Elanike arv	16800	16598	16532	16400	16269	16176
Olmejäätmete kogus (t)	9743	9938	10137	10339	10546	10757
Pakendijäätmete kogus (t)	3868	3945	4024	4105	4187	4271

Allikad: Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029 ja Konsultandi arvutused selle ja varasemate andmete põhjal

Lähiajal (praeguste prognooside järgi 2027. a suvel) on planeeritud rajada linna uus 150-kohaline konverentsi- ja spaahotell. Täna on SA Viljandi Haigla Sihtasutus kolinud Viljandi Kesklinna. Lisaks on valminud Järveotsa elamupiirkond kuni 110 jäätmetekkekohaga.

Hotellides tekib sorteerimata olmejäätmeid keskmiselt 1 kg külastaja kohta ööpäevas. Aastaringse 50% täituvuse korral ei ületa olmejäätmete maht 0,3% Viljandi tänasest jäätmetekkest.

Tänase Viljandi haigla jäätmetekke maht on ligikaudu 300 tonni kalendriaastas, millest 75% moodustavad segaolmejäätmed. Seega võib tulevikus tõsta olmejäätmete koguteket sünkroonis teiste prognoosidega kuni 2% kalendriaastas.

Järveotsa elamupiirkonda asuvad elama nii praegused linnaelanikud kui ka uued elanikud maakonnast või mujalt Eestist, juhul kui areneb linna ettevõtlus. Jäätmevaldajate registri andmetel antakse täna olmejäätmeid üle 2462 ühepereelamu poolt – uued elamud tõstavad seda mahtu ca 8%, mis võib mõjutada teatud määral olmejäätmete veo logistikat.

Kokkuvõtteks: kõik uued suuremad jäätmevaldajad või jäätmevaldajate piirkonnad liituvad korraldatud olmejäätmeveo süsteemiga ning lisanduva mahuga tuleb arvestada uut korraldatud jäätmeveo perioodi ette valmistades. Mõistlik on lisada Järveotsa elamupiirkonda täiendavaid avalikke pakendikogumise kohti. Hotelli jäätmekäitluse lahendused tuleb ette näha ehitusprojekti juures.

5.1 EESMÄRKIDE SEADMINE

Eesti oli võtnud eesmärgiks, et juba alates 2020. aastast oleks tulnud ringlusse võtta vähemalt 50% ja 2025. aastaks 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Kohaliku omavalitsuse jäätmealased eesmärgid tulenevad eeskätt riigi jäätmekavas seatud eesmärkidest, mis on esitatud tabelis 5-3.

Tabel 5-3 Riigi jäätmekavast ja jäätmeseadusest tulenevad eesmärgid

Eesmärk	Baastase Eestis 2020	Sihttasemed Eestis (2028)	Tänane seisund Viljandis
Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal kogumassist*	29%	50% (sihttase 2025 a 58%, 2031 a 60% ja 2035 a 65%)	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 38%, kuid 2024. aastal eraldi võetuna juba 57%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal kogumassist	66%	70% (sihttase 2028 a 70%)	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 76%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal kogumassist	5%	13%	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 28%
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavate segaolmejäätmete kogumassist	57%	20% (2023 a lõpuks tagatud, et biojäätmeid kogutakse kas eraldi või need võetakse ringlusse tekkekohal)	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 20% (eesmärk saavutatud)
Ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	72%	75%	91%
Elektroonikaromude kogumise osakaal 2020-2024 turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	64%	85%	96%
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	29%	65%	85%

* Olmejäätmete ringlussevõtu sihtarv on vähemalt 50% massist, hõlmates paberi, metalli, plasti ja klaasi korduskasutust

Allikad: Riigi jäätmekava 2023-2028, Riigi jäätmekava 2014-2022 täitmise aruanne ja KAUR jäätmearuanne (keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS)

Jäätmeseaduse kohaselt tuli juba alates 2020. aasta 1. jaanuarist taaskasutada:

- kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmeid ja muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jäätmeid ning muudest allikatest pärinevaid samalaadseid jäätmeid, välja arvatud tootmisjäätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jäätmed, korduskasutuseks ettevalmistamisena ja ringlussevõtuna – vähemalt 50 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas;
- ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud sellised looduslikud ained nagu kivid ja pinnas ning ohtlikke aineid sisaldavad kivid ja pinnas, korduskasutuseks

ettevalmistatuna, ringlussevõtuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas tagasitäiteks, muude ainete asemel – vähemalt 70 protsendi ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.

Lähtuvalt riigi jäätmekavast ja jäätmeseadusest on kohaliku omavalitsuse tasandil eesmärgiks parandada lokaalseid võimalusi liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks ja tõsta inimeste keskkonnateadlikkust jäätmete sorteerimisvajaduse osas. Jäätmete liigiti kogumine võimaldab nende edasist ringlussevõttu. Eeskätt on probleemseks biolagunevate jäätmete osas sihttasemetega saavutamise tagamine. Samuti rikub biolagunevate jäätmete sattumine teiste jäätmete hulka nende kvaliteeti, mis ei võimalda hiljem nende ringlussevõttu.

6 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE

6.1 KOGUMISSÜSTEEMIDE VALIK

Segaolmejäätmete, biolagunevate jäätmete, paberi ja kartongi osas jätkatakse korraldatud jäätmeveo süsteemi. Juurutada tuleb korraline vedu järk-järgult ka pakendikogumissüsteemi.

Ohtlike jäätmete, elektri- ja elektroonikaromude jäätmete osas jätkatakse kogumisringide korraldamist ja kogumist kogumispunktides. Tänapäevase seisuga on Viljandi linnas võimalus elektri- ja elektroonikajäätmete üleandmiseks kõigisse jäätmepunktidesse. Säilib ka võimalus patareisid ja väikeseid akusid viia kogumiskastidesse kauplustes, koolides. Autoakusid võetakse vastu lisaks kogumispunktile ja jäätmejaamale ka suuremates mehitatud tanklates.

Pakendijäätmete kogumist jätkatakse üle linna paigaldatud TKO kogumiskonteinerite abil. Kogumiskonteinerite võrgustik vajab pidevat ülevaatamist. Korterimajadel ja ettevõtetel on võimalik tellida pakendikonteiner, ning seda teenust saavad kasutada ka eramajapidamised. Viljandis on pakendikonteinereid korterimajade juurde paigaldatud juba üle viie aasta.

Tänapäevaseks on hästi ja toimivalt korraldatud biolagunevate jäätmete, sealhulgas köögi- ja sööklajajäätmete kogumine, korraline vedu, vastuvõtt ja komposteerimine, sealhulgas isekompostimine.

Bioloogiliselt mittelagunevate aia- ja haljastujäätmete osas jätkatakse üleandmise võimaluse pakkumist Viljandi jäätmejaamas. Antud jäätmete vastuvõtt võib jätkuda tasulisena.

Ehitus- ja lammutusjäätmete puhul jätkatakse tasulise üleandmise võimaluse pakkumist jäätmejaamas.

Aegunud ravimite ja ravimijääkide vastuvõttu teostatakse jäätmejaamas ja antud kohustus on ka apteekidel.

Ülejäänud sortimismääruses nimetatud jäätmeliikide osas, mille kogumise korraldamise kohustus lasub omavalitsusel, soovatakse jätkata nende kogumist vastavalt jäätmeliigile Viljandi jäätmejaamas ning metallijäätmete kogumiskohas (Vaksali tn 44, AS Kuusakoski)(vt ka lisa 3).

6.2 VILJANDI LINNA KORRALDATAVA JÄÄTMEVEO ARENDAMINE

Jäätmeseaduse § 66 lõige 1 kohaselt on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt. Korraldatud jäätmevedu on linnas käesoleval ajal korrektselt ja hästi rakendatud ning konkursi jäätmekäitlejale ja vedajale viis läbi Viljandi Linnavalitsus iseseisvalt.

Riigihanke lepingu pikendamise tulemusena osutab Viljandi linnas 01.04.2025 – 31.03.2027 korraldatud jäätmeveo teenust AS Eesti Keskkonnateenused. Korraldatud jäätmeveo rakendumisest alates puudub teistel jäätmekäitlusettevõtetel õigus nimetatud piirkonnast korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeid koguda ja vedada. Korraldatud jäätmeveo piirkonnana hõlmatakse kogu Viljandi linna territoorium ühe jäätmeveopiirkonnana.

Korraldatud jäätmeveo rakendamine puudutab olmejäätmete, paber ja kartongijäätmete ning biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete vedu. Vabatahtlikult saab taotleda lepingut pakendijäätmete veoks ning tellimusel veetakse tasu eest ära suurjäätmeid.

6.3 VAJALIKE JÄÄTMEHOOLDUSRAJATISTE KINDLAKSMÄÄRAMINE

Võiks öelda, et Viljandi linn on suhteliselt hästi varustatud jäätmehooldusrajatistega. Konkreetseid puudusi otseselt välja tuua ei saa, kui mitte arvestada jäätmejaama tõsist rekonstrueerimisvajadust. Viljandi jäätmejaama puudustest oli juttu peatükis 3.5.1. Kõigi jäätmeliikide osas on täna vastuvõtt ja ladustamine ehk lühidalt jäätmehooldus suhteliselt heal tasemel korraldatud.

Viljandi linna ÜP-s ja arengukavas aastateks 2025-2029 on jäätmehoolduse teemal välja toodud järgmised põhimõtted ja suunised.

Jäätmete käitlemist reguleerib Viljandi linnas jäätmehoolduseeskiri ja Viljandi linna jäätmekava.

Jäätmemajanduse arendamise põhimõtted Viljandi linnas on järgmised:

1. jäätmejaama ajakohastamine ning kinnistule lisaks jäätmejaamale täiendava funktsiooni planeerimine;
2. elanikkonna kaasamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine;
3. jäätmete liigiti kogumise võrgustiku arendamine, selleks võimaluste loomine;
4. ülelinnaline tasuta aia- ja haljastujäätmete vedu ning selle jätkamine perspektiivis;
5. prügikonteinerid paigutada nõuete kohaselt ning kujunduslikult sobivalt (näiteks puitsõrestikhoone, alus, mis on hekiga ümbritsetud vms). Konteinerid paigutada omale katastriüksusele ning tagada hea ligipääsetavus.

Viljandi linnavalitsuse hinnangul kuulub järgmise perioodi (2026-2031) jäätmehoolduse arengumahtu põhiliselt jäätmejaama rekonstrueerimine ja kaasajastamine.

Rõhku pööratakse ka jäätmete sorteerimisele ja sihtarvude saavutamisele, selleks on oluline korraldatud jäätmeveo (KOJV) teenuse kvaliteet ja olemasolevate teenuste tõhustamine, elanike informeerimine ja erinevate kampaaniate korraldamine, mis aitavad kaasa olmejäätmete sorteerimisele.

Sihtarvude saavutamiseks peab jäätmehoolduseeskirja muutma järgnevalt: erinevate pakendikonteinerite kohustuslikuks muutmine eramajade juures, samuti paberi ja papi konteinerite olemasolu kohustus kõigi elamute, sh kortermajade ja eramute juures.

Kuna arengukavas pakutavad eesmärgid on suhteliselt üldised ja deklaratiivsed, lähtub Konsultant põhiosas Tellija tänastest soovidest ja soovitustest.

Eeldame, et korteriühistutel ning ettevõtetal-ametkondadel ei teki märkimisväärset koguses aia- ja haljastujäätmeid, kuid ka nende üleandmine koos köögi- ja sööklajajäätmetega on teostatav (isegi soovitatav) korraldatud jäätmeveo raames.

6.4 JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA SORTIMISE ARENDAMINE

6.4.1 Biojätmed

Nagu eelnevalt korduvalt öeldud, on korraldatud jäätmeveo lepinguga muuhulgas lahendatud biolagunevate jäätmete vedu, mistõttu on linnas tegelikult bioloogiliste jäätmete käitlus nii elanikele kui ettevõtetele hästi tagatud nii aia- ja haljastujäätmete kui köögi- ja sööklajajäätmete seisukohalt. Biojätmete osas peab linn kontrollima üle kõik kinnistud, kas kõigil isekompostimiseks registreeritud majapidamistel on realselt olemas kompostimise võimalus või olemas lepinguga biokonteiner.

6.4.2 Pakendijätmed

Vastavalt uuele, 17.01.2026 jõustunud jäätmeseadusele (edaspidi JääTS) ja jäätmereformi põhimõtetele kogutakse **tiheasustusalal** tekkekohal eraldi mahutisse vähemalt:

- 1) paber- ja kartongpakendijätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega;
- 2) joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega.

Lisaks otsustab KOV, kas klaaspakendijäätmeid kogutakse eraldi tekkekohal või avalike konteinerite kaudu.

Vastavalt 17.01.2026 jõustunud uue Pakendiseaduse (edaspidi PakS) § 15 lõige (3): Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kokku kogumise korraldatud jäätmeveo raames jäätmeseaduse kohaselt, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" (edaspidi määrus nr 28) § 3 lõige 3 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama oma haldusterritooriumil kõigi olmejäätmete vastuvõtmise ning korraldama vähemalt järgmiste jäätmeliikide liigiti kogumise, vastavalt jäätmeseaduse § 31 lõige 3 ehk vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti-, tekstiili- ja klaasijäätmete ning kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete liigiti kogumise.

PakS § 17¹ kohaselt: kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole korraldanud olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kogumist käesoleva seaduse § 15 lõigete 3 (vt käesolev alapeatükk esimene lõik) ja 11 alusel, peab taaskasutusorganisatsioon tagama, et kogumiskohtade tihedus iga taaskasutusorganisatsiooni kohta oleks järgmine:

- 1) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;

- 2) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
- 3) kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Nii Jääts kui PakS põhimõte on see, et kuna lähiperspektiivis hakkab toimuma tagatisrahata pakendi jäätmete kogumine tiheasustuselal tekkekohal, siis hakatakse järkjärgult hõrendama ja kaotama pakendijäätmete kogumist avalike konteinerite kaudu. Sama põhimõtet rakendab ka Viljandi linn ja käsitleme seda käesolevas jäätmekavas.

Pakendiseadus sätestab, et kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht ning nende tühendamissagedus lepitakse iga kogumiskoha kohta kokku taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel.

Viljandi linna asustustihedus on üle 1000 elaniku / km². Viljandi linnas peab seega olema üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses. Seega peaks igal taaskasutusorganisatsioonil olema kokku ligikaudu 18 kogumiskohta. Üle terve linna on segapakendi kogumiskohti järgnevalt: TVO-I 19, ETO-I 19 ja EPR-I on 15 kogumiskonteinerit. Samas on viimasel lisaks paberi ja papi konteinerid 18 ning 8 klaasi konteinerit. Koondülevaade TKO kogumiskohtadest on tabelis 3-9 ja joonisel 3-4. Seega on kogumiskohtade arv piisav kõigil organisatsioonidel. Avalike konteinerite hetkeseis on leitav siit lehelt:

<https://viljandi.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/elukeskkond-ja-taristu/jaاتمemajandus/>

Eriliigiliste pakendite üleandmisvõimaluse säilitamine on oluline ka edaspidi. Perspektiivis tuleb eraldi koguda klaas- ning plast-, metallpakendeid ja joogikartongi. Ühiselt saab üle anda paberi- ja papijäätmeid ja nende pakendeid.

Paigutuslikult on pakendikonteinerite paiknemine võrdlemisi hea katvusega. Siiski vajab pakendijäätmete kogumissüsteem aeg-ajalt ülevaatamist ja optimeerimist vastavalt inimeste käitumisele ja elamualade arengule. Pakendikonteinerite lisamisel tuleb neile leida asukohad, mis on inimestele mugavad kasutada. Seega tuleks neid täiendavalt rajada tihedama asustusega või uuselamupiirkondadesse, kus praegu vastav konteiner puudub.

Vajalik on ka pidev inimeste informeerimine pakendite sorteerimise vajadusest ning pakendijäätmete konteinerite sihtotstarbest, vältimaks pakendikonteinerite kasutamist olmejäätmete tarbeks. Elanikkonna teavitamine on pidev tegevus, mida tuleb teha kogu jäätmekava perioodil 2026–2031.

6.4.3 Elektroonikaromud ja ohtlikud jäätmed

Vajalik on jätkata ohtlike jäätmete ja elektroonikajäätmete kogumist jäätmejaamas ja jäätmepunktides (vt tabelid 3-7 ja 3-11). Tegevus on vajalik kogu jäätmekava perioodil 2026-2031.

Ohtlike jäätmete hulgas on probleemiks asbesti sisaldavate ehitusjäätmete, näiteks eterniidijäätmed, olemasolu. Vähendamaks ohtliku eterniidi ebaseaduslikku käitlemist (matmist, metsa viimist jms) on soovitatav jätkata eterniidi vastuvõttu vähemalt kord paari aasta jooksul kogumiskampaania käigus tasuta. KIK ei tee kahjuks iga-aastaselt eterniidijäätmete vastuvõtuks taotlusvooru, aga linn teostab kindlasti iga sellise

taotlusvooru käigus taotluse ning selle rahuldamise korral teavitab aegsasti elanikke eterniidijäätmete tasuta äraandmise võimalusest ja asukohtadest.

6.4.4 Suurjäätmed

Suurjäätmeid saab tasulisena üle anda jäätmejaamas ning tellimusveona jäätmevedaja poolt.

Soovitav on juurutada suurjäätmete vastuvõtt teatud tingimustel (kasutatav, puhas korralik mööbel jne) tasuta tänase tasulise asemel.

6.4.5 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlus on linnas korraldatud tasulisena Viljandi jäätmejaamas ja tasu eest saab tellida ka transpordi neid jäätmeid ära vedama. Omavalitsus ei näe käesoleval ajal ehitus- ja lammutusjäätmete osas vajadust täiendava kohaliku vastuvõtuvõimaluse rajamiseks, kuid linn toetaks omalt poolt korralike ehitusjäätmete ringlussevõtu projekte. Eterniidijäätmeid saab vähemalt korra 2-3 aasta jooksul kogumiskampania käigus tasuta ära anda jäätmejaamas.

6.4.6 Kasutatud tekstiiltooted, jalatsid ja tekstiilijäätmed

Vastavalt jäätmeseadusele pidi kohalik omavalitsus korraldama tekstiilijäätmete liigiti kogumise juba hiljemalt 01.01.2025 (§ 31 lg 3 ja § 136¹⁴). Samas ei pea tekstiiltooteid käsitlema tingimata a priori jäätmena, vaid esialgu lihtsalt kasutatud tekstiiltootena, sest näiteks korduskasutuseks sobivad tooted ei ole jäätmed ja ka jäätmehierarhia eelistused on jäätmetekke vältimine ja korduskasutus.

Tekstiilijäätmeid, mis korduskasutuseks ei sobi, saab jätkuvalt tasu eest üle anda Viljandi jäätmejaamas. Soovitame juurutada tekstiilijäätmete vastuvõttu tasuta. Jäätmejaama rekonstrueerimise käigus näha ette olmehoone või -halli rajamine, kuhu saaks sisustada taaskasutuskeskused korduvkasutuseks sobivatele esemetele, sealhulgas kasutuskõbllikele ja puhastele rõivastele.

Soovituslik on teha jäätmekava perioodil koostööd organisatsioonidega, kes tegelevad kasutuskõbllike riiete ja tekstiilide kogumise, jagamise ja/või müümisega ning mille tulemusena suurendatakse omakorda tekstiiltoodete kordus- ja taaskasutamist.

Vajalik on teha koostööd vastava tootjavastutusorganisatsiooniga (TVO).

Joonis 6-1 Näide Eestis kasutatavast tänavale paigutatavast riidekonteinerist

6.4.7 Koondandmed tänase ja planeeritud jäätmekäitluse kohta jäätmeliikide kaupa

Tabelis 5-4 on esitatud koondandmed määruse nr 28 määratud jäätmeliikide kogumise ja sortimise arendamise kohta.

Tabel 6-1 Viljandi linna koondandmed tänase ja planeeritud jäätmekäitluse kohta jäätmeliikide kaupa

Jäätmeliik	Kogumisviis/tegevus	Tähtaeg või periood
Paber ja kartong (20 01 01)	Tegevus on tagatud korraldatud jäätmeveoga, tagada tuleb, et konteinerid oleksid perspektiivis nii kortermajade kui eramute juures vähemalt tiheasustusalal	Suuresti teostatud, tegevus jätkub 2026-2031
Plast (20 01 39)	Juurutada lisaks taaskasutatavate plasttoodete nt mänguasjad (tasuta) osa eraldamist jäätmejaamas.	2026-2031
Metallid (20 01 40)	Kokkuost erinevate kokkuostjate poolt. Vastuvõtu jätkamine jäätmejaamas ning Vaksali tn 44, Kuusakoski AS Viljandi teenindusplatsil	Pidev tegevus 2026-2031

Jäätmeliik	Kogumisviis/tegevus	Tähtaeg või periood
Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01)	Biolagunevate jäätmete konteinerite paigaldamine kõigi kortermajade juurde	Praktiliselt teostatud, kohustus oli alates 01.01.2024
	Kohtkompostimise edendamine eramajades ning võimalusel/vajadusel linna hallatavates asutustes.	Juba suuresti teostatud, jätkata vajadusel perioodi vältel 2026-2031
	Biolagunevate jäätmekottide võimaldamine eramajapidamises tekkivate puulehtede kogumiseks. Linnas toimib aia- ja haljastujäätmete vedu kevadel ja sügisel.	Toimib
Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)	Korterelamutele ja ettevõtetele kohustuse seadmine biolagunevate jäätmete konteineri omamiseks või jäätmete kohapealseks nõuetekohaseks ringlussevõtuks (juhul kui see veel puudub)	Toimib siusliselt täielikult alates 01.01.2024, vajadusel jälgida ja jätkata 2026-2031
	Kohtkompostimise edendamine eramajades	Suuresti juurutatud, jätkata selgitustööd 2026-2031
	Pakendikoti või pakendikonteineri teenuse kasutamine linnas	Toimib ja juurutatud. Uue jäätmereformi alusel saabub peagi kõigil kohustus kodu juurest ära anda. LV-l tuleb elanikke sellest teavitada.
	Elanikkonna teavitamine pakendikonteinerite paiknemisest ja pakendijäätmete sorteerimise vajadusest.	Pidev tegevus 2026-2031
Tekstiil (20 01 10, 20 01 11)	Vastuvõtu jätkamine Viljandi jäätmejaamas Elanike teavitamine kasutatud tekstiilijäätmete (rõivad, jalatsid, kangad, mänguasjad jms) ära viimise võimalustest	Pidev tegevus 2026-2031

	teisesesse kasutusse või linna territooriumile paigaldatavatesse tekstiilikonteineritesse	
Jäätmeliik	Kogumisviis/tegevus	Tähtaeg või periood
Suurjätmed (20 03 07)	Üleandmise jätkamine jäätmejaamas, ja tellimusel korralise veona. Kasutuskõlbliku mööbli tasuta vastuvõtu juurutamine	Pidev tegevus 2026-2031
Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)	Vastuvõtu jätkamine jäätmejaamas ja jäätmepunktides	Pidev tegevus 2026-2031
Ohtlikud jäätmed (jätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga „*” tähistatud jäätmed) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*	Vastuvõtu jätkamine jäätmejaamas ja teistes linna jäätmepunktides	Pidev tegevus 2026-2031

Viljandi Linnavalitsus ei plaani esialgsel kaalutlustel koguda edaspidi jäätmemaksu ega võtta jäätmete osas arvepidamist endale, vaid plaanib anda arvepidamise hankega jäätmevedajale.

Viljandi Linnavalitsus peab jäätmereformist tulenevalt sõlmima lepingud TKO-dega ja tegema pakendite veo hanke. Viljandi Linnavalitsus plaanib jäätmereformist tulenevate nõuete tõttu **tõenäoliselt** kaotada linnapildist avalikud pakendikonteinerid ja papikonteinerid, alles jäävad klaasikonteinerid. Pakendi ja papi peab JäätS järgi tiheasustusosalal üle andma tekkekohalt.

6.5 TEAVITUSKAMPAANIAD

Jäätmealast infot (sealhulgas korraldatud jäätmeveo ja jäätmete kogumispunktide kohta) edastatakse linna elanikele nii ajaleheartiklite kui ka Viljandi linna kodulehel oleva jäätmemajanduse rubriigi kaudu. Info kättesaadavust võib jäätmekava koostamise perioodil hinnata väga heaks. Samas tuleb jälgida, et info oleks pidevalt ajakohane.

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab tugevalt elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd.

Lisaks linna veebilehele on elanikele abiks ka Eesti taaskasutusorganisatsioonide koostöös valminud kaardirakendus „Kuhu viia“, mis aitab inimestel leida informatsiooni kuidas vabaneda jäätmetest ja kuhu anda kasutuskõlblikud esemed. Rakendus näitab ka

kus asuvad pakendikonteinerid, taaraautomaadid jms. Samalt veebileheküljelt saab infot ka jäätmete sorteerimise kohta.

Kliimaministeerium on loonud internetilehekülje, kuhu on koondatud info, kuidas jäätmeid liigiti koguda; miks ja kuhu tuleks jäätmed viia, et olla veendunud nende keskkonnasäästlikus käitlemises. Kogu info vt järgnev link <https://kliimaministeerium.ee/jaatmete-liigiti-kogumine>

Samuti on valminud lehekülg ringmajanduse kohta, mis koondab informatsiooni jäätmetemaatika kohta. vt järgnev link <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmetest-ringmajanduseni>

Keskkonnaagentuur on väljastanud infomaterjalid jäätmete ringlussevõtu võimekuse analüüsimiseks, mis on heaks tööriistaks nii omavalitsusele, ettevõtjale kui elanikule. <https://keskkonnaportaal.ee/et/j%C3%A4%C3%A4tmete-ringlussev%C3%B5tuv%C3%B5imekuse-anal%C3%BC%C3%BCs>

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid, internet. Kuna interneti kasutamine on osade sihtgruppide hulgas eeldatavalt jätkuvalt piiratud, siis on informatsiooni osaliselt vajalik dubleerida ka paberkanalil.

Selgitustöö kavandamisel on oluline arvestada ka sihtgrupist tulenevate asjaoludega. Soovitav on läbi viia erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele, arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored) ja asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et sihtgruppi ei koormataks antava informatsiooniga üle, jagatav info peaks olema lihtsalt mõistetav, samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Teavitustöö tegemiseks on võimalik finantseerimist leida ka väljaspool linnaeelarvet (näiteks KIK rahastusel). Asjakohane oleks kaasata ka kohalikke ettevõtjaid. Teavitustööks kasutatavaid infomaterjale leiab trükitavatel kujudel Kliimaministeeriumi jäätmete infolehel.

Senist omavalitsuse poolset teavitustegevust jäätmekäitluse küsimustes võib pidada väga heaks ja professionaalseks. Omavalitsuse kodulehelt on info jäätmete üleandmisvõimaluste kohta hästi leitav ja kohalikus lehes avaldatakse vajadusel jäätmekäitluselaseid artikleid. Vajalik on jätkata seniseid tegevusi. Tegevusi viiakse ellu pidevalt ehk ka perioodil 2026-2031.

7 TEGEVUSKAVA JA SELLE MAKSUMUSED

Viljandi linna jäätmehoolduse tegevuskava koos ligikaudse maksumuse ja kavandatava rahastusega on esitatud tabelis 6-1.

Tabel 7-1 Tegevuskava ja rahastusallikad

Nr	Tegevus	Maksumus, EUR*	Tegevusaeg	Rahastamisallikas
Jäätmehoolduse jätkuv kavandamine ja planeerimine				
1.1	Jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine riiklike õigusaktide muutumisel	Linna-valitsuse ülesanne	Vastavalt vajadusele	LV (vajadusel LE)
Jäätmehooldusrajatiste kavandamine ja rajamine				
2.1	Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimine ja kaasajastamine	3 000 000 EUR	2027-2028	LE, F, Viljandi vald, Mulgi vald, Põhja-Sakala vald
Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamine				
3.1	Biologunevate jäätmete kohtkompostimise võimaluse propageerimine, võimalusel kompostrite soetamise toetamine	20 000 / a	Pidev	LE, F, jäätmete kogumisest saadav tasu (korraldatud jäätmeveofirma)
3.2	Jäätmeringide korraldamine eri liiki jäätmete vastuvõtuks ja transportimiseks, sealhulgas sügiseste lehtede ja kui võimalus avaneb, vanade eterniidijäätmete kogumise korraldamine (kogumiskottidesse) ja äraveo korraldamine	30 000 /a	Pidev	LE, JKF, F
3.3	Avalikku ruumi sorteerimisjäätmekastide paigaldamine, 10 kmpl	8000	2026-2028	LV, F
Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine				
4.1	Linna veebilehe täiustamine ja haldamine jäätmealase teabe osas		Pidev	LV
4.2	Jäätmeteemaliste artiklite avaldamine linna lehes		Pidev	LV
4.3	Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning projektide läbiviimine, sealhulgas infovoldikute trükk	5000 / a	Pidev	LV, LE
Jäätmehoolduse järelevalve				
5.1	Eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse kontrollimine,		Pidev	LV, LE, KeA, trahvisummad

	vajadusel rikkujate karistamine			
5.2	Jäätmevaldajate registri haldamine, täiendamine ja vajadusel tarkvara ajakohastamine	10 000 / a	Pidev	LV, LE, Konsultant erafirmast
5.3	Omavoliliste mahapanekukohtade prügi likvideerimine	5000 / a	Pidev	LV, LE

LV - teostajaks Linnavalitsus - jooksev tegevus, mida teostatakse linnavalitsuse töötajate poolt tööülesannete raames ja millele eraldi eelarvet ei kavandata

LE - finantseerimine linnaeelarvest, sealhulgas perspektiivsest jäätmetasust

KeA - Keskkonnaamet

F - finantseerimine keskkonnanfondidest (KIK, ÜF, EISA jt) projektipõhiselt

VEE – vee-ettevõtte

JKF – jäätmekäitlusfirma (EKT)

Juhul kui korraldatud jäätmeveo korraldus jäätmeseaduse muutmisel muutub, siis teostatakse tegevust vastavalt seadusandlusele.

* - Maksumus täpsustub tegevuse käigus.

Kõik eelnevad maksumused ja kulud on väga ligikaudsed ja esialgsed ning täpsustuvad hanke käigus. KIK-ist ja KIK-i vahendusel/haldamisel toetuste taotlemisel tuleb täpsustada teostatavate tegevuste maksumused juba taotluse koostamise eelselt.

Vastavalt JäätS § 136³ lg 5 ja 6, KOV tagab 2027.a vähemalt 67% oma territooriumil kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumise.

Sihtarv tõuseb igal aastal 1 protsendipunkti võrra kuni 75%-ni alates 2035.aastast.

Sihtarvu arvutamise, andmete kogumise ja avaldamise kohta koostatakse määrus.

KOV liigiti kogumise sihtarvu täitmise aruanne avaldatakse igal aastal keskkonnaportaalis.

Järgnevas tabelis kirjeldame olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvude saavutamiseks vajalikke tegevusi aastate kaupa (JäätS § 42, lg (3), punkt 3).

Tabel 7-2 Olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamiseks vajalikud tegevused aastate kaupa

Tegevus ja sihtarv	Tänane seisund Viljandis (2024)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Üldised nõuded ja korralduslik tegevus		Alustada kontsessioonihanke ettevalmistamist korraldatud jäätmevedaja leidmiseks alates 01.04.2027, hanketingimustesse lisada kolme liiki pakendijäätmete* kogumise kohustus tekkekohalt kõigi lepingupartnerite juurest, sh eramud	Tagatud peab olema vähemalt 67% kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumine	Tagatud peab olema vähemalt 68% kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumine	Tagatud peab olema vähemalt 69% kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumine	Tagatud peab olema vähemalt 70% kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumine	Alustada kontsessioonihanke ettevalmistamist korraldatud jäätmevedaja leidmiseks alates 01.04.2032
KOV tagab 2027. a vähemalt 67% oma territooriumil kalendriaasta jooksul tekkinud olmejäätmete liigiti kogumise. Sihtarv tõuseb igal aastal 1 protsendipunkti võrra kuni 75%-ni alates 2035.aastast. Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, 50% (sihttase 2025 a 58%, 2031 a 60% ja 2035 a 65%).	Vahemikus 2020-2024 olmejäätmete liigiti kogumine keskmiselt 38%, kuid 2024. aastal eraldi võetuna juba 57%	tagada tuleb, et biojäätmete ja pakendikonteinerid oleksid vähemalt kortermajade juures. Tagada, et biojäätmete ära andmine kodude sh eramute juurest või kohtkompostijaks registreerimine oleks tehtud hiljemalt 1. septembriks 2026. Alustada selgituste andmise, teabepäevade korraldamise, elektroonilise teabe ja infovoldikute	Hiljemalt 01.04.2027 tuleb tagada, et (kolme liiki)* pakendikonteinerid oleksid kõigi jäätmevaldajate, sh korterelamute ja eramute juures. Viljandi jäätmejaama rekonstrueerimine 2027-2028		Olmejäätmete liigiti kogumise osakaal vähemalt 69% ning ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist vähemalt 60%	Olmejäätmete liigiti kogumise osakaal vähemalt 70% ning ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist vähemalt 62%	Olmejäätmete liigiti kogumise osakaal vähemalt 71% ning olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist vähemalt 65%

Tegevus ja sihtarv	Tänane seisund Viljandis (2024)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist, 70% (sihttase 2028 a 70%)	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 76%	tagada tuleb, et pakendikonteinerid oleksid vähemalt kortermajade juures. Alustada selgituste andmise, teabepäevade korraldamise, elektroonilise teabe ja infovoldikute jagamisega ka eramute juurde pakendikonteinerite paigaldamiseks.	tagada, et (3 liiki)* pakendi-konteinerid oleksid kõigi elamute, sh eramute juures; muuta sorteeritud jäätmete ära andmine kodu juurest või tekkekohalt võimalikult mugavaks	Avalike kogumis-konteinerite, sh avalike pakendi-konteinerite järkjärguline kaotamine linnapildist; sorteeritud jäätmete ära andmine kodu juurest või tekkekohalt muuta võimalikult mugavaks	Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist jätkuvalt vähemalt 70% või rohkem		
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, 13% aastaks 2028	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 28%	Biolagunevate jäätmete konteinerite olemasolu kõigi kortermajade juures. Tagada, et biojäätmete ära andmine kodude sh eramute juurest või kohtkompostijaks registreerimine oleks tehtud hiljemalt 1. septembriks 2026	Biojäätmete käitluse puhul seisund "lepingu ootel" on lõplikult ära kaotatud	Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, 30%	Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, 31%	Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, 32%	Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, 33%

Tegevus ja sihtarv	Tänane seisund Viljandis (2024)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Biologunevate jäätmete osakaal ladestatavate segaolmejäätmete kogumassist, maksimaalselt, 20% aastaks 2028	Vahemikus 2020-2024 keskmiselt 20% (eesmärk saavutatud)	Biologunevate jäätmete konteinerite olemasolu on tagatud kõigi kortermajade juures. Tagada, et biojäätmete ära andmine kodude sh eramute juurest või kohtkompostijaks registreerimine oleks tehtud hiljemalt 1. septembriks 2026	Biojäätmete käitluse puhul seisund "lepingu ootel" on lõplikult ära kaotatud	Biologunevate jäätmete osakaal ladestatavate segaolmejäätmete kogumassist <20%	Biologunevate jäätmete osakaal ladestatavate segaolmejäätmete kogumassist <20%	Biologunevate jäätmete osakaal ladestatavate segaolmejäätmete kogumassist <20%	Biologunevate jäätmete osakaal ladestatavate segaolmejäätmete kogumassist <20%
Ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist, 75% aastaks 2028	91%	Jätkata ehitusjäätmete vastuvõttu Viljandi jäätmejaamas (süsteem toimib edukalt)					
Elektroonikaromude kogumise osakaal 2020-2025 turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist, 85% aastaks 2028	96%	Jätkata vastuvõttu Viljandi jäätmejaamas ning kaasaskantavate akude ja patareide osas kauplustes ning muudes kogumispunktides (koolid, Viljandi Linnavalitsus). Elektroonikaromudega tegelevad MTÜ EES-Ringlus ja OÜ Eesti Elektroonikaromu. Kompleksselt võetakse elektroonikaseadmeid vastu ka AS Kuusakoski (Vaksali tn 44, Viljandi) jäätmepunktis.					

*Kolme (3) liiki pakendijäätmed on: paber- ja papp pakendid, sh papp ja vanapaber; klaaspakendid ning metall-, plastpakendid ja joogikartong

8 KOKKUVÕTE

Viljandi linna jäätmekava 2026-2031 koostamisel analüüsiti jäätmekäitluse hetkeolukorda Viljandi linnas. Sellest lähtuvalt toodi välja jäätmete kogused viimasel neljal-viiel aastal, jäätmehoolduse probleemid, püstitati jäätmehoolduse arendamiseks vajalikud eesmärgid ning töötati välja tegevuskava püstitatud eesmärkide ellu rakendamiseks.

Viljandi linna jäätmekava 2026-2031 koostamise juures on arvestatud hetkel kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega, sealhulgas uus jäätmeseadus ja pakendiseadus ning keskkonnaministri 03.06.2022 määrus nr 28 "Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused". Lisaks on arvestatud riiklike eesmärkidega, eeskätt riigi jäätmekava 2023–2028 ning riigi jäätmekava keskkonnamõju strateegilise hindamise ning hiljuti jõustunud jäätmereformiga.

Jäätmekavas seatud eesmärkide täitmiseks on olulisimaks komponendiks elanike keskkonnateadlikkuse kasv, ringmajanduspõhimõtete järgimine ja arendamine jäätmetekke vähendamine ja sortimisharjumuste juurutamine, jäätmete kohtsorteerimise edendamine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi ehk korraldatud jäätmeveo rakendamine kogu linna territooriumil. Sorteeritud jäätmete üleandmisvõimalused ja taaskasutusvõimaluste loomine on Viljandi linnas täna juba suuresti lahendatud.

Jäätmekava elluviimine aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat keskkonnamõju.

KASUTATUD MATERJALID

Allikmaterjalid:

- 1) Keskkonnaamet. 2014. Kohaliku omavalituse jäätmekava koostamise juhendmaterjal. Versioon 08.01.2016.
- 2) Riigi jäätmekava 2023-2028 ning Riigi jäätmekava 2023-2028 KSH.
- 3) Riigi jäätmekava 2014–2022 täitmise aruanne.
- 4) Uuring „Riiklik jäätmete sortimisuuring“, Jäätmeanalüüsid OÜ, 2025.
- 5) SA Stockholmi Keskkonnainstituut. „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“. Lõpparuanne, SEI 2020, töö nr 4-1/19/144.
- 6) Viljandi linna üldplaneering AS Kobras 2020, Töö nr 2018-048.
- 7) Rahvastikuproгноos kohaliku omavalitsusüksuste rühmades. Klasteranalüüs, Alis Tammur, Ene-Margit Tiit, Tartu Ülikool, 2015.
- 8) Viljandi linna arengukava aastateks 2025-2029.
- 9) Viljandi linna haridusvõrgu arengukava 2023+.
- 10) Viljandi linna jäätmekava 2018-2024.
- 11) Viljandi linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2020-2032 (AS Kobras 2022).
- 12) Keskkonnaagentuuri info Viljandi linna ettevõtetes ja kodumajapidamistes tekkinud olme-, biolagunevate ja ehitusjäätmete kohta aastatel 2019-2023.
- 13) Jäätmejaam, Pärnu mnt. 36, Viljandi linn, Viljandi maakond. Põhiprojekt Töö nr: 1620, 2021.

Õigusaktid:

- 1) Jäätmeseadus.
- 2) Pakendiseadus.
- 3) Keskkonnaministri 03.06.2022 määrus nr 28 "Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused".
- 4) Keskkonnaministri 14.12.2015. a määrus nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“ Lisa (Keskkonnaministri 06.12.2019 määruse nr 65 sõnastuses).
- 5) Viljandi linna jäätmehoolduseeskiri.

Andmebaasid:

- Jäätmearuandluse infosüsteem https://tableau.envir.ee/views/Avalikud_pringud_Jtmed/Omavalitsusetasand?%3Aembed=y&%3Aiid=1&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y
- Viljandi linna kodulehe infomaterjalid <https://viljandi.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/elukeskkond-ja-taristu/jaatmemajandus/>
- Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS <https://kotkas.envir.ee/>
- Eesti keskkonna andmete portaal Keskkonnaportaal <https://keskkonnaportaal.ee/et>
- Kliimaministeeriumi andmebaas <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmed>
- SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) andmebaas <https://www.kik.ee/et/toetatavad-tegevused>
- Maa-ameti geoportaal <http://geoportaal.maaamet.ee>